

NICOLAE BĂLAȘA

Sub semnul întrebării

*Profesorului univ. dr. GEORGE SORESCU,
în semn de prețuire
pentru întreaga sa activitate.*

NICOLAE BĂLAȘA

**Sub
semnul întrebării**

Editura
2012

Redactor: TOMA VELICI

Coperta: PREDA FLORIN STELIAN

Colaborator: ENESCU FLORIN DORIAN

Caseta isbn

Agonie și extaz sau întoarcerea din lume la români

O clipă mai târziu, Olesya m-a sărutat, tandru, pe obraz, apoi și-a rezemat fruntea de umărul meu. Când stewardesele au adus gustarea, ea deja dormea. Am rămas, o vreme, nemișcat. Îmi părea rău să o trezesc, mai ales că, atunci, picată, parcă, în vis, părea acel îngerăș, bob de rouă, bun tocmai de gustat. Mai târziu însă, s-a rezemat de spătarul scaunului. Atunci, am privit pe lângă ea, pe fereastra avionului. Dincolo de aripa lui, un fel de reazem al speranțelor mele, întinderea, parcă, fără de sfârșit! Sub noi, se strânseseră norii, despre care Oly nu-mi vorbise. Priveliștea amețea. Am încercat să deslușesc, jos, departe, pământul. Nu am putut. Un fel de fum zvârcolit se ridica văzând cu ochii. Nu departe de aeronavă, am zărit fulgere. Dintr-o dată, cerul s-a întunecat. În avion, s-au aprins toate luminile. Una, parcă și în inima mea. Apoi, poc, și întuneric! De teamă, am vrut să o trezesc pe Olesya. Dormea profund. I-am strâns centura de siguranță, apoi pe a mea. Din clipă în clipă, așteptam să se întâmple ceva. Am privit, iarăși, pe fereastră. Avionul înota de parcă pământ-

tul își mutase apele pe cer. Aripile sale păreau scaldate în valuri. În capătul culoarului, a apărut una dintre stewardese.

– Stimați pasageri, liniște!... Puțină liniște, vă rog! Așa! Toți să aveți centurile de siguranță! Doamnelor și domnilor, traversăm o zonă cu maximă turbulență atmosferică! Avionul nostru cât și piloții sunt însă pregătiți să reziste unor astfel de situații. Încredere și calm! Nimeni nu trebuie să stea în picioare! Nu vă ridicați de pe scaun! – abia a apucat să mai zică ea și, ca secerată, s-a prăbușit. S-a ridicat însă cât ai clipi.

– Auu! – s-a auzit un fel de rumoare până spre coada avionului.

– Vai di mini, Domnului, mi-i rău! – abia am apucat să aud un tânăr, ce stătea crispat în scaunul de alături.

Avionul a căzut în gol. Cu el, toți parcă ne scufundam în cer. Sângele mi-a lovit, atunci, ca un ciocan, creștetul capului, gata să împroaște tavanul. Stomacul îmi ajunsese și el în gură. Speriat, am prins-o pe Olesya în brațe și i-am sprijinit, între mâini, tâmplele. La un moment dat, aeronava a plutit din nou. Se zgâlțâia însă parcă și mai rău. Instinctiv, în gând spuneam o rugăciune.

– Stai, că mă sufoci! Ce e? Ce s-a întâmplat?
– a întrebat Olesya, o jumătate de oră mai târziu.

– Nimic! Am trecut printr-o furtună...

– Da?

– Și era cât pe-aci să ne prăbușim... Să murim... Praf și pulbere...

– Hai, mă!...

– Nu glumesc! Până jos, praf și pulbere...

– Să știi tu că și eu am visat ceva!... Da! Uite, parcă văd! Aci, pe aripă, se făceau a fi două cosciuge... Doamne, două coșciuge! Nu greșesc, parcă le văd... Mi se părea că înclină totul. Pe noi, avionul... Și cerul, și pământul... Toate, și cerul și pământul păreau așa, în dungă. După aceea... parcă zburau pe lângă noi. Coșciuge în zbor!... Mai târziu, din ce în ce mai multe! Apoi, o lumină! M-a orbit lumina! Și ele au dispărut. S-au topit... Doamne, cum au dispărut!

– Gata, lasă-le! O să fie bine! O să ajungem... Abia aștept să ating pământul! Să-L iau pe Dumnezeu în spate și să cutreier lumea. Da, nu El pe mine, ci invers, și, pe jos: pâș, pâș! Ce atâta grabă?!

– Și eu?

– Am să te iau și pe tine. Da, am să te iau... Și o să mergem împreună până la marginea pământului. Ce-o să-și mai amintească omenirea!... Ți-a cu femeia aia frumoasă, în brațe, și cu Dumnezeu în spinare! Pâș, pâș! Apoi, am să mă urc, singur, pe un vapor...

– Singur?

Da, singur! Tu o să rămâi la țărnuțul mării. Tu și Dumnezeu! –

– Eu?!

– Da, tu! La sfârșitul lumii, musai, femeia! Femeia și Dumnezeu. O să rescrii Evanghelia. Fără carte, nu se poate! Parcă văd: Evanghelia

după Oly! Apoi, o să faci copii! Cineva trebuie să o ia, iar, de la început!

– Și tu?

– Eu am să mor, acolo, în larg. Apoi, am să fiu pește. Făț, făț, prin valuri, până aproape de mal. Când va fi cazul, am să mă las prins. Cu mine o să-ți hrănești poporul...

– Nick, ce e cu tine?

– Nimic! Tu și Dumnezeu la începutul lumii! Ce Adam? Ce Eva?!... Abia aștept să ating pământul! Și, pâș, pâș!

*

* *

În momentul în care am simțit avionul rulând de-a lungul pistei de aterizare, zeci de aplauze au răsunat în interiorul său. Câteva secunde, am stat nemișcat. Nu-mi venea să cred că am atins, din nou, pământul.

– Nick, suntem la tine acasă! În România! Nu te bucuri?

– Ce să zic? Da, numai că spaima, pe care am tras-o... Tu cu visul tău... Coșciuge în zbor?!... N-am s-o uit tot restul vieții!

– Nici eu! Mai știi?...

– Ce?

– Mă, nu face pe uitucul că... Hai, ia-mă în brațe! Dumnezeu, dacă vrea, se urcă El singur! Să te văd! Trece-mă pragul! Ca pe mireasa ta! Dintr-o lume, în într-alta?! Măcar doi pași, aci, pe

pământ românesc ! Și după aceea, mai vedem noi !
Că până la capătul lumii, ehe, poveste lungă !

– Așa, în văzul oamenilor ?

– Da !

– Și dacă, uite, rămân țeapăn ?

– Mă, dacă ai să rămâi, află că am să te duc eu
în cârcă, până la Cernăuți, iar acolo...

– O să-ți pună niști ventuzii că, numa!... –
s-a amestecat în vorbă tânărul de lângă noi.

– Da ? Ca să vezi ? ! Dar, dumneata de unde...

– De la Chișinău, domnule ! Student în
România, iar acum, cu o bursă la Dijon ! – a răs-
puns el, vorbind bine românește.

– Eee, asta e altceva ! Rusoaica din Odessa,
unul din Banatul sârbesc, frumoasa mea din
Cernăuți, și...

– România Mare !

– Nu, domnule, românii la un loc !

– Mie mi-ar plăcea ! – s-a amestecat Olesya.

– Ascultă-mă, dacă mai stăm, pe o terasă, la
un suc, pun pariu că ne găsim rude ! – am glumit
eu.

– Poate chiar frați ! – a insistat moldoveanul.

– Apropo, ea e Olesya, din Cernăuți, eu...

– ...Nick, cel mai iubit dintre iubiții lumii ! De
mine, bineînțeles ! – mi-a luat-o ea înainte.

– ...Iar eu, Igor ! Igor Cușcenko ! Moldovean
din...

– Polonia, sau ?...

– Nu, domnule, Chișinău. „Orașul meu din
albă piatră !“

– Chiar că albă! – a confirmat Olesya. Am fost la voi. Odată, când cu... Mă rog, nu are importanță...

– Într-o zi, poate am să ajung și eu... Ce zici?
– am întrebat-o pe Oly.

– Până una, alta, drumurile tale spre Cernăuți... Adică spre mine. Mă, nu cumva să te duci, că te strâng de gât! Țștia au niște femei așa de frumoase, că... pe-acolo o să-ți putrezească oasele...

– Dacă ar fi și ar fi,... parcă tot aici ar trebui! Nu de alta, dar ălea, despre care zici tu că sunt, au împânzit România...

– Of! Sărăcuța de mine! Doar eu am rămas tocmai dincolo de... Nick! Ce zici, vrei?

– Ce?

– Să mutăm Bucovina mai la sud!

– Cu tine cu tot, nu?

– Păi, altfel, cum?!

*

* *

– Da, cum și în ce fel? Mai vedeți voi! Important e să vreți, că de putut se poate! – ne-a zis Igor înainte de a ne despărți.

– Ai auzit? Totul se poate!

De la Băneasa, la Gara de Nord, am mers cu un taxi. Pe tot parcursul drumului, Olesya a tăcut. Privea, adesea, clădirile cenușii, copacii ruginii, de pe marginea drumului, și tresărea, de fiecare dată,

când scârțâiau roțile mașinilor din trafic. O priveam cu coada ochiului și mă sfâșiam în propria-mi incertitudine. Cu cât mă apropiam de gară, cu atât simțeam cum un fel de vuiet nemilos al lumii îmi tăia respirația, și cum timpul se împuținează precum omul în ultimele clipe de viață. Eram, în adâncul sufletului, când disperat, când fericit, și îmi venea să țip: „de ce, Doamne, de ce?”

– Am ajuns! – am confirmat eu oprirea taxiului aproape de intrarea principală a gării. Olesya a tăcut din nou. A coborât, cuminte, din mașină, și m-a așteptat. Privea, parcă, peste dealurile Moldovei, la ea, în curte, la Cernăuți. Șoferul ne-a dat bagajele, apoi am pășit în interiorul clădirii.

– Reintrăm în timp! – mi-a șoptit ea. În amărăta asta de istorie... Beția de noi se duce... Rămâne contingentă... Politica!... Nimicul! Ce ai să faci în zilele următoare?

– De mâine?

– Da! Abia acum suntem la răscruți! Pupăza ta își ia zborul...

– Adică, se urcă în tren...

– Și, fâl-fâl, dacă am noroc...

– ...Cam pe la prânz, am să-ți arăt drumul mântuirii. Scara spre cer!... Crede-mă, chestiune unică!

– Ce nu s-a dovedit pe fața pământului, vorba rusoaicei...

– Află! Dacă ar avea ăștia, prin Occident, o așa minune, ca românii, la Târgu Jiu...

– S-ar perinda, pe-acolo, creștinii, ca arabii la Meca. Măă, hoțule! Tu mă duci cu zăhărelul și, până la urmă, tot la acrituri ajung!

– Cum vrei, însă o porție de suflet, la Masa tăcerii, doar la mine în Oltenia!... Ca să nu-ți mai zic de Poarta spre suflet... Tot acolo, la doar doi pași, spre răsărit... Vrei?

– Eu știu?!... Poate altă dată...

– Nu da vrabia din mână pe cioara de pe gard!

– Ce să fac?

– O vorbă de pe la mine. Cu alte cuvinte, când prinzi o găscă, jumoale-o, dacă vrei să îți faci burduf de pernă cu puf.

– Tot nu înțeleg!

– Atunci, musai o trecere prin Oltenia mea!

– Și acasă?

– Două, trei zile mai târziu, ce mai contează! Că doar nu se mută Cernăuțiul din loc!...

– Mai știu?! Vin tătarii, vin vandalii... Însă, fie! Că doar n-o să plesnească pământul!

*

* *

La scurt timp, și eu și Olesya eram, din nou, suflete pe drumuri. De data aceasta, puse pe șinele de cale ferată. Trăncănitul roților de tren, acum semn al întoarcerii, îl trăiam la nivelul unei amestec. În emoție, ingredient, Olesya, eu, păcatul și Dumnezeu. Ultimul, parcă liber de orice. „În

definitiv, ce obligație ar avea Dumnezeu față de mine?! – m-am întrebat în gând, în timp ce încercam să găsec un loc, cât de cât confortabil, în mijlocul unei lumi care, parcă, veșnic, bătea toba. Când tocmai, gata, gata, să scap de obsesii, am auzit-o, un fel de halucinație acustică, pe mama: „mă, băiete nu cumva să îți bați joc de vreo fată mare, că blestemat vei fi! Și blestemat vei rămâne!“ Am tresărit. O clipă mai târziu, Olesya mi s-a părut a fi victima, eu, păcatul unei iubiri cântate la flaut, iar vecinii de pe scara blocului în care locuiam, bârfitorii universului.

„L-ai văzut, dragă? Nici că ne mai bagă în seamă!...Nu-i mai ajungi cu prăjina la nas! A fost în Franța și...“ „De-aia nu mai pot eu!“ „E, nu e chiar așa! Ai văzut și tu, și-a luat una, de prin părțile alea... Auzi, de parcă a ta și altele, de pe aici, nu ar avea și ele, acolo, ce trebuie să aibă...“ „De-aia, uite..., dar cine știe ce panaramă?! Ho, că o să vadă el...Ehe! Vine aia din buricul Parisului, să stea cu ăsta, în două camere, la bloc?! Când o zbură porcul cu soacră-mea în spinare!“ „Păi, na, uite, că zboară...!“ „Da? Atunci, ducă-se dracu, și porc, și ea, și tot!“ „...Puico, fă, ascult-mă pe mine! Leana e fiartă!“ „Aoleo!“ Profesorul s-a întors cu una. ...Iar acum, fie-sa... Vai de mine, da' s-o vezi pe ea, pe Leana... Au cam rămas cu deștiul în gură!“ „Las' că așa le trebuie! Când le-am spus: fată... prea țoapă! Una, două, țâști-bâști, cu buricul gol și fusta până la cur! Mă mir că nu s-a pus ăla cu daravla pe ea! Și atunci s-

o fi văzut eu pe Leana, pe unde scotea cămașa?!“
„E, și cu tine! Cum de n-a dat pleșca peste ea?
Leana! Scăpa de dracu!“

– Nick! La ce gândești, omule?

– La nimic! Adică, da, la chestia aia: eu cu tine în brațe și Dumnezeu în spinare, spre sfârșitul lumii?! Frica, agonia, îți dai seama?

– Nuu! Nu așa, ci altfel: Împreună, până la marginea mării... Acolo, tu, peștele, fâț, fâț, pân' la Dumnezeu, apoi eu și-un alt început!...

*

* *

La Videle, trenul aproape că s-a golit. Cel puțin, noi am rămas singuri în compartiment. Olesya privea pe fereastră. Câmpurile negricioase păreau pustii. Țăranii își culeseseră porumbul, însă arăturile de toamnă încă mai așteptau ploile ce trebuiau să înmoaie pământul.

– Nick! Știi ce? Tot ce avem, aici, în țară, la tine, în fața ochilor, seamănă cu cerul de adineauri, culcat pe pământ.

– Lipsește furtuna!

– Totuși, ceața, valuri, valuri! Soarele, parcă se îneacă în nori... Vezi acolo, departe, copacul acela stingher?

– Da!

– Cum ți se pare?

– Copac!

– Și atât?!

– Mda!...

– Eu îl văd un uriaș revoltat, ce stă la sfadă cu Dumnezeu,... E, un fel de a zice!... În timp ce gustă din relicvele, cine mai știe ale cărui muritor?!

– În definitiv, cam totul e de mâncat! ...Animalul mănâncă iarba, omul, animalul, pământul, pe om... Iar pomul, pământul.

– Nu m-aș mira să mă simt, odată, într-o zi, frunză agățată spre cer, într-un fel de respirație istorică! Cum s-ar zice, stafie colorată pe creanga unui copac...

– Adică, moroi?

– E, și cu tine, moroi! În definitiv, ce e ăla, moroi?!

– Un fel de... unul mort, dus pe lumea cealaltă, și întors!

– Da! Cam aceeași chestiune, stafie!...

– Nu prea... Stafiele au ceva din momâile mergătoare... Sau seamănă cu ălea puse în capul vici! Paznici!... Moroiul însă, e moroi! Cu personalitate, cu... Dă ordine, face, drege... Când i se pune pata, harșc! Mai trage câte unul în țepă!

– Și-n timpurile ăstea?!

– Da!

– Vai, mă sperii! Sunt și pe la tine?

– Cum să nu! Numai că, ai mei, din Oltenia, sunt mai romantici. Nu rezistă la femeile frumoase. Când le văd, devin așa, pufoși... Bureți de spălat cu ei pe spinare.

– Taci, că mă trec fiorii! Dragă, știi ce? Vreau să mă întorc! Unde mai oprește trenul ăsta?

– Ehe, tocmai la Craiova! Moroi de sus! Nu ți-am spus?

– Vai de mine!... Nu mai am de ales?

– Nu!

– Nick, măcar spune-mi, când ajungem, mă duci la hotel și pleci?

– Doamne ferește! Am și eu casă, masă... Ca omul!

– Nu mă păcălești?

– Nu!

– Ah! Mi-a venit inima la loc. Împreună, e altceva!

– Abia aștept să-ți văd cuibușorul și să fac un duș! Apoi...

– Nici o problemă... E apă caldă, șampon, spumant, eu...

*

* *

După cele întâmplate pe drum, Craiova mi s-a părut locul în care Dumnezeu a făcut, pentru prima dată, și cerul și pământul. „Raiul meu de când lumea!“ – mi-am zis, în gând, după ce am ieșit în fața gării. Se întunecase bine când m-am oprit lângă fântâna arteziană și am respirat adânc. Drumul spre casă, în oraș, l-am făcut pe picioare.

– Am văzut lumina zilei, la nord, peste dealurile dimprejur, însă... Draga mea, orașelul ăsta... – am rupt eu, pentru a nu știu câta oară, tăcerea.

– Ba, nu! Frumoasa ta!... Frumoasa ta din Cernăuți! Sună, cum să-ți spun, ca într-o partitură bizantină!

– E, sună! Spune-mi că îți place!

– Da! E ca un început de replică într-o piesă de teatru...

– Lumea, ca spectacol! Idee veche de când...

– Și totuși, în fiecare zi, nouă! Sau, alta... Personajele... La noi, de exemplu, actul I: Montpellier sau drumul oaselor. Actul II: Lyonul cu seducția... Trebuie să spun că m-ai cam păcălit! Eu, curioasă, iar tu, haț! Șmecher!

– Ce să faci? Așa e când intri în săptămâna chioară!

– Oarbă, ziceai că se zice!...

– Oarbă, chioară, cam tot un drac e!... Actul III?

– Chestia aia cu... „Ce-o să-și mai amintească omenirea?!... Țăla, cu femeia aia frumoasă, în brațe, și cu Dumnezeu în spinare! Păș, păș!“ M-ai dat gata! Ascultă-mă, tu ai un soi de nebunie care cucerește! Îți ia mințile!

– Să nu exagerăm! E plină lumea... Însă, de când lumea, musai și un nebun în vremuri! Pentru explicații, pentru chestii, socoteli... Cineva trebuie să fie și responsabil! Ceilalți, adică, ăia zdraveni,... cică la cap, s-ar zice,... au patologia în oase! Strâmbi, fragili! Nu rezistă la terfeleală.

– E, asta e! Iar acum, partitura cu Statul în stat, Drumul mântuirii, și Cina cea de taină la Masa tăcerii...

– Doamne, ce le-ai încurcat! Păi, eu asta am spus?

– Nu?

– Nu!

– Atunci, zii tu!

– Uite, calea de urmat trece prin pat. Asta e sigur! Dar să o lăsăm mai spre miezul nopții, după duș, întâlnirea cu moroi și...

– Mă, ia vezi, că iar mă sperii, și...

– Pusul ventuzelor!

– Hoțul! Îți arde de pupat! Care va să zică... Mânca-l-ar mama de băiat!

– Mda... Un fel de preludiv, înainte și după! Mâncăm și... Sau?... Ritualul locului în vremurile de acum, ăstea postmoderne, că pe vremea de dinainte...

– Adică în modernism, vrei să spui?!

– Spune-i cum vrei tu și nu mă mai întrerupe, că pierd firul istoriei! Deci, în vremurile... după cum spui tu, totul începea cu bătaia... Venea omul acasă și: trosc! pleosc!

– Vai de mine, dar brutali mai sunteți! Norocul meu, că au trecut timpurile...

– N-ai înțeles! Țsta era curățitul! Nu puteai intra oricum, în așternut! Preludiv, relaxarea, începutul... Își vărsa omul năduful. Apoi, mâncau... Mai suspina ea... Da! Suspina... suspina! Iar el își răsuca o țigară cu tutun, frecat în podul palmei, și hârtie de ziar. Știi, așa, de-al dracu! Se odihneau o idee, până la primul cântat al cocoșilor. Abia atunci se întorceau ăia pe lumea ailaltă!

Adică, moroi, în lumea moroilor!... Și, spre ziuă, tăvăleala... Fiecare după puteri! Oricum, o simțea femeia până spre seara următoare...

– De unde știi?

– Cântau! Ale dracu, cântau! ...U-ă-lă-uăă!... U-ă-lă-bă!...

– Interesant! Mai învață omul! Adică, eu... Și, de închinat?

– Aaa! În fiecare zi, de dimineață! Beau aghiazmă, pupau și icoana... Cum s-ar zice, spălau păcatul! Asta, când se întâmpla să stea bărbatul mai mult pe acasă. În caz contrar, toate cele zise începeau, acum, târziu, toamna, când se întorcea el din lume... Venea, așa, din lume! Pe drum, i se mai năzărea câte una, alta, și o lua la palme, de cum deschidea ea poarta... Unii se întorceau acasă doar să-și bată muierile!... În special! Ține minte! Era și o explicație: „mă nene, se face a dracu, dă boala în ea, își ia lumea în cap...!”

– Și?

– Și: Tros! Pleosc! Apoi, proba cu aghiazma, icoana! Unele se mai și jurau, că ... Mai pe la prânz: ...U-ă-lă-uăă!... U-ă-lă-bă!...

– ...Cu suspinatul?

– Suspinau, suspinau! Un fel de răgaz, între și între!

– Cât își răsuca ăla țigarea, așa,... de-al dracu?!

Apocalipsa, în varianta de mâine

Zi de zi, pentru a fi cu ochii în lume, dar mai ales pentru a fi informat, privesc la televizor, ascult un post de radio sau răsfoiesc unul sau altul dintre tabloidele încă reavăne, gata să îmi mânjească degetele cu cerneală. Și asta nu ar fi mare dandana! Săpun, slavă Domnului, este! Apă, la robinet, mai limpede, mai cu rugină, dar este! Așa că, fără prea mare efort, în măsura în care vrei să fii sănătos, te speli și mâinile îți sunt iar curate. Plumbul, otrava nevăzută din cerneală, se duce pe apa sâmbetei. E, nu chiar pe-acolo, câtă vreme circuitul existenței noastre înseamnă, în mare parte, recircuit. Apa mea reziduală e captată, mai la vale de o instituție, să-i zicem, primăria cutare (în al cărei statut de funcționare stă grija față de om!) primărie care ți-o toarnă din nou, val-vârtej, pe gât că vrea, domnule, parale! În ziua de azi, mai ales de bani, foame mare! Mă întorc la cuvânt. Nu fiți așa de pretențioși, nu despre cel Biblic e vorba, ci de cele de mai sus, „circuit“ și „recircuit“, în care, chior să fiu și tot nu pot sări peste grupul de litere

„c“, „i“, „r“, „c“. Fără ghilimele, virgule și o idee mai alăturate, adică puse în rândul lumii, literele, bineînțeles (științific s-ar chema într-o logică a limbajului) și spectacolul e la el acasă. Nu vă grăbiți, nu e pe gratis! Plătim cu vârf și îndesat. „Lucru dracu, bă nene!“, vorba lui Moș Gogu, unul de pe la mine din sat, „e că cercul noi l-am vrut, noi îl avem! Iar după aceea, ce să mai zici?!“. Problema se complică rău, dar rău de tot, când, vorba aceluiași gălbejit, fără dinți și cu gândul dus la ștreangul deja pregătit în podul casei: „vai de mamă de om, când alegi până culegi!“. Doamne, ferește! Piei, satană, și lasă-ne măcar nădejdea, că ea, nădejdea, nu e de la pământeni, ci de la Cel de Sus, îmi zic și eu cu gândul la un alt fel de mâine.

Cine mai are încă gramul de minte dat de Dumnezeu (restul cică ar fi un fel de materie bună de pus în tigaie), gândește, cine nu, pune de o mămăligă și întinge cu cocoloșul în obiectul sugerat, că timp, după aceea, de înghițit în sec, slavă Domnului, patru ani, berechet!

Acum, de ce să nu fiu sincer, cam fac din tânțar armăsar, invocând otrava din cine mai știe care jurnal, intrată prin buricul degetelor în sufletul omului. Lumea nu prea mai citește. Moș Gogu, cu jurnalul adus de poștaș, minus, fără voia sa, din pensie, aprinde focul, câtă vreme gaz ia dacă ai de unde!

Ce ne facem însă cu imaginea și trăncăneala (veșnicul fel de a bate câmpii), de pe micul ecran, unde otrava are și nuanță („Filosofia nuanțelor“ –

Țuțea) și culoare. Făcând abstracție de gânditorul român, nu mă judecați greșit! Semantica celor două cuvinte, chiar tautologie dacă ar fi, tot ar spune ceva. Ba chiar mai mult decât vă închipuiți. Nu degeaba se zice: „ați prostit poporul cu televizorul“, iar de aici, telembizarea, ca maladie cu formă de manifestare, la nivel național, nu este o glumă. „Lucru dracu în casa popii!“ – îmi zice iar Moș Gogu, „câtă vreme nu mai e vaccinul. Pe vremea mea, când dădea boala în tine, venea unul, Gorici, făcut sanitar pe front, îți arunca, din pragul ușii, o seringă plină cu penicilină, în cur, și te vindecai. Toți, de toate! Mai puțin ăia, îi știi dumneata, activiștii, securiștii... Ai focului, dar nici că se îmbolnăveau de ceva! (La Liliaci, Marin Sorescu). Astăzi, nici ierburile nu mai dau rezultate. Faci un ceai și... neam! Doar te umfli în burtă. Le-au otrăvit și pe ăstea! Peste tot, otravă!“ Otravă, îl aprob și eu, până și în sufletul omului, numai că, el, omul, este și producătorul, și negustorul. Culmea, inconștient, și consumatorul! Circuitul (circ-uitul) în forma sa naturală sau în alt fel, tot circ se cheamă!

Să nu credeți că sunt atât de ipocrit încât să mă exclud din lanțul anterior expus. Gluma lui Caragiale „ori toți să trăim, ori toți să muriți“, în cazul de față, e bună, cât să mai facem haz de necaz! Și asta în măsura posibilului. În rest, doar ștreanguri pregătite în podul casei și punere pe gânduri! Pentru că tot am rostit cuvântul „gând“, mă instalez în el („din ce este cel mai mult gândul

este“– Socrate, concept cu greutate pentru care nici măcar Albert Einstein nu a găsit o formulă matematică de exprimare) și dau o clipă fuga la începuturile decăderii umane. Evident în Biblie, însă nu la izgonirea din Rai, întâmplare ce vine să exprime și să explice în același timp, conceptul de existențialism formulat în secolul trecut (în special de către Jean-Paul Sartre), ci în capitolul Cain și Abel. Chiar dacă, să zicem, tot omul cunoaște povestea, o reamintesc fie și numai pentru împropiata memoriei.

„Adam s-a împreunat cu nevastă-sa, Eva ; ea a rămas însărcinată și a născut pe Cain“ [...] A mai născut și pe fratele său, Abel. Abel era cioban, iar Cain era plugar“. Ambii au adus lui Dumnezeu o jertfă pentru viață (sau una pentru păcat, cu sau fără conștiința lui. Încă nu se știe!). Jertfa celor doi, evident diferită (Cain, lucrător al pământului, a adus o jertfă de bucate din roadele lui, ale pământului, Abel, păstor, a adus o jertfă din oile întâi născute), nu este privită în același fel de către Dumnezeu. De aici, din această pildă a unei inegalități de tip moral (să nu vă imaginați că aș vrea să reinventez comunismul!), mai întâi mânia, apoi frământarea (în ziua de astăzi, frustrarea etc.), și, în ultimă instanță, omorul. Prima crimă din istoria omului și, cred eu, prima cădere din îndumnezeire, cădere ce stă sub semnul întrebării lui Dumnezeu către Cain : „unde este fratele tău Abel?“. Cu alte cuvinte, într-un plan mai pământean, unde este aproapele tău, omule? Surprinzător însă, pentru oricine își apleacă mai

mult fruntea asupra textului, este faptul că Dumnezeu nu-l pedepsește imediat pe criminal. El are răbdare și speră că omul va fi om.

A doua cădere a noastră vine din nerecunoaștere, din minciună, din lipsa de responsabilitate sub acest „Nu știi“ și fals, și ipocrit, și perfid etc. „Domnul a zis lui Cain: «unde este fratele tău Abel?» El a răspuns: «Nu știu. Sunt eu păzitorul fratelui meu?» Și Dumnezeu a zis: «Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă din pământ la Mine.»“

Cum era și firesc, când responsabilitatea pentru aproapele tău stă sub semnul unui „nu știi“, cu alte cuvinte sub semnul indolenței, nepăsării și mai ales a minciunii, iar glasul sângelui să strigă, vrei sau nu, pedeapsa! „Acum blestemat ești tu, izgonit din ogorul acesta, care și-a deschis gura ca să primească din mâna ta sângele fratelui tău.“

Nu este cazul să mai nuanțez acest „nu știi“. Îl gustați (dulcea otravă!) inconștient, de la tribună, de la cine mai știe ce întâlnire cu aleșii, dar, mai ales, îl savurați seară de seară, de pe ecran, spus în fel și chip: „nu eu, ci el, nu noi, ci ceilalți, nu noi, ci toți“ (mai ales când vorbitorul e de pe tărâmurile neoliticului) etc. Cu alte cuvinte nu noi, ci poporul, pentru că el, săracul, poporul, ca noțiune, concept, chiar și la o analiză mai riguroasă, tot gol de conținut e! Iar de aici, din lipsa de conținut, spânzură dacă ai pe cine!

Înainte de a-mi pune singur ștreangul, că doar asta mi-a mai rămas, ca nu cumva să ajung năuc pe

lumea cealaltă (oricum nu știm de unde venim și încotro o luăm, dar mai știi că mă ia ăia la rost?!), mă întreb :

1. dacă obrazul celui de la tribună, celui pus în pagina de ziar, celui de la radio sau de pe micul ecran, drept „personalitate“, a devenit mai gros decât șoricul porcului scăpat netăiat la primul Ignat? Întrebarea e valabilă și pentru cei ce o fac.

2. dacă nu cumva ar trebui reînviat Gorici, sanitarul de pe vremea lui Moș Gogu, și seringă lui? (Doamne, fă o minune și pentru noi, păcătoșii! Poate ne-o mai veni mintea la cap!)

3. În condițiile re-circ-ulării, dacă a mai rămas ceva din mine, omul căzut din dumnezeire?

Mda! Greu de răspuns, mai ales la ultima întrebare și mai ales când „oglină retrovizoare a unui eu“ (ca să amintim de AMURGUL ZEILOR... OLOGRAFI – Marian Barbu, Ed. SITECH, Craiova, 2011), versativ, mai tot timpul, îmi refuză imaginea. Greu de răspuns și câtă vreme omenirea ar număra vreo 6,5 miliarde, însă în ea, Oamenii mai rar. Pe alocuri, chiar neam! Adică, de niciun fel, ca să le înțelegeți oful și ăstora de pe la mine din sat. Dar mai ales greu, câtă vreme Apocalipsa e în noi și o trâmbițăm care mai de care și pe unde apucăm.

Bulzești, 05 05 2011

Argumentul, modalitate în a prosti mulțimea ?

Argumentarea este, probabil, cel mai complex tip de discurs și, într-o măsură sau alta, le cuprinde pe toate celelalte. Cu puțină atenție, ne dăm însă seama că discursul argumentativ adaugă în mod esențial componenta performativă, deoarece, prin el locutorul sau argumentatorul urmărește nu numai să-l informeze pe receptor sau interlocutor, ci și să-l persuadeze, adică să-i modifice dispozițiile interioare, să-l facă să adere la o anumită teză, poziție etc. sau, dimpotrivă, să-l disuadeze sau să-l determine să întreprindă o anumită acțiune. Argumentarea, spre deosebire de demonstrație, presupune nu numai componenta logică, inferențială, asigurată de folosirea limbajului și a structurilor sale argumentative inerente, ci și a *ethos*-ului, care ține de personalitatea argumentatorului, de caracterul său, de competența și credibilitatea sa, precum și de *pathos*, care ține de afectivitatea auditoriului, de emoțiile și sentimentele acestuia. În afară de aceasta, argumentarea,

spre deosebire de demonstrație în sens strict, pleacă de la premise doar posibile sau probabile, așa cum spunea Aristotel în *Topica*, I (*Organon*, IV, Editura Științifică, București, 1963), „argumente împărtășite sau de toți oamenii, sau de majoritatea lor, sau de cei mai înțelepți, iar de aceștia din urmă, sau de toți, sau de majoritatea, sau de cei mai vestiți“. Întrucât premisele sau argumentele sunt doar probabile, la fel este și concluzia, argumentarea fiind tocmai procesul de trecere de la premise-argumente, la concluzia care trebuie făcută acceptabilă pentru destinatar sau interlocutor.

Discursul argumentativ are deci o natură pragmatică, performativă, este un discurs persuasiv, are în vedere locutorul, interlocutorul (sau auditoriul) și relația dintre aceștia. Dată fiind natura doar probabilă a premiselor și a concluziei argumentării, el urmărește nu atât obținerea și transmiterea adevărului sau a unor *cunoștințe adevărate și certe*, cât modificarea stării de conștiință a receptorului, fie în sensul adeziunii sale la o teză, fie în cel al scăderii unei asemenea adeziuni, fie în sensul menținerii acesteia; totodată el urmărește, în anumite situații, realizarea dispoziției de acțiune din partea auditoriului. Apare astfel distincția dintre adevăr și opinie, concomitent cu cea dintre convingere și persuasiune, pe baza celei dintre demonstrație și argumentare. După cum se știe, distincția dintre adevăr sau știință și opinie, a fost teoretizată încă de la Platon în disputa sa cu sofistii, dar ea a fost preluată într-un mod și

dintr-o perspectivă diferită de către Kant și, mai recent, de către Perelman și mulți alți autori. Pornind de la distincția dintre principalele obiective (care sunt legate de buna funcționare a intelectului nostru) și principiile subiective (care țin de simțirea și trăirea noastră) ale cunoașterii și ținând seama de prezența celor doi termeni ai relației de comunicare – locutorul și interlocutorul, Kant a făcut distincția dintre convingere și persuasiune în felul următor: atunci când ceea ce considerăm ca adevărat este valabil pentru oricine posedă rațiune, această considerare se bazează pe principii obiective și rezultatul ei se concretizează într-o convingere. Dacă această considerare a ceva ca adevărat își are temeiul în natura particulară a subiectului, ea se concretizează ca persuasiune.

Prin urmare, dacă mecanismele prin care se obține un anumit rezultat de ordinul cognoscibilității („considerarea a ceva ca adevărat“) țin de esența raționalității umane, atunci avem de a face cu o convingere, iar dacă ele țin de subiectivitatea în act, avem de a face cu persuadarea. De aici apar o serie de diferențe sensibile în ceea ce privește sfera de valabilitate a acestui rezultat, valoarea lui intersubiectivă: convingerile vor fi valabile pentru toți, persuadările vor fi valabile numai pentru subiectul în cauză. Convingerile vor avea o înaltă valoare intersubiectivă, pe când persuadările, nu. În timp ce convingerea respectă întru totul principiile obiective ale raționalității și are o întemeiere deductivă necesară, persuadarea se bazează pe un

principiu subiectiv care implică o extrapolare nejustificată a aplicării cunoașterii la o situație dată. De aceea, Kant consideră „persuasiunea o simplă aparență, căci principiul judecății, care se află numai la subiect, este considerat ca obiectiv“ (Imm. Kant, *Critica rațiunii pure*, Editura Științifică, București, 1969, p. 611).

Pentru descifrarea naturii discursului argumentativ sau persuasiv, este interesant de urmărit, în continuare, distincția lui Kant dintre părere, credință și știință. El consideră că în cazul persuasiunii, principiul considerării a ceva ca adevărat, deși se află în subiect, este considerat obiectiv de către subiect. O astfel de judecată are valabilitate particulară și deci ea nu poate fi comunicată. Judecata-convingere va avea o valabilitate universală, ceea ce permite comunicarea ei oricărei ființe dotate cu rațiune. Dacă ceea ce se impune rațiunii noastre ca adevărat se poate impune și rațiunii altora, suntem în prezența unei convingeri, iar dacă nu se impune și rațiunii altora ca adevărat, atunci suntem în prezența persuadării. În timp ce convingerea este corolarul adevărului obiectiv, persuasiunea asigură doar un anumit confort subiectiv. „Eu nu pot afirma – spune Kant – adică exprima ca o judecată necesar valabilă pentru oricine, decât ceea ce produce convingere. Pot păstra persuasiunea pentru mine, dacă mă simt bine cu ea, dar nu pot și nu trebuie s-o impun în afara mea“ (Imm. Kant, *Critica rațiunii pure*, Editura Științifică, București, 1969, pp. 611–612), adică

altora, fiindcă nu există temeiul intersubiectiv pentru o asemenea impunere. De aceea, când ceva este considerat ca adevărat, dar există conștiința că această considerare este insuficientă atât subiectiv, cât și obiectiv, avem de-a face cu părerea sau opinia. Considerarea care nu este decât subiectiv suficientă, fără a avea girul obiectivității, se numește credință. Iar dacă o anumită considerare a ceva ca adevărat este și subiectiv și obiectiv suficientă, atunci suntem în posesia științei (C. Sălăvăstru, *Raționalitate și discurs. Perspective logico-semiotice asupra retoricii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996, p. 203).

Retorica clasică a introdus, prin Aristotel, o tripartiție a discursului oratoric, retoric sau argumentativ, care a fost preluată și continuată până astăzi. Pornind de la constatarea că orice discurs ținut în fața unui auditoriu conține trei instanțe necesare: oratorul care vorbește, subiectul despre care se vorbește și auditoriul cărui i se vorbește, Aristotel observă că acesta din urmă se poate afla într-una din următoarele ipostaze: simplu spectator, judecător al lucrurilor viitoare, judecător al lucrurilor trecute. În funcție de aceste trei ipostaze posibile ale auditoriului, se delimitează cele trei genuri ale discursului retoric: genul deliberativ, genul judiciar și genul demonstrativ (sau epidictic). Genul deliberativ este cel al adunărilor în care se iau decizii după regulile democrației. El este genul viitorului și constă în a consilia sau deconsilia, după valorile utilului și ale vătămăturii, ale binelui

și ale răului. În genul judiciar, specific tribunalelor, se vorbește la trecut pentru a apăra sau acuza valorile dreptății sau nedreptății. În fine, în genul demonstrativ, cel al discursului care face elogiul sau blamul unor personaje sau idei în diferite împrejurări, altele decât cele politice sau juridice, exprimarea este în general la timpul prezent, iar valorile folosite sunt cele ale frumosului și urâtului.

Aceste trei împrejurări ale discursului oratoric-argumentativ corespund la trei deosebiri politice, ceea ce-l conduce pe orator să varieze tehnicile de argumentare. Când se adresează unei adunări pentru a delibera asupra oportunității de a mări un impozit, de a declara un război sau de a semna un tratat, argumentul tip este exemplul scos în general din istorie pentru a produce luarea unei decizii după metoda inducției. Când el se adresează unor judecători, raționamentele sale trebuie să fie riguroase, deoarece ascultătorii sunt cunoscători specialiști. De aceea ele trebuie să fie mai ales de tip deductiv, aici predominând silogismul retoric, entinema sau chiar silogismul judiciar. Când despre genul epidectic, el se aplică mai puțin pentru a convinge și mai ales pentru a evoca personaje sau evenimente pe care auditoriul le cunoștea deja. Asentimentul (sau adeziunea) se obține dinainte, atunci când oratorul rostește un discurs comemorativ, o orăție funebră sau elogiul unui erou. El va recurge la narare și la amplificare.

Toate bune și la locul lor doar teoretic, pentru că practic mergem ca musca fără cap, câtă vreme căscăm gura și înghițim toate porcăriile (ăstora din politică, în special), fără să știm pe ce lume suntem. De-aia, niciunde pe fața pământului, nici dracu nu ne bagă în seamă! Într-un anume fel, ne merităm soarta. Încă nu am depășit stadiul ăla de „mulți și proști!“.

Bulzești, Duminică, 10 10 2010

Când ai pierdut și ultimul tren, după el, cu siguranță, dricul !

Promiteam, cu ceva timp în urmă, într-un articol, că voi reveni asupra unei chestiuni umane ce ține de prețuirea aproapelui, în condițiile în care iubirea sa, în sensul biblic al cuvântului, nu ne stă la îndemână. Oricum am face, ori de unde am începe, tot peste comunicare și înțelegere dăm, iar de aici, un fel de Izvor al Tămăduirii, curge totul. Printre altele, transpunerea și empatia. Înainte de a ajunge la aceste concepte, pentru ca firul discuției să aibă și logică și sens, trebuie să-l punem în capul mesei, de data aceasta, pe Kant, cel din *Critica rațiunii practice*, lucrare în care ne-a arătat că sunt domenii de investigație intelectuală care au o funcție vitală în organizarea înțelegerii umane, în corespondență cu trei idealuri sau „idei reglatoare“. Aceste domenii și ideile lor corespondente, le-a numit: 1) ontologia, care studiază Ființa, 2) psihologia, care studiază sinele și 3) teologia, care-l studiază pe Dumnezeu. Acum să nu credeți că autorul amintit sau noi, cu aproape cu 300 de ani

mai deștepți decât el, putem formula domeniile anterioare într-o structură ermetică. Mie personal, mi-ar fi chiar frică. Nu de alta, dar Apocalipsa, după *Biblie*, un fel de purificare prin foc, prin ardere, fie ea și doar interioară, ar căpăta doar nuanța cenușiului (de care oricum suntem sătui), provocat de plictisul omului scârbit de orice, până și de cer. Totuși, trebuie să menționăm faptul că, deși cele trei idei regulatoare ale metafizicii kantiene acoperă domeniul investigațiilor posibile, există și alte investigații din metaștiință ce pot fi structurate în funcție de alte concepte ideale, universale și non-empirice., iar scopul lor, evident, extraștiințific, măcar creionează ideea de dezvoltare și articulare a înțelegerii, de organizare a acesteia în forme comprehensive și holistice de gândire, și apoi exprimarea lor (a formelor), în limbaj. Cu alte cuvinte, investigațiile extraștiințifice ne sugerează ideea conform căreia înțelegerea nu s-ar limita doar la gândirea mentală, deoarece ea include multe feluri de identificare cu alte persoane și popoare, prin experiența activă de viață.

Altfel spus, dintr-o perspectivă holistică a cunoașterii umane, metaștiința ar orienta studiile din cadrul fiecărei științe sociale, analizând funcțiile potențiale și actuale în societatea ca ansamblu (lume și lumi posibile), ținând cont, în primul rând, de tot ceea ce este îndoielnic sau de-a dreptul suspect.

Revenind, și sinceri cu noi, mai trebuie să spunem că, indiferent ce spații de explorare ne-ar

oferi metaștiința, fără o coerență a abordării, orice spusă, din interiorul oricărui domeniu, șchioapătă, iar la transpunerea lingvistică, patologia, prin cele enunțate, este mai mult decât evidentă. Filosofia științei și analitică, în special, vine, parcă, să completeze, într-un fel, ideile kantiene, adăugând acestora teoriile coerentiste ale opiniei, ale adevărului și ale cunoașterii.

În loc de concluzie la cele enunțate mai sus, putem spune că stă la îndemâna oricui (specialist sau nu) cel puțin ideea conform căreia abordarea metaștiințifică trebuie să fie extrem de prudentă, să nu respingă informațiile sau mărturiile care nu sunt la îndemână, să aibă rezerva în judecată și să lase porțile deschise mai ales acolo unde nu există soluții disponibile. Mai mult, îndeamnă la răbdare și, pe cât posibil, la înțelepciune.

Dacă în logica anterior expusă, adăugăm, fie și numai de dragul de a adăuga (nu însă oricum), conceptul de consens, calitativ și cantitativ (adică interesul comun care unește), logica exprimării deja cucerește, iar dacă vrei să faci manipulare, nici dracu (cât ar fi el de experimentat) nu te mai oprește! Să nu credeți că vreau să vă învăț la prostii! M-ar bucura să știți însă, măcar cum să vă păziți de ele.

Acum, pentru că tot am tras, cumva, focul pe turta noastră, ne întoarcem la transpunere, la empatie, nu de alta, dar ele, în special, trimit la OM, OM fără de care lumea, omenirea, nu prea (ca olteanul!) există. Lăsând gluma la o parte,

trebuie spus că orice act de înțelegere prin transpunere presupune o anume „trăire“, o participare (chiar și de natură subiectivă), condiționată ontologic de „o stare particulară a ființei, situată într-o dispoziție favorabilă de receptivitate și cunoaștere reciprocă“ (A. Marino, *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980, p. 64).

După cât se vede, procesul înțelegerii are ca statut esențial raportul existențial cu obiectul înțelegerii, cu prinderea din interior a fenomenelor, a celuilalt (a unui Eu-Altul, cu particularități). A-l înțelege (mai ales pe semenul meu) înseamnă a-l implica în propriul meu mod de a fi. Această chestiune echivalează cu „a vorbi întru ceva“, după zisa lui C. Noica, și presupune, cel puțin două existențe de aceeași disponibilitate și de aceeași identificare. Trăirea din interior înseamnă, în termenii lui Hans-Georg Gadamer, în primul rând, „re-situare“, fără a accepta intropatia (empathia), apoi, după alți autori (de exemplu, Mircea Eliade), retrăire în sens experimental, concret, autentic și nu simplă acceptare teoretică. Transpunerea presupune în același timp, implicare, intuiție, afinitate reciprocă, uneori credință, într-un cuvânt mobilitate într-un proces „de re-creere“ a lui, a celuilalt ca sinteză a tuturor întrepătrunderilor, asimilărilor și totalizărilor de semnificații.

Altfel, sau cel puțin la limită, stau lucrurile în privința empatiei care poate fi văzută și ca un „*produs psihic* concretizat prin starea de retrăire a vieții subiective a celuilalt“ (R. Gherghinescu,

Anotimpurile empatiei, Editura Atos, București, 2001, p. 19).

G. H. Mead, de exemplu, este unul din gânditorii care concep empatia ca pe o capacitate de „a prelua rolul celuilalt“, însă în planul social existent și, doar imediat. El percepe această „capacitate“ a individului ca pe o formă a „inteligenței sociale“. În acest caz, trăirea interioară vizează o lume cotidiană și contingentă, în care apare raportul „eu-celălalt“, raport ca experiență și modalitate de înțelegere reciprocă orientată, fie spre cunoașterea psihologică (a celuilalt: el, ei etc.), fie spre comunicare.

Pentru a puncta a doua mare formă a empatiei, trebuie să apelăm la cuvântul *intropatie* (cuvânt francez propus de Flournoy ca echivalent al empatiei, folosit pentru prima dată de către Titchener), cuvânt ce se definește ca „o specie de comuniune afectivă prin care cineva s-ar identifica cu o altă persoană, măsurându-se în acest fel sentimentele“ (R. Gherghinescu, *op. cit.*, p. 30) și de la ideea conform căreia comunicarea îl conține pe om, iar omul se înfățișează sau se ascunde în și prin comunicare. Comuniunea, în acest caz, este echivalentă cu comunicarea, câtă vreme, prin transpunere, se realizează o identificare parțială ce duce la comunicare implicită.

Toate bune și la locul lor, numai că „celălalt“ (fie el, individul, fie grupul din viața cotidiană, are mai multe „imagini“, mai multe „fețe“ (aș aminti și teoria idolilor la Francis Bacon, filosof englez,

apoi teoria imitației la Gabriel Tarde, sociolog francez) și anume: imaginea cu care vrea să apară în ochii altei persoane, imaginea cu care realmente apare în ochii altei persoane, imaginea cu care își apare sieși, imaginea lui cea adevărată etc., în consecință mai multe stări ascunse.

Pentru a le depista, Kenneth Bullmer propune două căi:

1. Clarificarea conduitelor „celuilalt“, potrivit unghiului nostru propriu de vedere, pe baza cunoașterii factorilor care influențează percepțiile făcute de persoana respectivă, adăugând însă că doar simpla cunoaștere a percepțiilor făcute de persoana în cauză nu aduce după sine și înțelegerea.

2. A doua cale se referă la preluarea fenomenelor așa cum persoana studiată le percepe interpretând deci prin optica persoanei respective. Această modalitate este mai greu de realizat, însă ea vizează explicit conduita empatică.

Principala problemă care se pune este legată de capacitatea de comprehensiune, de înțelegere din punct de vedere psihologic, înțelegere care să fie legată doar de abilitățile empatică, de transpunere în psihologia celuilalt.

Din perspectiva acestei chestiuni, au fost date diverse definiții empatiei și anume:

R. Dymond spune că empatia este un proces care presupune un „transport“ prin intermediul imaginației în gândirea, sentimentele sau acțiunile altora (R. Dymond, „Personality and Empathy“, în *Journal of Consulting Psychology*, n° 14, 1950; *apud*

R. Gherghinescu, *Anotimpurile empatiei*, Editura Atos, București, 2001, p. 27.

J. P. Guilford consideră empatia ca o abilitate de precizie, de recunoaștere a dispozițiilor psihologice ale unei alte persoane, a percepțiilor, gândurilor, sentimentelor și atitudinilor sale (J. P. Guilford, *Personality*, McGraw Hill Book Company, Inc., New York, 1959; apud R. Gherghinescu, *op. cit.*, p. 27).

Conform teoriei lui P. Maucorps și R. Bassoul, empatia nu este nici cunoaștere deductivă abstractă și nici intuiție impresionistă, ci o intenție cognitivă, o voință participativă, un efort imaginativ, o tentativă de anticipare vizând înțelegerea „eului“ altuia, o previziune a potențialelor sale, fără însă a deveni o fuziune afectivă de tipul identificării emoționale totale (P. Maucorps, R. Bassoul, *Empathies et connaissance d'autrui*, Éditions du CNRS, Paris, 1960; apud R. Gherghinescu, *op. cit.*, p. 27).

La rândul său, Kenneth B. Clark definește empatia ca „o capacitate a unui individ de a simți trebuințele, aspirațiile, frustrările, bucuriile, supărările, anxietățile, durerile, foamea altora, ca și cum ar fi ale lui proprii“ (K. B. Clark, „Empathy. A Neglected Topic in Psychological Research“, în *American Psychologist*, vol. 35, 1980; apud R. Gherghinescu, *op. cit.*, p. 28).

Toate definițiile anterior enumerate au în comun transpoziția în psihologia altuia prin intermediul căreia apare un anumit tip de înțelegere

atitudinală. Prin transpunerea cuiva în situația unei alte persoane, în viața de zi cu zi, este evident că persoana respectivă dobândește acel mod de cunoaștere și de înțelegere a acelei persoane față de care se va comporta într-un anume fel.

În urma transpunerii, obiectul cunoașterii devine modalitatea de a gândi, de a simți, de a se comporta, al celuilalt. Trebuie precizat că la acest obiect al cunoașterii se ajunge cunoscut tot prin gândurile, emoția etc., unei ființe umane, fapt nemaîntâlnit la alte forme de cunoaștere. „Identificându-se rațional și afectiv cu partenerul, prin raportarea comportamentului obiectiv al acestuia la propria experiență verificată și ea obiectiv, în practica socială, individul dobândește acel tip specific de înțelegere a semenilor“ (R. Gherghinescu, *op. cit.*, p. 30).

În studiile de specialitate, s-au distins autori care au considerat empatia ca fiind, fie mai mult un fenomen cognitiv, fie unul mai mult afectiv, fie un fenomen inconștient cu implicații strict fiziologice. Unilateralitatea abordărilor este dată de separația dintre intuitiv și rațional, afectiv și intelectual, separație provenită din dualitatea gnoseologică (intuiție-rațiune) și dualitatea psihologică (cunoaștere-trăire ; intelect-afect) și făcută de susținătorii uneia sau alteia dintre idei.

Domnilor, toată polologia de mai sus rămâne, cel mult o selecție de idei cu structură teoretică incitantă, dar care nu se poate aplica în cazul angrenajului patologic „EU-TU“, Eu-Celă-

lalt. Bolnavul e însă bolnav. Regretăm și-i trecem manifestările (chiar odioase), cu vederea. Ce ne facem în chestiunile limită, în care medicul nu poate diagnostica simplu: „sindrom maniacal cu puseuri...” sau „schizofrenie de tip paranoidal.”

Cum putem să-l înțelegem pe narcisist, pe cel pentru care legea juridică (raport interuman) nu există? Despre cea morală, de sub cupola Creștinismului sau a oricărei alte religii, nici că a auzit.

Cum să-l înțelegem pe cel care, în rătăcirea sa (bahică), doar cuvântul lui contează?

Cum putem să-l înțelegem pe frustratul, care crede că nu s-a realizat din cauza poetului „X” sau a scriitorului „Y”?

Cum putem să-l înțelegem, de exemplu, pentru că tot l-am citat, în articolele anterioare, pe „Ion de la gară, poet adevărat”, care a tot pierdut trenurile vieții arătându-și sexul, acum sex-amin-tire, proslăvit în instituții cu renume, în bălmăjeli de tipul „*Și-l arăta el domnișoarelor/ Dar numai așa ca să le sperie cu mărimea lui colosală/ Nu-i trecea prin cap să și-l pună în versuri/ Și, probabil, nici în practică/ Ion de la gară a fost poet adevărat.../ [...] Nu e așa, doamnelor și domnișoarelor, care i-ați văzut sexul din greșeală și v-ați speriat/ Vai de mine e cât o pisică!...*”: (<http://www.youtube.com/watch?v=DEnVVC07rnQ>),

Cum să-l înțelegem pe cel care, un neisprăvit al vieții, dă vina pe vremuri, uitând că, mai mult de jumătate din timpul său l-a petrecut la „Cățeaua leșinată”, cârciuma de pe peronul vieții, iar

acum... „Noi, cei care am avut marele noroc de a nu face pușcărie la comuniști, am fost, totuși, închiși între zidurile unei culturi imbecile, am fost oprți de la lectura marilor cărți, pe care le vedem astăzi și ne gândim unde, cine am fi fost, dacă le-am fi citit la timpul potrivit“ (<http://prelipcean.ablog.ro/2009-02-05/nicolae-prelipceanu.html>).

„Oameni și oameni“, ar zice un nepăsător... De, fie! „Fiecare pacient un caz“, ar spune psihologii, neuropsihiatrii etc. Eu cred altceva: când ai pierdut și ultimul tren, după el, cu siguranță, dricul! Regretabil, că între una și alta, ești umbră pământului degeaba!

14 05 2011, Craiova

Comunicarea, de la omul nou la intelectualul analfabet

În unul din articolele noastre anterioare, „Discursul, știință în a comunica sau formă de a bate câmpii“, selectam câteva idei sugerate de specialiștii din domeniu, tocmai din dorința de a mai clarifica lucrurile, dar mai ales de a arăta că noi, românii, ruginiții timpurilor, alături de tinerii lucizi ai acestui popor, nu suntem nici proștii momentului și nici ai omenirii, ce pot fi luați oricând, de oricine, peste picior. La cele spuse atunci despre discurs, repetăm, în primul rând pentru o mai mare limpezime, dar și pentru a ne dezice de „intelectualii“ prezentului, adăugăm, în materie de comunicare, câteva noțiuni absolut necesare. Înainte de orice, trebuie însă amintit că, în forma sa cea mai simplă, comunicarea umană este concepută ca un transfer ordonat de semnificație. În al doilea rând, trebuie spus că principalele elemente implicate într-un act comunicațional sunt: un comunicator sau un transmițător, un mesaj, un limbaj sau un cod, un mijloc de transmitere, un

receptor capabil să „citească“ sau să „decodifice“ mesajul. Pe de altă parte, orice act de comunicare presupune o succesiune de evenimente a cărui formă de bază cuprinde: decizia de a transmite o semnificație, formularea mesajului intenționat într-un limbaj sau cod, actul de transmitere și recepțarea. Până aici, nimic nou. Orice începător în domeniu înțelege sau cel puțin intuiește mecanismul. Din acest motiv, și noi menționăm faptul că această perspectivă asupra comunicării este doar un cadru de pornire pentru discutarea altor elemente constitutive. În realitate, majoritatea evenimentelor comunicative sunt mult mai complexe dacă se are, cel puțin, în vedere:

- existența unei raționalități și intenționalități privind comunicarea, urmărirea unor anumite scopuri și de aici relevanța unui criteriu de eficiență rațională;

- faptul că, în general, comunicarea nu are un caracter linear, cum ne este sugerat de model:

- posibilitatea (probabilă) conform căreia comunicarea nu începe tot timpul cu transmițătorul a cărui intenție definește semnificația evenimentului comunicațional.

- importanța aparte, pe care o are în procesul de comunicare codificarea, transpunerea ideilor în forma unui mesaj adecvat. La acest ultim punct de vedere, amintim ideea lui Morris, idee conform căreia un limbaj sau un cod „înseamnă o pluralitate de semne care au o semnificație comună pentru un număr de interpreți și care pot fi produse

de aceștia. Semnificația semnelor limbajului trebuie să rămână relativ constantă în diferite situații, iar semnele trebuie să se constituie într-un sistem în care să se interconecteze și să se poată combina în anumite moduri și nu în altele, pentru a genera o varietate de procese-semn“ (D. McQuail, *Comunicarea*, Institutul European, Iași, 1999, p. 31).

„Bine zici, numai că și nea Ion „comunică“ – vor sări „specialiști“, iar eu, obiectiv și sincer, am să le dau, parțial, dreptate. Și asta fie și numai din câteva motive :

1) Nea Ion este și el om !

2) Nea Ion vorbește și, evident, în vorbirea obișnuită, el transpune gândurile în cuvinte fără prea multă atenție, dar atunci când urmărește un scop, chiar și el are grijă să formuleze (după puterile sale) expresiile astfel încât să transmită o anumită interpretare sau să obțină efectul dorit.

3) Lăsând gluma (intențiile noastre tind spre o analiză pertinentă a actului comunicațional) cu ușurință putem observa că unei codificări îi urmează o decodificare ce presupune interpretare și, în sensul hermeneuticii clasice, înțelegere. Descifrarea mesajelor, a textelor, și, în general, a oricăror materiale, presupune interpretarea lor, iar de aici, întreaga strategie a hermeneuticii de a stabili criterii precise în acest sens. De altfel, nu de puține ori (mai ales când bâjbâim prin toate), confundăm definiția hermeneuticii, teoretic și practic, cu definiția interpretării. Pentru rigoare, amintim faptul că gânditorul francez, Paul Ricœur,

distinge între interpretarea „obiectivă“ și „subiectivă“ și „situarea interpretului în însuși sensul de interpretare indicat de text“ P. Ricœur, *De la text la acțiune*, Editura Echinoc, Cluj, 1999, pp. 128–132.

Pe același fir al gândirii cu autorul precizat anterior este și Mircea Eliade, filosoful român, care consideră condiție principală, „situarea permanentă în planul de referință al textului interpretat, considerarea sa în orizontul său specific, cu excluderea oricăror alte perspective, puncte de vedere“. Altfel spus, „nici un text nu poate fi interpretat dintr-o altă perspectivă decât cea originală și originală“ (A. Marino, *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980, p. 34).

O altă condiție spre limpezire și claritate ar consta în „concilierea validității și pluralității interpretărilor, luarea unei decizii legitime în cazul divergenței, fixarea criteriului de arbitraj în cazul divergențelor“ (*Ibidem*, p. 34). Pentru această chestiune, o metodă clasică ar consta în încadrarea noii interpretări într-unul din tipurile sale tradiționale pe deplin cristalizate, încă din Evul Mediu: literală, alegorică, morală sau analogică.

Toate bune și la locul lor, numai că, vorba lui nea Ion (tot l-am pomenit), „una e socoteala de acasă și alta e cea din târg“. Din acest motiv, trebuie menționat și faptul că :

– Interpretarea și înțelegerea sunt date, într-un anume sens, chiar de la început. Probabil de aici și definiția dată de Talcott Parsons: „un fapt

descrie devine un fapt dat“. Aceasta înseamnă că într-un text, eveniment petrecut și povestit într-o acțiune contextual desfășurată, „găsești, descifrezi, interpretezi de fapt doar ceea ce dorești, ceea ce cauți. Scopul interpretării nu este în realitate decât regăsirea, reîntâlnirea punctului de plecare, însă ca să descifrezi, să decodifici un mit, un simbol etc., trebuie mai întâi să știi ce este un mit, un simbol, apoi care este structura mitului, a simbolului respectiv. Cu alte cuvinte, să operezi cu o serie de preconcepte incluse în schema soluției esențiale a problemei“ (*Ibidem*, p. 35). De altfel, fără acest element prealabil dat, procesul de interpretare-comunicare nu poate nici să înceapă, nici să rezulte. Orice întrebare sau interpretare presupune o preînțelegere. Hans-Georg Gadamer vorbește și el de „prejudecăți legitime“, care nu au nimic de a face cu prejudecățile negative ce împiedică înțelegerea. În consecință, trecerea de la comunicare la înțelegere, în contextul interpretării, se face prin intermediul preînțelegerii, al înțelegerii predeterminate, preorientată sau anticipată. Preînțelegerea este însă strict legată de o experiență anterioară, de o pregătire specializată și organizată. Pentru a avea loc acest proces de comunicare-înțelegere, trebuie să existe un „cadru“ comun, un spațiu social, fizic și temporal, în limitele căruia sunt localizați pacienții. Esența acestui spațiu este experiența împărtășită a universului referențial. Mesajele au sens, în consecință ele sunt interpretate și înțelese, numai dacă privesc probleme care aparțin atât

experienței transmițătorului, cât și celei a receptorului, adică unei cunoașteri comune. Noi înțelegem, de obicei, „mai ales ce suntem predestinați să înțelegem prin propria noastră vocație, orientare culturală sau a momentului istoric căruia-i aparținem“ (*Ibidem*, p. 108).

– Indiferent cât am sintetiza și concentra ideile, nu ne putem opri, în demersul nostru, doar la cele afirmate anterior, deoarece, în procesul de comunicare, decodificatorul (în special) nu poate înțelege un fenomen decât după ce l-a comparat îndeajuns cu alte fenomene asemănătoare, „după ce l-a situat în cadrul lor“, în cadrul care „l-a născut“ și alimentat, altfel spus, în contextul de acțiune și semnificare.

– Procesul de comparare este urmat de procesul de omologare, metodă ce se bazează pe „stabilirea unor echivalențe și concordanțe morfologico-structurale, pe relații și corespondențe în interiorul unor ansambluri omogene, pe un sistem de echivalențe și asimilări în cadrul unui vast efort de unificare și sinteză. Omologarea nu este posibilă fără recunoașterea unor experiențe existențiale, metafizice, religioase sau estetice comune, a unei baze comune accesibile conștiinței hermeneutice actuale“ – ne spune, în aceeași lucrare, Adrian Marino. Într-o exprimare mai simplă, prin compararea, extrapolarea și generalizarea unor elemente comune, omologarea devine posibilă, iar odată cu ea, și înțelegerea (în măsura în care există și minte).

– Dacă ne respectăm, alături celor două concepte, interpretare și înțelegere, vom strecura și un al treilea, explicația (cu toate nuanțele sale, de la cea practică la cea teoretică sau invers), tocmai pentru a plia totul (ca și Max Weber), pe acțiunea socială, acțiune ca proces specific uman, ce este, după autorul amintit, un comportament căruia individul care acționează îi atașează o semnificație subiectivă. În acest sens, acțiunea (semnificativă) se deosebește de comportamentul (reactiv). Din acest motiv, al evidențierii și atribuirii de semnificație prin intermediul interpretării, înțelegerea poate fi sau o calitate rațională (logică și matematică), sau o calitate emoțional empatică, ori artistic apreciativă. În toate științele privitoare la acțiunea umană, spune Weber, procesele și fenomenele care n-au semnificație subiectivă trebuie considerate drept stimuli, rezultate, condiții care favorizează sau împiedică acțiunea umană.

„Astfel, pentru o știință a semnificației subiective a acțiunii, «explicația» cere o prindere a contextului semnificației al unei acțiuni direct inteligibilă, conform cu semnificația sa subiectivă. În toate cazurile de acest fel, ca și în procesul afectiv, semnificația subiectivă a acțiunii și contextul său de semnificație se vor numi «semnificație intenționată»“ (M. Weber, „Definition of Sociology“, în Wolf Heydebrand (ed.), *Max Weber, Sociological Writings*, Continuum, New York, 1994).

Cei din jurul vârstei mele, tinerii bine instruiți de acum (ce-i drept, din ce în ce mai rari), cei de

bun simț știu sau intuiesc, la nivel logico-gramatical, că am dreptate. Teoretic, chiar și practic, am dreptate. Și pentru că am, măcar de la aceste idei ar trebui să plece orice abordare analitică a unui act comunicațional, adică orice analiză a unui proces în care se face vorbire despre ceva, adică se comunică. În realitate, „specialiștii prezentului“ proclamă cu totul altceva. Șușoteli! Că o fi, că o păți... Pe alocuri, bălăcăreli doar pentru a ieși ca păduchele în frunte etc. Mai pe românește, doar pentru faptul că singurul produs autentic al societății românești de după 89, „intelectualul analfabet“ își dorește redirectionarea trecutului (supus judecății, veșnic și după bunul plac), prin prezentul (gata doar să sfâșie, aproape orice), spre un viitor al lor, ce se vede, deocamdată, din păcate, cameleonic, de paradă și chiar de pradă. „Ce haită trebuie să fie acea haită care să nu cadă pradă altei haite?“ – întrebă și se întrebă William Shakespeare. Ar face-o și „intelectualul“ dacă n-ar fi orbete, adică... (nu de oftamologie e vorba!), adică nu ar avea probleme crase de morală.

Ca să și argumentăm cele spuse, reluăm ideea de mai sus, idee conform căreia interpretarea și înțelegerea sunt date (științific vorbind), într-un anume sens, de la început, și spunem că, dacă avem de a face cu cei rău intenționați (de exemplu, cu orbeți, că tot i-am trecut la „cele sfinte“, cu fosta miliție sau fosta securitate politică), sau chiar pentru cei ce umblă cu ușurica (acum sau oricând) prin viață, periculoasă chestiune! Mai ales când

cercetarea se rezumă doar la această idee. Am văzut-o înainte de 1989. Cei care au trăit atunci au și simțit totul pe propria lor piele. În al doilea rând, trebuie reamintite tendințele omului (dincolo de omul, ființă socială supus contractului social), măcar din ultimele două secole: omul, expresie „a lumii ca voință și reprezentare“ – Arthur Schopenhauer, Supraomul, rezultat al „voinței de putere“ – Friedrich Wilhelm Nietzsche, și în sfârșit, „Omul nou“, concept al societății totalitare de tip comunist. E, tocmai acesta, ultimul, „Omul nou“, acum, după 20 de ani de democrație (mai mult sau mai mult originală), a ajuns, cum era și firesc (conform legilor specifice evoluției) intelectualul analfabet, intelectualul ce are în dotare licențe, diplome care mai de care, are atestate, pe ici pe colo, chiar și doctorate... Are! Numai că el, intelectualul analfabet, nu prea știe carte. Prostia, de când lumea se plătește! – o să spuneți dumneavoastră și în parte vă dau dreptate. Dacă însă nu luăm în calcul banii (trudă și sudoare a celor necăjiți și prostiți de te miri cine), bani ce au îngroșat pungile milițienilor, securiștilor, politrucilor ferchezuiți și rîncadrați după 89 la... (prieteni știu și unde și de ce), că dacă îi luăm, atunci mintea oricărui om normal la cap se tulbură.

Când vezi „intelectualul“ despre care spuneam, la catedră, în universitate (unde mai și dă, din când în când, în cabinetul cutare, la un whisky, la babaroase, când ai francu' îl pui și-n mămăligă), când îl vezi la tribună sau în nu mai știu care

funcție ce presupune știință de carte, cu siguranță o iei razna.

Când însă „intelectualul“ te mai și combate cu știința lui ce se rezumă la „n-ai, bă, dreptate! Comunicarea e-n pantaloni, e... câtă vreme e tătuca la butoane, la licențe și la doctorate“, aproape că îți vine să te repezi la el, să-l sfâșii și să-l mănânci. Nu de alta, dar vorba lui Cioran, plăcerea vine abia după ce-l vomیți în closetul din fundul curții!

19 iunie 2011, Bulzești

De la comunicare la marea bĂlmăjeală (în țara lui „ASTA E !“)

P. Ricœur precizează că omul conferă sens lucrurilor, realităților, dar în același timp își conferă sieși sens, prin comunicare. Acest lucru l-a făcut de la începuturi, prin conversația față în față, prin mitologii, filosofii, utopii, literatură, artă, mai nou, prin presă, fie ea scrisă, audio sau audio-video etc. Trebuie amintit, din capul locului (lapidar, ce-i drept), că, în timpul unei comunicări, se transmit nu numai informații, mesaje, ci și simboluri, semne, semnificații, cu alte cuvinte, se transmit și se recepționează „înțelesuri“, cunoaștere. Din acest motiv, comunicarea de orice fel presupune un angajament care, de fapt, este o relație ce implică un comportament. De asemenea, trebuie să precizăm că, în procesul comunicării, doar informațiile înțelese dau sens existențial. Pierderea lui (a sensului), adică constatarea că viața e absurdă, că preocupările noastre zilnice nu ne dau un „rost“, reprezintă înstrăinare umană. Altfel spus, lipsa sensului existențial ne face să ne simțim

și să trăim, de la o zi, la alta, și din ce în ce mai mult, sentimentul și starea de insolitare.

Nu putem evita, în demersul nostru, nici faptul că, de pildă, marele raționalist al lumii, Kant leagă comunicarea de adevăr. „De la «calea ideilor», la «calea cuvintelor» este, pe scurt, formularea perspectivei kantiene la nivelul teoriilor contemporane ale limbajului și comunicării“, de către I. Pârvu. Fundamental pentru analiza comunicării, insistă în prelegerile sale, gânditorul român, este programul de reconstrucție a filosofiei, formulat de Kant în *Critica rațiunii pure*, și apoi, în a treia Critică, *Critica puterii de judecată*. În Secțiunea 21 a „Analiticii Frumosului“, din această Critică, Kant precizează: „Cunoștințele și judecățile noastre împreună cu convingerile care le însoțesc, trebuie să poată fi universal comunicabile, căci, altfel, nu ar exista concordanță între ele și obiect; ele ar fi, în totalitate, un simplu joc subiectiv al reprezentărilor, exact așa cum pretinde scepticismul. Dar dacă cunoștințele trebuie să fie comunicabile, atunci și starea de spirit, adică acordul puterilor noastre de cunoaștere, în vederea unei cunoașteri în genere, și anume proporția necesară pentru a face dintr-o reprezentare (prin care ne este dat un obiect), o cunoștință, trebuie să fie universal comunicabilă. Căci, fără această stare de spirit, ca o condiție subiectivă a cunoașterii, cunoștința, ca efect al ei, nu s-ar putea naște: comunicabilitatea universală a cunoașterii noastre este presupusă în cazul oricărei logici și al oricărui principiu de cunoaștere care nu

este sceptic“ (Imm. Kant, *Critica facultății de judecare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 31). Mai simplu spus, dar în conformitate cu judecățile anterior emise, ceea ce nu este adevărat nu poate fi comunicat, devine, de la sine, fals, minciună.

Pe de altă parte, A. Codoban emite ideea conform căreia, specific zilelor noastre este „Tematizarea comunicării“ care ar reduce realul la ce poate fi comunicat sau semnificat, sau la limbaj. Nu există decât „ceea ce este exprimat, comunicat, semnificat“.

Și pentru că spațiul nu ne permite (comunicarea, acest segment nou în cadrul cunoașterii contemporane se află, după Th. S. Kuhn, într-o stare preparadigmatică și, în același timp, paradoxală, pe de o parte „beneficiază de o recunoaștere și un suport din partea instanțelor sociale și politice, iar pe de altă parte, nu și-a dobândit un fundament epistemologic solid“), amintim doar că majoritatea cercetătorilor menționează ca principale reguli ale comunicării, maximele conversaționale ale lui Grice în care se concretizează celebrul său PRINCIPIU AL COOPERĂRII sau al comunicării :

– maximele de cantitate, care cer locutorului să nu dea nici mai multă, nici mai puțină informație decât o cere scopul comunicării ;

– maximele de calitate, care cer locutorului să nu afirme lucruri pe care le crede false și pentru care nu are dovezi ;

– maximele de relație, care cer locutorului să facă în așa fel, încât contribuția sa să fie pertinentă;

– maximele de mod, care cer locutorului să contribuie la conversație, într-o manieră ordonată, și să evite ambiguitățile, prolixitatea și obscuritatea.

Autorii olandezi Frans van Eemeren și Rob Grootendorst aplică variantele prescurtate ale Principiului comunicării, în felul următor: „Fii clar, cinstit, eficace și pertinent“ (F. van Eemeren, Rob Grootendorst, *La Nouvelle dialectique*, Éditions Kimé, Paris, 1996, p. 60.)

Pentru claritatea demersului nostru, trebuie, totuși, amintit faptul că, în actul comunicațional, trebuie să funcționeze, obligatoriu, triada comunicare – înțelegere (cu baza lumească a sa) – acțiune, altfel, starea de fapt este compromisă.

La nivel social, comunicarea, în societatea modernă, depinde, extrem de mult, de forma politică a statului și, în acest context, înțelegerea depinde, fundamental, de normele interacțiunii. Mai precis, în societatea modernă, formulată prin prisma elementelor specifice „capitalismului târziu“ (ăsta care ne bântuie și pe noi), comunicarea și înțelegerea între parteneri se realizează în acordul privind justețea normelor (care intermediază comunicarea). Mă tot întreb dacă la noi o fi? Norme, bineînțeles, că, în rest, este „tot ce vor mușchii unora“!

Înțelegerea și recunoașterea se ating în limba-jul curent, iar sensul, din perspectiva lui J. Habermas se constituie în mediul intersubiectivității,

creată prin comunicarea verbalizată, limba – locul în care se constituie raportul omului cu lumea înconjurătoare. Altfel spus, înțelegerea și recunoașterea se concretizează, la nivelul individului, în interiorizarea rolurilor și, la nivelul societății, în „cadrul instituțional“.

Și, pentru faptul că, în scurtul demers științific, am tot tras focul pe turta noastră pentru a auzi cine trebuie și pentru a ne face și înțelegeți (sperăm!), musai să privim (măcar cu un ochi) și să gândim (o facem chiar dacă nu vrem), la comportamentul comunicațional al instituțiilor din țara noastră (când prezidențiale, când guvernamentale, când... etc.), puse mai degrabă pe șotii (ar spune unul cu umor negru), decât pe treabă. Treabă? Întrebare (de douăzeci de ani sau, cel puțin contextual), la noi, retorică. Pentru a convinge (tot cu umor negru, bineînțeles!) amintesc spusa evreului (pus și el pe șotii, dar în alt sens): „dacă muncești și tot muncești, de câștigat când mai câștigi?“ Tradusă (un fel de a spune), din ebraică, în limba română, zicala cu pricina, pentru mai marii neamului (lor), ar suna astfel: „dacă muncești și tot muncești, de furat când mai furi?“ Lăsând la o parte gluma (fie-mi iertat cuvântul!), preocupate când de una, când de alta, scaunele sus puse, că ele comunică – vorba lui Eugen Ionescu, spun (repet, scaunele), când una, când alta, sau una zic și alta fac. Iar ca treaba să fie oablă (și brambureala la ea acasă), mai tot timpul, nu știe (sau nu vrea a ști), dreapta ce face stânga și invers, pentru a nu fi vreo fisură în sistem, fie ea și

întâmplătoare. Nu de alta, dar cică ar fi mai bine așa! Și asta, câtă vreme, la noi, marea bălmăjeală, la rang de politică statală. E, vedeți, oameni buni, abia acum înțeleg vorba de duh a „înțeleptului“, dată ca nuca în gard, la ceas aniversar: În vremurile de astăzi, carte multă nu se cere, să fii prost, să ai putere (politică), și ești om mare, în termenii unor media (de trei lulele!), personalitate. E, aș! Dar câtă vreme aici, e țara lui, „ASTA E!“ Mai ști? Și atunci, bineînțeles că tendințele noastre, de la începutul demersului, pot fi și ele simple bălmăjeli, că tot nu interesează pe nimeni științificul. Nici măcar pe universitarii „lu’ pește“, conștiințele prezentului (vorba vine!). De ce să fii clar, cinstit, eficace și pertinent, câtă vreme merge și așa, tot suntem obișnuiți de pe vremuri. „Cine muncește ori e prost, ori nu gândește!“, vă aduceți aminte, nu?. Nu trebuie uitat însă că „limitele limbajului nostru sunt limitele gândirii noastre“ și, probabil, de-acolo, din limitele noastre, ni se trage chestiunea cu „vine valul și-ți ia calul, ia și scroafa din coteț...“! Dar asta e altă poveste!

Of, fir-ar să fie! Fraților, în acest caz (ca să revin), de la comunicare, la marea bălmăjeală (românească și nu numai – un fel de permanență a vremurilor noastre), nu mai e nici măcar un pas! Iar România, țara lui „ASTA E“ (cocoșată de te miri ce vremuri, neamuri etc.) asta e! Și nu e bine. „Nu e bine neam!“, vorba lui Sorescu

De la iubirea aproapei la pumnul pus în gură, în țara lui frunză verde

Atunci când viața o ia razna, de-aiurea, atunci când începutul pare deja un sfârșit, ca să-mi revin, îmi aduc în minte imaginea stupului, locul în care ordinea este, cel puțin, la prima vedere, perfectă. Integrate în natură, în lumea lor, albinele muncesc (au unde, au un rost!), se înmulțesc (au dreptul, au și cum, au și cu ce, în plus, ele știu că poporul lor trebuie să fie popor), se apără, luptă, într-o organizare perfectă, dacă se simt amenințate (nu ca sindicatele noastre, care latră mai tot timpul, la comandă și de ochii lumii, în marele joc, de prostit mulțimea), cu siguranță se și bucură sau chiar sunt fericite atunci când parfumul și coloritul florilor din preajma casei (că de Spania sau alte locuri, nu cred că sunt interesate), creionează parcă și cerul și pământul. Evident, mai și mor (dar nu ca noi, precum câinii), când trebuie să moară, că de-aia a fost lăsată moartea, ca firesc în facerea și re-facerea lor (a albinelor și a noastră a tuturor), într-un univers, doar cât negru sub unghie, știut. Stupul,

rânduială cu structură divină! Și asta pentru că, acolo, matca, regina (adică cel care conduce și știe și face bine ce trebuie să facă!). Extrapolând, stupina, atmosferă de invidiat! Comunicare într-o devenire, ca să folosim un termen al lui C Noica. Mă uit în juru-mi, în lumea mea, a românului veșnic la răscruci de gânduri[(le) lui și ale te miri cui], mă rușinez (de propriul meu statut, evident cioplit și de cei ce mă conduc) și mă simt părăsit într-un fel de altar, cupolă a vremurilor, în spatele căruia, din vina mea (a lașului bezmetic, pământeanul de pe vremea lui Irod și pururea același), stă Dumnezeu răstignit. Of! – încerc o consolare – îmi merit soarta, când, cu voia mea, ehe, din primordii, am fost de acord să își facă satana mendrele, aci.

Cocoșat, fără dinți și cenușiu (culoarea noastră națională), când văd că nu mai știu încotro, trec să mă spovedesc sau, măcar, pentru un sfat, pe la o mănăstire ascunsă sus, departe (de ochii sistemului), între nori și stânci. Parcă scoasă din timp, ea, mănăstirea, un alt fel de stup, o altă rânduială, cu un pronunțat statut. Nu, sigur nu! – îmi zic, iarăși, dracii, cât sunt ei de draci, nu pot fi oriunde și oricât vor, pe pământ. Totul depinde de mine, de cât mă las orbit. Avea dreptate generalul USA când spusa în Congres, că dacă ști a pune în dreapta mea (individul amețit de vodcă, whisky, mărunțișuri, pentru chestiuni dintr-ăstea, berechet!) mici bunătăți, nu mai văd portavionul (nuclear cu bombe, stivă) din stânga (tot a mea), povară pentru omenire ani,...ehe, zeci.

Revoltat și, totuși, pe cumpăna sufletului, acolo sus, în Casa Domnului, îmi aduc aminte sfaturile pe care le-a primit Moise, după ce a fost scos din robie: „[...] Să nu ucizi. Să nu te desfrânezi. („să nu preacurvești“, în sensul de a nu săvârși adulter). Să nu furi. Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău. [...] Să nu te răzbuni cu mâna ta și să nu porți pică pe fiii poporului tău, ci să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți“, și mă întreb: am respectat eu, tu, aproapele nostru sau cei care ne conduc cele poruncite? Astăzi? Ieri? Aud?...

Mici șovăieli. Cică o fi... că o păți... Mai ales la cei de sus (nu cei din ceruri, ci în scaunele puterii). Cică poruncile biblice (după mine, probabil, și articolele unei prime constituții din lume), nu ar fi chiar divine, că sunt fără fond, sau că n-ar mai fi de actualitate... Aș! Păi cum, când „să nu ucizi“, „să nu furi“, „să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău“ sau „să nu te răzbuni cu mâna ta și să nu porți pică pe fiii poporului tău, ci să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți“ sunt, de fapt, imperative atemporale și aspațiale? Valabile pentru oricare popor sau individ, oriunde ar fi și oricând, cu stare de normalitate sau întreg la cap. Dar cum, pe aci, în spațiul nostru carpatin, spațiu căruia abia i-a dat frunza, totul e invers, se prea poate. Și, pentru a convinge, să o luăm pe rând: 1. A fura (cine împarte parte își face [sintagmă națională], că tot sunt la putere!), e literă de lege, în a fi (în dicționarul de la Bambu, probabil în curs de redactare de

fițoșii siliconați de pe Dorobanți, că în altă parte... nu există). Nici măcar la poliție, unde numele lor plutește în aer, scrise cu litere de o șchioapă. Dar, câtă vreme nimeni nu vede, n-aude, las' că merge! Nu de alta, dar tot suntem în țara lui frunză verde (frunză scumpă) și târli-târli! Sau, altfel spus, suntem în locul unde veșnic țara arde și baba (blondă) se piaptână. 2. A da cu parul (tot de sus, din Palatul din Piața Victoriei, Cotroceni, uneori și din vestita Casă a...) în cap, poporului (tot pentru avere!, dacă nu curge, ca pe vremea ăloră dinainte, când au vândut orice, tot să mai pice), nu e așa, la îndemâna oricui. Musai să fii în cărțile jucate după ce poporul a ales (de data asta, să își frângă gâtul). Și mai spune filosoful că el, poporul (la noi, ani de zile boborizat) niciodată nu greșește! Aiurea! Pe vremea gânditorului, nu era „telembizzorul“! 3. Cât despre mărturisire, când e vorba să faci averi și iar averi (aici, în țărișoara lui, repet, frunză verde, frunză scumpă și târli-târli cu lăutarii națiunii), la Monaco, Miami sau cine mai știe pe ce insulă, de peste mări și țări), „meseriașii“, oameni cu limbariță școlită în ale politologiei, sociologiei etc. (ce-i drept, de mahala), sunt în stare să jure și pe mormântul părinților și pe Biblia de acum și pe cea încă nescrisă. Jură că nu ei, ci ceilalți au lăsat visteria fără un șfanț, cum s-ar zice, țara, în curul gol (fie-mi iertat cuvântul!) și poporul mort de foame!

4. Domnilor, toate ca toate, dacă cele spuse anterior mai pot fi acceptate (nu fără ca eu, autor,

să fiu catalogat drept un tâmpit rău intenționat), porunca biblică: „să nu te răzbulni cu mâna ta și să nu porți pică pe fiii poporului tău, ci să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși“, căruia ar trebui să i se supună, mai întâi, conducătorii statului, și, evident, oricare din noi, este, cu siguranță, clasificată (de întâistătătorii națiunii române), drept utopică. Împărțind fraza, fără a părăsi contextul de exprimare, cu alte cuvinte, mai pe românește, despiciând firul în patru, sincer, și eu mă îndoiesc (în sensul cel mai nobil al lui Descartes), și, pentru mine, expresia „iubește-ți pe aproapele tău ca pe tine însuși“, echivalentul, probabil, al unuia din imperativele divine și laic, în același timp, absolut necesar conviețuirii noastre, mi se pare greu de realizat, la nivelul trăirilor cotidiene. Ființe biologice, cu instinct de conservare, fără a cădea în narcisism (evident cel patologic), iubim în mai mică parte, fie din dorința de a fi iubiți, fie din teama de a nu fi iubiți. Drumul ascetic ne stă, totuși, la îndemână. Expresia „iubește-ți pe aproapele tău ca pe tine însuși“ mi s-a părut a fi la fel „de tare“, „de puternică“, la nivelul conținutului, ca și Imperativul absolut al lui Kant: „acționează astfel încât să folosești umanitatea atât în persoana ta, cât și a altuia, în același timp ca scop și niciodată numai ca mijloc.“ Altfel spus, într-un limbaj adecvat ideilor noastre, fără a ne îndepărta de mesajul autorului: fă (din datorie) acel bine, astfel încât binele tău să fie un bine universal și capeți nu fericirea, ci demnitatea de a fi fericit! Morală absolută!

Revenind, probabil aceleași cuvinte „iubește-ți pe aproapele tău ca pe tine însuși“ au inspirat *Contractul social* (și filosofia socială, în genere), autor J-Jacques Rousseau (Jean-Jacques Rousseau n. la 28 iunie, 1712, la Geneva, d. 28 iulie, 1778, la Ermenonville; în 1794, Convenția Revoluționară Franceză transferă rămășițele pământești ale ilustrului filosof în Panteonul francez. Principalele sale cărți, *Discursul*, *Al doilea Discurs*, *La Nouvelle Heloïse*, *Emil*, *Contractul social* și *Scrisori către d'Alembert*, sunt interzise încă de la apariție, însă ele influențează, ceva mai târziu, prin conținut, întreaga gândire continentală). Asupra lui, a Contractului social, vom reveni în viitor.

Până aici, cu indulgență, am putea spune: „toate bune și la locul lor!“ Ce ne facem însă cu prima parte a frazei: „să nu te răzbuni cu mâna ta și să nu porți pică pe fiii poporului tău“. Dacă suntem sinceri cu noi, oameni de rând, eu, tu sau oricare din semenul nostru (român, maghiar, turc, tătar, țigan, evreu sau german), fără vrajba vârată, subtil, în inimile noastre și apoi între noi, de către politrucul gata a face orice, numai pentru a fi, într-un astfel de caz, moț la rahatul vremurilor, repet eu, tu, sau oricare din semenul nostru (semen din poporul român), ne-am vedea de treabă. Între noi, nici vorbă de pică sau de răzbunare. Aici în țărișoara asta e loc pentru toți! Acolo unde voința de putere (nu însă aia despre care vorbea Nietzsche (Friedrich Wilhelm Nietzsche (n. 15 octombrie 1844, Röcken – d. 25 august 1900,

Weimar), ci voința ca putere pentru a fura, jefui, umili, învrăjbi etc., deci acolo unde voința de putere e oarbă și poporul nu există decât ca mijloc de împlinire a dorințelor stăpânirii, răzbunarea celor ce conduc neamul, împotriva fiilor acestuia, e la ea acasă. „Să piară poporul care nu a fost în stare a-mi împlini poftete!“ a mai zis-o, pe la 1440, unul, cică domn al românilor, dar uite că nu mai știu cum îl cheamă.

În altă ordine de idei, mi se face părul măciucă și numai dacă îmi aduc aminte de cazul de la Tg. Mureș, imediat de după 1989, și iar mă întreb: aveam, oare, eu, român, ceva cu tine, maghiar (sau invers), ca să mă răzbun, să pun mâna pe bătă (ca în Epoca de piatră) și să ieșim, apoi, împreună (că așa am fost ursiți), cu obrazul pătat în lume? Nici gând! Când însă puterea o vrea, adică atunci când cei care, mai nou, democratic, ne conduc (ne poartă vrajba și ne împart), totul e posibil. Posibil și în afara lui Dumnezeu. Iar, de aici, din acest în afară de Dumnezeu, binele devine rău. Oriunde, pe fața pământului și, mai ales, în țara aceasta, țara lui frunză verde – târli-târli, unde iubirea aproapelui stă, cel mult, la nivelul pumnului pus în gură și piciorului dat în cur.

Nostalgic, mă întorc cu gândul la stup, la ordine, la viața de invidiat și sper, însă și cu speranța mea, la noi, în spațiul carpatin, e o poveste. Am să v-o spun altădată!

Bulzești – Dolj

Despre nimic și despre prea-prea

Zilele acestea, la PRO TV, distinsul prezentator al emisiunii Meteo, Florin Busuioc, comenta, de altfel pertinent, ideea conform căreia, statisticile nu duc, neapărat, la concluzii ce pot sta, oricând, în picioare. O simplă medie aritmetică, fie ea și ponderată, nu ne luminează, nici pe departe, în domenii de graniță, cum ar fi cel al științelor comunicării, al adevărului, al problemei înțelegerii, al limbajului etc. Că statistica e necesară, nimeni nu contestă, dar, de la a fi necesară și până la a crede că statisticianul sau sociologul, interpret al unor date, este un fel de inginer, și sociologia, ingineria socialului, cale lungă, ba chiar un hău, dacă nu o cădere în desuet, cât timp trăim în vremea unor tehnologii, cu care putem vedea în cosmos, sau la sute de metri, sub pământ, și putem spune, documentat (fără, „c-o fi una, c-o fi alta“): „aici este“. Sunt însă (grădina lui Dumnezeu e mare!), și din cei care, cu „tratate – teorii, de multe ori, sterile, sau istorii“ în buzunarul de la piept sau cel de la spate, strigă sus și tare că, fără ei

nu se poate. Probabil! Loc pe fața pământului e pentru toți! Totul e să-ți știi și să nu te bagi acolo unde nu-ți fierbe oala, cum zice, răspicat, românul, cu capul pe umeri. Că celălalt cu el între... Nu mi-am propus să pun sub semnul întrebării sociologia, ca știință contemporană, de altfel nici nu îmi este permis și nici nu cred că se poate. Pentru o corectă informare, trebuie însă amintit faptul că până și Auguste Comte, considerat de către sociologi părintele sociologiei (folosește, pentru prima dată, denumirea de sociologie, în lucrarea sa, *Curs de filosofie pozitivistă*, vol. IV, Lecția 47), a fost filosof. Nu m-ar mira însă ca, într-o zi, de dragul „pertinenței“ în a fi, unii sociologi (de acum) să spună că au inventat roata, mersul pe jos, privitul în sus, să și-l asume și pe Platon și pe Aristotel, ba, mai mult, Antichitatea toată, având ca pretext frământările minții omului pliate pe el, adică, pe omul „aruncat“ în lume. Desigur, controversele banale nu duc la nimic. O știe lumea, de când lumea! În ele însă, în mărunțișurile cotidiene și asumările mizere stă, de cele mai multe ori, pierderea sensului existențial. Fără acest sens, rătăcim, bezmetici, prin lume. Omul se înstrăinează față de om, se retrage în el însuși. În lume, rămâne smucitul, nebunul, cel care crede că e! Urcă la tribună, la catedră, în Piața mare etc. și, evident, strigă sus și tare: „eu sunt, voi, răbdare!“ Apoi, că o fi, că o păți... Nimic concret, nimic coerent! Despre o teorie a coerenței, nici pome-

neală! Nimic despre structura psihologico-istorică a omului bazată pe principiul filosofiei moderne, conform căruia, subiectul își construiește lumea în cunoaștere și nu în cifre goale de conținut, versatile sau chiar perverse! Nimic despre trăirea sufletească a omului (Dilthey), în orizontul istoric concret! Nimic despre libertate, conștiință, despre bunăstare, despre meritul său de creator, despre creatorul de geniu și creația sa. Nimic despre modalitatea omului de a-și găsi spiritul, ca parte, plecând de la întreg (Martin Heidegger). Nimic despre faptul că omul, ca ființă ontologică, semnifică și se lasă semnat! Nimic despre dimensiunea sa de a povesti și a se lăsa povestit! Despre înțelegerea acestuia, într-o manieră comprehensivă, din nou, nici pomeneală! „Prea greu!“ „Prea moale!“ „Prea tare!“ „Prea acru!“, ca să cităm o reclamă ce vinde bine amidon, frumos ambalat, sub numele de „iaurt din lapte de capră.“

Prea! Prea, câtă vreme niciunul, dintre cei pomeniți mai sus, și alții asemenea, n-au auzit, sau nu vor să audă despre ceea ce se numește natură umană, despre necesitățile acesteia, ca structură obiectiv-subiectivă, de a cunoaște, a înțelege și a fi înțeleasă ca tot (cu circumstanțele trecute și viitoare, unificate, în și despre care mintea omului veșnic întreabă). Prea, câtă vreme nimic, despre morală! Despre o abordare de tip holistic a ființei (în sens sociologic), la noi, la români, cel puțin la noi, acum și în veacul veacurilor, un non-sens.

Și totuși, „sensul și semnificația se nasc abia în om și în istoria sa, căci omul e ființa istorică, nu individul izolat“ (A. Codoban, *Semn și interpretare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001, p. 102), individ creionat, astăzi, de politologi, sociologi, – „creiere“ – în tratate de trei parale.

Craiova, 18 12 2010

Discursul, știință în a comunica sau formă de a bate câmpii

A devenit aproape o obișnuință să auzim, la tot pasul, că o persoană „X“, de cele mai multe ori, „sus pusă“, a ținut în locația „Y“ un superb discurs. Toate bune și la locul lor, însă dacă cineva ne-ar întreba, „ce am înțeles?“, și, mai ales, „ce e discursul?“, în multe cazuri, nu prea am ști cum și nici pe unde să scoatem cămașa. Evident, una e să ai știința discursului în a comunica, și alta e a bate câmpii (cu sau fără grație)! Prin urmare, raportându-ne la unele lucrări din domeniu și la autorii lor, oameni de știință remarcabili, încercăm în cele ce urmează o ușoară limpezire a problemei deja create.

În consecință, dacă cineva ne-ar întreba „ce este discursul?“, mai întâi ar trebui să amintim că în ultimele decenii, discursul s-a instituit ca un concept cheie la interferența mai multor discipline, cum ar fi lingvistica, logica, sociologia, psihologia, teoria comunicării, filozofia limbajului și chiar filosofia umanului, în general, retorica și teoria

argumentării. Autorii angajați în studiul discursului au pornit de la constatarea că „succesul în comunicare nu mai depinde doar de competența lingvistică a interlocutorului, ci de competența generală de comunicare care cuprinde: o dimensiune referențială (a domeniului); o dimensiune situațională (a normelor interpersonale și tipurilor de discurs), o dimensiune textuală, micro și macrostructurală“ (D. Rovența-Frumușani, *Argumentarea. Modele și strategii*, Editura ALL, București, 2000, p. 136.)

De asemenea, aceiași autori au constatat că vorbirea și comunicarea umană nu se realizează prin propoziții izolate și cu atât mai puțin prin cuvinte izolate, ci prin structuri mai complexe, prin care se transmite mesajul și care pot produce anumite modificări în subiectul individual sau colectiv. În acest context, analiza discursului implică depășirea nivelului frastic și luarea în considerație a numeroși factori pragmatici, extralingvistici și situaționali, fără de care nu ar fi posibil un studiu complet al semnificației. A apărut astfel o lingvistică a discursului sau a mesajului, deosebită de lingvistica limbii sau a codului.

Cei care fac pentru prima dată această distincție sunt: Ferdinand de Saussure în *Cours de linguistique générale*, Payot, Paris, 1972, p. 30, sp. 26, sp. 112, 227, și Louis Hjelmslev, în *Essais de linguistique*, Copenhaga, Cercul lingvistic din Copenhaga, 1959. Cei doi autori disting „limba“ de „vorbire“

și, respectiv, „schema“ de „folosire“. Teoria discursului trage toate consecințele acestei dualități. În timp ce lingvistica structurală se limitează să pună între paranteze vorbirea și uzajul, teoria discursului înlătură paranteza și anunță existența a două lingvistici ce se bazează pe legi diferite. Lingvistul francez Émil Benveniste (*Probleme de lingvistică generală*, vol. I, Editura Teora, București, 2000), a mers cel mai departe în această direcție. După el, lingvistica discursului și lingvistica limbii se construiesc în unități diferite. Dacă semnul (fonologic sau lexical) este unitatea de bază a limbii, „frază“ este unitatea de bază a discursului. „Născută din orizonturi diferite, această lingvistică a discursului încearcă să treacă dincolo de limitele unei lingvistici a limbii, cantonată în studiul sistemului. Depășirea limitelor frazei, considerată drept nivelul ultim al analizei în combinatorica structuralistică; efort pentru a scăpa de dubla reducere a limbajului la limbă, obiect neutru sub raport ideologic și la cod, cu funcție pur informativă; încercarea de reintroducere a subiectului și a situației comunicării, exclude în virtutea postulatului imanenței această lingvistică a discursului care este confruntată cu problema extralingvisticului“ (D. Maldidier, Cl. Normand, R. Robin, „Discours et ideologie: quelques bases pour une recherche“, în *Langue française*, nr. 15, 1972, p. 118).

Așadar, analiza discursului presupune depășirea nivelului frastic la care o cantonase structu-

ralismul, a eșantionului liber de context, prin reintroducerea factorilor sociali, apți să dea o semnificație completă secvențelor discursive. Altfel spus, reabilitarea subiectului locutor și a celui interlocutor, introducerea subiectului extralingvistic, aplicarea unor anumite operații enunțiative și discursive contribuie la reconstrucția interacțiunii generalizate, adică a ceea ce s-ar putea numi discursul social, după cum remarcă D. Roventța Frumușani (*op. cit.*, pp. 136–137).

Provenind din domenii foarte diverse, termenul „discurs“ cunoaște o pluralitate de accepții complementare și chiar contradictorii. Astfel, după D. Maingueneau, pe care o urmează și autoarea româncă menționată mai sus, putem distinge :

1. discursul în opoziție cu fraza : discursul constituie o succesiune de fraze (în analiza clasică a discursului, în timp ce cercetătorii contemporani vorbesc de gramatica textului sau lingvistica textuală) ;

2. discursul în opoziție cu enunțul : pe lângă caracterul de unitate lingvistică (enunț), discursul constituie o unitate de comunicare ce ține de un gen discursiv specializat (roman, articol de ziar etc.) ;

3. discursul în opoziție cu limba : limba definită ca sistem propriu membrilor unei comunități se opune discursului ca realizare individuală (după É. Benveniste, „Enunțarea presupune conversia individuală a limbii în discurs“);

4. discursul asociat cu text și context: adică, procesul asociat cu produsul și circumstanțele producerii sale;

5. discurs în opoziție cu povestire sau istorie, ca formă marcată de operatori, ținând de triada ego-hic-nunc, distinctă de evocarea la trecut, la persoana a III-a, *in illo tempore* (D. Maingueneau, *Initiation aux methodes de l'analyse du discours*, Hachette, Paris, 1976, pp. 13– 23)

Încercarea de a găsi un numitor comun al acestor viziuni asupra discursului conduce în mod firesc la ideea lui É. Benveniste, că „discursul reprezintă un eveniment, un moment al practicii discursive, adică limbajul pus în acțiune: orice enunțare presupune un locutor și un auditor, și la primul, intenția de a-l influența pe celălalt într-un mod oarecare“ (É. Benveniste, *op. cit.*, p. 242).

Discursul emerge dintr-o rețea socio-istorico-culturală ce își pune amprenta pe orice instanță particulară numită de el instanță de discurs. El este un act, o intervenție a subiectului enunțator, dar și reprezentarea pe care el o construiește pentru celălalt, reprezentare pe care interlocutorul o poate accepta, dezvolta sau infirma într-un câmp de relații semnificative.

Dezvoltând ideea lui Benveniste, filozoful francez P. Ricœur notează că discursul, chiar și cel oral, reprezintă o trăsătură absolut primordială, care condiționează posibilitatea altor trăsături, anume trăsătura distanțării, care poate fi situată sub numele de dialectică a evenimentului și a

semnificației. Pe de o parte, discursul se oferă ca eveniment: ceva se întâmplă atunci când cineva vorbește. Dar ce se înțelege prin eveniment? „A spune că discursul este un eveniment înseamnă a spune, întâi de toate, că discursul este realizat temporal și în prezent, pe când sistemul limbii este virtual și în afara timpului; în acest sens, putem vorbi împreună cu Benveniste despre instanța de discurs, pentru a desemna ivirea discursului însuși ca eveniment. Pe lângă acestea, în vreme ce limba nu are subiect, în sensul că întrebarea «cine vorbește?» nu are valoare la acest nivel, discursul trimite la locutorul său printr-un ansamblu complex de indicatori, cum ar fi pronumele personale; vom spune în acest sens, că instanța de discurs este auto-referențială; caracterul de eveniment se leagă acum de persoana celui care vorbește; evenimentul constă în aceea că cineva vorbește, cineva se exprimă luând cuvântul. Discursul este eveniment și în al treilea sens: în timp ce semnele limbajului trimit numai la alte semne în interiorul aceleiași sistem și fac ca limba să fie lipsită de lume în aceeași măsură în care este lipsită de timp și de subiectivitate, discursul se rostește întotdeauna în legătură cu ceva: el se referă la o lume pe care pretinde că o descrie, o exprimă, ori o reprezintă; în acest al treilea sens, evenimentul este venirea în limbaj a unei lumi cu ajutorul discursului. În sfârșit, în timp ce limba nu e decât o condiție prealabilă comunicării, căreia i se furnizează codurile, toate schimbările de mesaje se fac

în discurs; în acest sens, doar discursul are nu numai o lume, ci și un altul, o altă persoană, un interlocutor căruia îi este adresat; în acest ultim sens, evenimentul este fenomenul temporal al schimbului, stabilirea dialogului care leagă, prelungește sau întrerupe“ (P. Ricœur, *De la text la acțiune*, Editura Echinoc, Cluj, 1999, pp. 97–98).

Toate aceste trăsături, luate împreună, constituie discursul ca eveniment. Este remarcabil faptul că ele nu apar decât în mișcarea de efectuare a limbii în discurs, în actualizarea competenței noastre lingvistice în performanță.

Dar caracterul de eveniment al discursului nu constituie decât unul dintre cei doi poli ai perechii care alcătuiește discursul, cel de al doilea pol fiind cel al semnificației. Dacă orice discurs este efectuat ca eveniment, orice discurs este înțeles ca semnificație. Nu evenimentul, în măsura în care este fugitiv, vrem să-l înțelegem, ci semnificația lui care rămâne. Nu este vorba de a reveni de la lingvistica discursului la cea a limbii, deoarece lingvistica discursului este cea în care evenimentul și sensul se articulează între ele. „Așa cum limba, actualizându-se în discurs, se depășește ca sistem și se realizează ca eveniment, tot astfel, intrând în procesul înțelegerii, discursul se depășește ca eveniment, în semnificație. Această depășire a evenimentului în semnificație este caracteristica discursului ca atare. Ea dovedește intenționalitatea însăși a limbajului, relația care există în cadrul lui, între noemă și noeză. Dacă limbajul este *meinen*, o

intenție semnificativă, e astfel tocmai în virtutea acestei depășiri a evenimentului în semnificație“ (P. Ricœur, *op. cit.*, p. 98). Distanța originară este deci distanța rostirii în ceea ce este rostit.

Pentru a înțelege ce anume este rostit, trebuie să ținem seama de faptul că articularea evenimentului cu sensul realizată în cadrul lingvisticii discursului, constituie nucleul oricărei probleme hermeneutice. În acest scop, hermeneutica trebuie să facă apel nu numai la lingvistică – fie și înțeleasă în sensul de lingvistică a discursului, în opoziție cu lingvistica limbii –, ci și la teoria actelor de limbaj, așa cum a fost ea dezvoltată de către J. Austin și J. Searle. După acești autori, actul de vorbire este alcătuit dintr-o ierarhie de acte subordonate, distribuite pe trei nivele :

1. nivelul actului locuționar sau propozițional : act de a rosti ;

2. nivelul actului sau a forței ilocuționare : ceea ce facem rostind ;

3. nivelul actului perlocuționar : ceea ce facem prin faptul că vorbim.

Să preluăm exemplul lui P. Ricœur : „Dacă vă spun să închideți ușa, fac trei lucruri : raportez predicatul la acțiune (a închide) la două argumente (dumneavoastră și ușa) ; este actul rostirii. Dar eu spun acest lucru cu puterea unui ordin și nu a unei constatări sau a unei dorințe ori promisiuni ; acesta este actul ilocuționar. În sfârșit, prin faptul că vă dau un ordin, pot să provoc anumite efecte cum ar fi teama ; ele fac din discurs un fel de stimul care

produce anumite rezultate; acesta este actul perlocuționar“ (P. Ricœur, *op. cit.*, p. 97–98).

Implicațiile acestor distincții pentru problema exteriorizării intenționale prin care evenimentul se depășește în semnificație, pot fi redată după cum urmează: actul ilocuționar se exteriorizează în fraze, ca propoziție. Într-adevăr, o frază poate fi identificată sau re-identificată, ca fiind aceeași frază, tocmai ca propoziție. O frază se prezintă astfel ca o re-enunțare (*Aussage*), susceptibilă de a fi transferată în altele, cu un sens sau altul. Ceea ce este identificat în felul acesta este structura predicativă însăși, așa cum se vede din exemplul de mai sus; astfel, o frază de acțiune se lasă identificată prin predicatul ei specific (ca acțiune) și prin cele două argumente ale sale (agentul și pacientul). Dar actul ilocuționar poate fi exteriorizat și datorită paradigmatelor gramaticale (modurile: indicativ, imperativ etc.) și al altor proceduri care marchează puterea ilocuționară a unei fraze și permit astfel identificarea sau re-identificarea ei. Actul prelocuționar constituie aspectul cel mai puțin inscriptibil al discursului și caracterizează cu precădere discursul oral. Se poate spune că acțiunea perlocuționară este tocmai ceea ce în discurs este mai puțin discurs; ea este discursul ca stimul. Aici, discursul acționează nu prin intermediul recunoașterii intenției mele de interlocutor, ci oarecum la modul energetic, prin influență directă asupra emoțiilor și dispozițiilor afective ale interlocutorului. Astfel, actul propozițional, puterea ilo-

cuționară, acțiunea perlocuționară sunt apte într-o ordine descrescândă, pentru exteriorizarea intențională care face posibilă înregistrarea prin scris.

Discursul este așadar, un eveniment langajier ; aceasta înseamnă că evenimentul discursiv presupune folosirea limbii de către un emițător și recepționarea sa de către auditoriu (alocutor sau destinatar), urmare a aplicării unor anumite operații enunțative și discursive. În termenii lui Benveniste, discursul este, cum am văzut, „limbajul pus în practică“ într-un proces istoric care face din enunț un eveniment sau, într-un sens mai larg, orice enunțare care presupune un locutor și un auditoriu și la cel dintâi, intenția de a-l influența pe celălalt într-un mod oarecare (É. Benveniste, *op. cit.*, pp. 243–252).

După M. Tuțescu, discursul este un enunț sau un ansamblu de enunțuri considerat din punct de vedere al producerii sale, adică un enunț sau un ansamblu de enunțuri în situația de comunicare. Aceasta înseamnă că studiul discursului este strâns legat de analiza următorilor factori: enunțătorul; destinatarul său sau alocutorul; spațiul și timpul comunicării; intenția comunicativă a enunțătorului; tema discursului, o cunoaștere comună împărtășită de către enunțător și destinatarul său care se referă la datele referențiale, culturale etc. (M. Tuțescu, *L'Argumentation. Introduction à l'étude du discours*, Editura Universității din București, București, 1998, p. 74)

În consecință, putem vorbi de tipuri de discurs. Printre cele mai importante, amintim: discurs scris, versus oral, discurs explicativ, narativ, injonctiv, argumentativ etc. Caracteristicile, dar mai ales analiza fiecărui discurs al unei persoane „X“, întâmplător și la tribună, ridică probleme serioase, dacă avem în vedere veșnica tendința de a amesteca lucrurile, intenționat, în scop manipulator sau „de a da din clanta“ la întâmplare, fără logică, coerență sau fluentă în exprimare, fie și numai pentru a se băga vorbitorul pe el însuși în seamă. Ar mai fi de amintit că, tocmai aici, în discurs, se vede dacă „limitele limbajului meu sunt limitele gândirii mele“ (Naom Chomski). Așa că...

Ar mai fi încă de adăugat una a lui nea Ion, unul de pe la mine din sat, rămas așa, de pe vremea comunismului, cu mintea rezemată într-o dungă de cer: cică „una e să bați câmpii, și alta e să scoți porumbei pe gură“ De! O ști el ce o ști! După mine, cam tot un drac! Voi ce ziceți?

Craiova, 21 11 2010

Discursul, vorbe și timp

Aproape obsesiv, timp de peste un an și jumătate am tot scris sau am picurat în articolele mele idei, reflecții, în genere, trimiteri din și spre cea mai nouă și modernă știință a omenirii, anume știința de a comunica. Nu am convingerea (în cel mai nobil sens al cuvântului, fără falsă modestie sau alte trâncăneli), că am și realizat ceva. O chestiune, pentru mine, are însă tăria certitudinilor: *„La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și cuvântul era Dumnezeu“*.

Fără această stabilitate la nivelul meu și al Ființei, în general, mai întâi nimic nu ar fi posibil, apoi, oricare „posibilitate“ (fie ea și științifică), nu și-ar găsi rânduială în lume. Nu ar fi nici găsită, nici spusă, nici înțeleasă și, evident, nici lucrativă „întru devenirea“ mea și a oricui pe fața pământului. Cu alte cuvinte, comunicarea își are rădăcinile în îndumnezeirea omului pus corect pe linia vieții, a omului gata oricând să stea și pază, și pavază adevărului (minciuna, vorba românului, nu are picioare lungi, adică nu are nici spațiu, dar, mai

ales, nu are temporalitate. Să mai amintim și una din poruncile Biblice legate de ea?) Sintetizând, a comunica nu înseamnă doar a da din gură, a trâncăni vrute și nevrute (a bălmăji, cum zice baba Floarea!), ci a fi în Cuvânt, a merge în același timp, prin și alături Lui, spre a te lăsa tu, însuși, fărămă din el, urmă în și pentru lume.

Înainte de a face o mică pauză, de a-mi lua o mică vacanță, m-am gândit să nuanțez cele mai vechi forme de exprimare umană, coagulate la nivelul discursului vorbit (oral, rostit) și a celui scris. În consecință, dincolo de perspectiva sugerată anterior, într-un plan mai pământean, dacă ținem seama de faptul că orice discurs (din perspectiva filosofiei analitice și mai ales din perspectiva filosofiei limbajului), este efectuat ca eveniment și înțeles ca semnificație, și că în analiza discursului semnificația este luată în sensul său larg care cuprinde actul locuționar, forța ilocuționară și acțiunea perlocuționară, putem pune în evidență principalele distincții dintre aspectul rostit și cel scris al discursului, ca și pe cele ale discursului oral față de discursul scris.

În sensul celor spuse anterior, se poate remarca, mai întâi, că există (până și la nivelul profanului) o anterioritate istorică, psihologică și sociologică a vorbirii asupra scrierii. Dacă textul este un discurs fixat prin scriere, trebuie să amintim că ceea ce este fixat prin scriere este un discurs care s-ar fi putut rosti, s-ar fi putut să și nu fie rostit, fixarea prin scriere survenind tocmai în

locul vorbirii. Dar dacă în cazul discursului oral, auditorul este prezent, iar discursul poate fi prezentat și prelungit sub forma unui dialog bazat pe întrebări și răspunsuri, pe o discuție între locutor și interlocutor, în cazul discursului scris, locutorul devine scriitor, iar interlocutorul este înlocuit de către cititor. Astfel, cititorul este absent din scriere, iar autorul este absent din lectură. „Textul produce astfel o dublă ocultare a cititorului și a scriitorului; în felul acesta, el se substituie relației de dialog care leagă nemijlocit vocea unuia de auzul celuilalt“ (P. Ricœur, *De la text la acțiune*, Editura Echinoc, Cluj, 1999, p. 129).

Atunci când discursul trece de la rostire la scriere, apare fenomenul fixării, prin care evenimentul discursiv, temporal și trecător este pus la adăpost de distrugere. Dar această fixare nu este decât aparența exterioară unei probleme mult mai importante, care privește toate proprietățile discursului. Mai întâi, scrierea face ca textul să fie autonom față de intenția autorului. Ceea ce semnifică textul nu mai coincide cu ceea ce a vrut să spună autorul. Semnificația verbală, adică textuală, și semnificația mentală, adică psihologică, au de acum înaintea destine diferite. În această autonomie a textului scris, este conținută posibilitatea ca lucrul cu textul să fie sustrasă orizontului intențional finit al autorului său, adică, după cum se exprimă P. Ricœur, „datorită scrierii, „lumea textului poate face să explodeze lumea autorului“ (*Ibidem*, p. 105).

Trebuie spus însă că ceea ce este adevărat despre condițiile psihologice este adevărat și despre condițiile sociologice ale producerii textului: este esențial pentru o operă privită ca text, ca ea să-și transească propriile condiții psihologice de producere și să se deschidă astfel unui șir nelimitat de lecturi, situate ele însele în contexte sociale diferite. Cu alte cuvinte, textul trebuie să poată, atât din punct de vedere sociologic, cât și din punct de vedere psihologic, să se decontextualizeze în așa fel încât să se lase recontextualizat într-o nouă situație. Tocmai această chestiune e făcută de actul lecturii.

Eliberarea textului de autor în discursul scris, își are corespondență în spațiul celui care receptează textul. Spre deosebire de situația dialogală, proprie discursului oral, unde poziția față-n față este determinată de însăși situația discursivă, discursul scris își creează un public care se extinde în mod virtual la toți cei care știu să citească în limba în care el a fost scris. De aici provine efectul cel mai important al scrierii, eliberarea textului scris față de condiția dialogală a discursului oral. Tot de aici rezultă și faptul că raportul dintre a scrie și a citi nu mai este un caz particular al raportului dintre a vorbi și a asculta.

Trecerea de la vorbire la scriere afectează discursul în multe alte feluri, printre care alterarea profundă a funcționării referinței, atunci când chestiunea despre care se face vorbire nu mai poate fi arătată ca aparținând situației comune

interlocutorilor dialogului, nu mai poate fi obiectul ostensiunii. Aceasta generează modificări importante în semnificația conceptului de lume și impune introducerea unui concept special, cel de lume a textului. În discursul oral, problema se rezolvă în cele din urmă, prin funcția ostensivă a discursului: referința se reduce la puterea de a arăta o realitate comună interlocutorilor sau, dacă lucrul despre care se vorbește nu poate fi arătat, el poate fi cel puțin situat în raport cu unica rețea spațio-temporală căreia îi aparțin și interlocutorii; la urma urmelor, referința ultimă a oricărui discurs este oferită de un „aici“ și „acum“ determinați de situația discursului. Odată cu scrierea, lucrurile se schimbă radical: nu mai există o situație comună scriitorului și cititorului și prin aceasta dispar condițiile concrete ale actului ostensiv de arătare. Desființarea referinței la lumea dată este dusă la limita extremă odată cu extinderea literaturii la ficțiune, în care se ajunge ca limbajul să fie glorificat în sine, în defavoarea funcției referențiale a discursului obișnuit. Și totuși nu există discurs în așa măsură de fictiv încât să nu întâlnească realitatea în nici un fel. Orice discurs întâlnește realitatea într-un fel sau altul, numai că cel ficțional o face la alt nivel. După P. Ricœur, „abolirea unei referințe de gradul întâi, abolire efectuată de către ficțiune și de către poezie, este condiția de posibilitate pentru eliberarea unei referințe de gradul al doilea care atinge lumea nu numai la nivelul obiectelor manipulabile, ci la nive-

lul prin care Husserl îl desemnează prin cuvântul *Lebenswelt*, iar Heidegger prin „ființare-în-lume“), *ibidem*, p. 107). În acest caz, sarcina hermeneuticii, aceea de a interpreta, revine la a explicita felul de *a-fi-în-lume*, desfășurat în fața textului. Ceea ce este de interpretat într-un text este, într-adevăr, o propunere de lume, a unei lumi numite a textului, adică lumea proprie a acestui text unic, care nu mai este lumea limbajului cotidian. Departate de a spune că textul este lipsit de lume! Mai degrabă se poate spune că numai omul are o lume și nu doar o situație. Așa cum textul își eliberează semnificația de sub tutela intenției mentale, la fel își eliberează el referința la limitele referinței ostensive, lumea devenind ansamblul referințelor deschise de texte. În fapt, referința devine proiectarea unei lumi, iar aceasta este sarcina lecturii ca interpretare.

Pentru a surprinde și într-un alt mod deosebiriile dintre discursul oral și cel scris, să reamintim trăsăturile esențiale ale discursului oral și cel scris, să reamintim trăsăturile esențiale ale discursului în opoziție cu limba. Discursul este realizat întotdeauna temporal și în prezent, în timp ce sistemul limbii este virtual și străin de timp; în vreme ce limba nu cere nici un subiect, discursul trimite la auditoriu sau la cititorul său datorită unui ansamblu complex de indici, cum ar fi pronume personale; în timp ce limba se lipsește de lume, de temporalitate și de subiectivitate (semnele sale se raportează la alte semne din cadrul aceluiași sis-

tem), discursul se referă întotdeauna la ceva, la o lume care năzuiește să o descrie, să o reprezinte, să o exprime; în timp ce limba este numai o condiție a comunicării pentru care furnizează coduri, schimbul autentic de mesaje are loc numai în discurs; în acest ultim sens, numai discursul are nu doar o lume, ci și un altul, un interlocutor căruia i se adresează.

Faptul că discursul nu există decât ca discurs temporal și prezent, se realizează în moduri diferite în vorbirea vie și în scris. În vorbirea vie, instanța de discurs rămâne un element fugitiv. Evenimentul apare și dispare și tocmai de aceea există o problemă de fixare, de înscriere. Ceea ce cere să fie fixat nu este limba ca atare, ci discursul însuși, pentru că discursul oral, rostit, ca eveniment este temporal și trecător și cere să fie înregistrat ca discurs scris. Iar ceea ce fixează cu adevărat scrisul nu este evenimentul rostirii, ci, cum spune P. Ricœur, „ostitul“ vorbirii, dacă înțelegem prin „rostitul“ vorbirii exprimarea intențională ce constituie însăși ținta discursului în virtutea căruia rostirea – (*Sagenul*) – vrea să devină enunț (*Aussage*). „Pe scurt, ceea ce scriem, ceea ce înscriem este *noema* rostirii. Este semnificația evenimentului vorbirii, nu evenimentul ca eveniment“ (*ibidem*, p. 173).

Dar dacă ținem seama că actul vorbirii este constituit de o ierarhie ordonată și distribuită pe cele trei nivele – locuționar, ilocuționar și perlocuționar – constatăm că actul locuționar se exteriorizează în frază, actul ilocuționar se exte-

riorizează cu ajutorul unor paradigme gramaticale (modul indicativ imperativ, conjunctiv etc.), dar în discursul vorbit forța ilocuționară se bazează pe mimică și gest, fiind astfel mai puțin înscrisă în gramatică decât semnificația propozițională; iar acțiunea prelocuționară este tocmai ce este mai puțin discurs în discurs, este discursul ca stimul. Astfel actul propozițional, forța ilocuționară și acțiunea perlocuționară sunt susceptibile într-o ordine descrescândă de exteriorizări intenționale ce fac posibilă fixarea prin scriere.

A doua trăsătură distinctivă a discursului în raport cu limba, anume că fraza își desemnează locutorul prin diverși indicatori de subiectivitate și personalitate, prezintă prin discursul oral un caracter de imediatețe, care înseamnă lucrul următor. Intenția subiectivă a subiectului vorbitor și semnificația discursului său se acoperă reciproc, astfel încât înțelegerea a ceea ce vrea să spună vorbitorul și ceea ce vrea să spună discursul lui este același lucru. Odată cu apariția discursului scris, intenția autorului și intenția textului încetează să mai coincidă. Această disociere dintre semnificația verbală a textului și intenția mentală constituie miza veritabilă a fixării discursului prin scriere. Aceasta nu înseamnă că legătura dintre autor și text, dintre locutor și discurs, a fost desființată, ci doar că se manifestă într-un mod mult mai complicat și indirect. Ceea ce spune textul scris interesează mai mult decât ceea ce a vrut să spună autorul, semnificația textului scris nemaifiind legată de

psihologia autorului său, așa cum se întâmplă cu discursul oral, unde întrebări de forma „Ce vrei să spui?” sau „Ce vrea să spună aceasta?” dovedesc o coincidență între semnificația textului și intenția (psihologia) autorului.

În al treilea rând, în timp ce limba se lipsește de lume, de temporalitate și de subiectivitate, discursul se referă întotdeauna la ceva, la lume și anume la o anumită lume. În discursul oral, aceasta înseamnă că faptul la care se referă dialogul în ultimă instanță este situația comună interlocutorilor. Această situație încadrează într-un anume fel dialogul, iar reperele lui pot fi arătate sau desemnate în mod ostensiv de către discursul însuși, cu ajutorul referinței oblice a tuturor celorlalți indicatori, cum sunt demonstrativele, adverbele de timp și de loc, timpurile etc. Prin urmare, în discursul oral, referința este ostensivă. În discursul scris însă, apar unele schimbări, dar aceasta nu înseamnă că el este lipsit complet de referință, ci doar că referința lui nu mai este ostensivă. Referința discursului scris este o lume, o lume ca ansamblu de referințe deschise de textul scris. Acest text își eliberează semnificația de sub tutela intenției mentale și referința de limitele referinței ostensive. Este vorba de faptul că discursul scris ne eliberează de limitele situațiilor și ne deschide o lume, mai exact, noi dimensiuni ale ființării-noastre-în-lume.

În fine, faptul că limba este doar o condiție a comunicării și că aceasta din urmă se realizează

propriu-zis prin discurs, face ca trecerea de la discursul oral la cel scris să echivaleze cu trecerea de la adresarea către un auditor prezent față în față, către un auditor universal, adică oricui știe să citească. În acest fel, relația dintre scriere și citire încetează să mai fie un caz particular al relației dintre vorbire și ascultare. Discursul dezvoltându-se în universalitatea adresării sale, el se adresează nu doar unui auditor vizibil, ci unui cititor necunoscut, nevăzut, care devine destinatarul neprivilegiat al discursului.

Desigur, sunt multe de spus. Universalitatea (discursului scris, adică a textului) spre care am împins intenționat discuția, tulbură. La fel și destinatarul ce poate fi acum, aici, oriunde și oricând. Mă întreb și vă întreb: dacă în cadrul comunicării interpersonale (dintre două sau mai multe persoane aflate „față în față“), comunicare directă și personalizată, cu un „acum“ și un „aici“, mânia, răutatea, ura etc., cu alte cuvinte micimea umană se „varsă“, patimă între părtași, uneori viață și moarte (Abel și Cain), prin însăși voia (acceptabilitatea) participanților sau a soartei (a fi la timpul nepotrivit în locul nepotrivit nu este doar o expresie lingvistică, ci concept existențial), în cadrul textului mai poate fi vorba despre așa ceva? Mai pe românește, coborând, evident, nivelul limbajului: cu ce este vinovat destinatarul textului „X“ mâine (fie el, textul, și o lege, iar destinatarul, un popor), de faptul că eu (ei) sunt tâmpit(ți) astăzi?

Bulzești, 26 06 2011

Doamne, ce se întâmplă cu mine ? Doamne, noi încotro ?

Privesc adânc în vremuri, îmi anulez timpul, deodată în mine, teofanic, cum îl numește Eliade, și încerc să ajung acolo. Că sub vremuri (care mai de care!), de prin '56 încoace, am tot trăit. Am trăit? Tresar și iar mă întreb! Greu de spus, cât mai tot timpul, aci, în locul în care ușor (sub palma orânduiriilor), sigur, aproape toți ne-am ratat viața. Și ne-am rata-o (spun fără prea mari rezerve), câtă vreme, zeci de ani, ne-a fost prescris (și încă ni se mai prescrie), din cabinete șlefuite, surogatul zilei (prin radio, la televizor, de dincolo de moarte...), pastila de chircit creierul, de îndobitocire, forma manifestă a sa (a surogatului), în omul nou, conceput în laboratoarele totalitarismului. S-a prescris! ...Și, mai de voie, mai de nevoie, am înghițit-(o), cu gândul că ziua în care ne va fi bine, va fi. E, aici e aici, că e și nu prea! Și, ca să conving, amintesc doar faptul că în '89, amețiți (latini uitați în colțul ăsta de lume, fără ceva ani în buzunar: „Doamne! Ce vom fi făcut în mia aia de ani

lipsă?!“ – Cioran, Schimbarea la față a României), ca chiorii, ne-am repezit în stradă. Acolo, am dat obolul (proștia își cere, veșnic, partea), și-n ziua următoare (bezmetici, parcă de când lumea), ne-am întrebat și noi (orbi) încotro? „Păi, invers! Spre... Că în partea ailaltă, tot...!“ – am răspuns, în cor, ca la plenară și am bătut din palme, că tot ne intrase în sânge. „Mda!“ – s-a clătinat pe gânduri un confrate (mai puțin intoxicat). „Numai că una e să tinzi, și alta e să ajungi!“ „Nu l-am băgat în seamă nici eu, nici dumneata, și, acum, după douăzeci de ani, când văd că, de la noi, de aici (repet, locul în care te poți rata cu ușurință), drumul spre Occident te aruncă, tocmai, ehe, în America Latină, mă vaiet.“ Că doar latin sunt! Acum, să nu credeți că pe-acolo n-ar fi pitoresc? E! Cu siguranță e, că Dumnezeu a pus frumosul (natural) pe toată fața pământului. Numai că pe meleagurile exotice, frumosul (din natură) nu ține de foame (ca de altfel nici pe plaiuri mioritice). Acolo, cine are, cine nu... stă cu ochii la gard (gardul guvernului format din „cei ce are“ – ca să cităm și un clasic în viață) și strigă: jos!

La noi, tot ca la ei. An de an, când jos...! și, mai apoi, cu pupături, feștanii (cântate de popi cu rang înalt), în piața publică, pentru fondul sonor, ropote de urale, când sus! Că vin ai noștri, pleacă ai voștri! (ai voștri sunt, „firește“, ai noștri și invers! „Firește!“ – ca să cităm un alt clasic în viață). Omul nou (mitocan, demagog, versatil incult, agresiv, veșnic nesățul) e omul nou! Și, în

sfârșit, după 20 de ani, în plină acțiune. El, surogatul, sânge din sângele tătucului, peste tot. Pe stradă (cocalar), la ușa dughenei (de făcut bani), în școli înalte, universități cu renume etc. Bla! Bla! Bla! Să se facă, să se dreagă și să meargă! La tribună (fără a generaliza), tot el, micul dictator... To'arăși, adică domnilor to'arăși! Micul dictator e, un fel de *Sulla* (fără un „I“, pe la noi, ...calului în vârful dealului), cu puteri depline (*summum imperium*). Off!, mi se încrețește pielea... Mi-e scârbă și mă trec fiorii.. Of, Doamne, aș vrea iar în primordii. Înainte ca Eva să muște din blestematul măr... Bat... Degeaba! Raiul e închis. O fi avut dreptate Nietzsche (*Also sprach Zarathustra*, 1885, „Așa grăit-a Zarathustra“, probabil, principala sa operă). „Dumnezeu a murit!“ Sau, sper eu, poate o fi doar acum, o clipă, obosit. Și, totuși, Doamne, ce se întâmplă cu mine? Doamne, noi încotro?

EU – TU (Identitatea, diferența în a fi și etc.-ul)

Mă învârt încoace, încolo, în timp și spațiu, și, cu sau fără voia mea, câtă vreme, cu toată știința modernității, întrebările kantiene sunt la fel de actuale (și la mine, la Bulzești, și la Craiova, Washington, Moscova sau Paris), ca acum, aproape 250 de ani, pe vremea lui Kant, gânditorul german, mă tot întreb, asemenea lui, „ce este omul?“. Mă tot întreb și mă frământ și pentru faptul că expresia de pe templul de la Delphi, de peste 2500 de ani („*Cunoaște-te pe tine însuși!*“), este mai actuală ca oricând! Firește, contextual, mai ales când, puși sus, pe un pedestal (de cele mai multe ori de partidul din care facem parte, întâmplător, și la putere!), credem că tot ce a gândit omenirea ne stă în buricul degetului arătător și afirmăm tranșant, în văzul lumii: „*lumea sunt eu!*“ – că tot ține de propagandă, în termenii actuali, de comunicarea politică, sau altfel spus, de felul în care manipulezi prostimea. Adică, mai concret și pentru a mă exprima elegant, prostimea fiind, fie cetățeanul

luat în brațe, până ce, turmentat (de vorbe), își dă votul, fie individul, forță de muncă (productivă) și societate de consum(at) (surrogate) dizolvat ireversibil în gloata deasupra căreia sunt doar EU. Tu?!...

În altă situație, când neuronul își face treaba (admit că înțelepciunea e greu de atins!), ne consolăm cu maxima poetului intrată, deja, în folclor: „lumea este, așa cum este, și ca lumea suntem noi.“ Iar de aici și până a privi în cel de lângă tine (evident, empatic, nu ca vițelul la poarta nouă! Nu de alta, dar nu are rost! Ne-am cam săturat de duioșii bordeliere!), nu e decât un pas. Și vedem sau înțelegem ce? Răspunsul, în condiții, am zice, la prima vedere, de normalitate: un EU-TU, luat în sensul comun al expresiei, adică, un EU multiplicat în miliardele de suflete, pe două picioare, repet aici la mine, la Craiova, Washington, Moscova sau Paris. Idee cum nu se poate mai periculoasă, de altfel experimentată de regimul (comunist!!!! Sper să n-o mai facă și alte regimuri că regimuri, slavă Domnului, sunt!) care tocmai a călcat în picioare (mai ales în partea asta, a noastră de lume!), tot ce i-a stat în cale, fără a ține cont de faptul că, doar la naștere (și poate nici atunci!), avem doar șanse egale.

În realitate, un EU-TU, căruia i-am ratat specificitatea (adică i-am dat la o parte ceea ce are el, celălalt, singular și nerepetabil). Iar ceea ce ține de neasemănător, fie ți-e dat (doar când vrea Dumnezeu!), fie ai câștigat cu sudoare, îndurând și

arșița și ghețurile vieții *etc.* E, astea toate, inclusiv *etc.*-ul, adăugat de mine, nu doar ca să mă aflu în treabă, ci din conștiința complexității, ce ține de universal și necuprindere cu mintea umană, coagulează și structurează, repet, contextual, spre facere și desfacere, adică spre cunoașterea noastră, omul: EU-TU – frumosul, fericirea, adevărul, libertatea (dacă or exista și așa?!) într-un cuvânt cultura noastră de aici sau oriunde în lume și iar, un *etc.* Toate bune și la locul lor! – am zice, simplificând lucrurile, după principiul lui Brâncuși, idee aparentă și ea, că altfel Maestrul nu ar fi înălțat stâlpul din pridvorul casei oltenești spre cer, ca să reazeme infinitul, zicându-i ***Coloana fără de finit.*** La îndemână i-ar fi stat să spună: „Coloana lui Brâncuși“, că doar nu-l oprea nimeni! Numai că Maestrul nu fusese împins *de nu știu cine, pe nu știu ce...* iar, în plus, *El era, deja, însuși EL* (ca de altfel, mulți prin Europa) *sprijin cerului nostru, era Maestrul căruia etc.*-ul *îi dispăruse precum coada fructului copt și parfumat, spre înmiresmarea și luminarea omenirii, a tuturor.* Brâncuși era, asemenea lui Eminescu (și încă vreo alți câțiva din lume), geniul omenesc. Iar el, geniul, de oriunde ar fi, asemenea sfântului, își are locul său. Cu prisosință! Și în cer și pe pământ! Și acum, și-n toate timpurile! Numai să vrei să-l știi! E, aici, e aici!...Mai vrea cineva să-l știe? În fine, trecând peste asta, cine e baba Floarea (de aici din Lunca Dunării, Bretania sau pustiurile siberiene, care (fără sclipirea geniului), încă mai pune degetul pe cuponul de pensie (ce-i

aduce, pe la noi, nimic din ce înseamnă alinare), lună de lună, la venirea poștaşului, și îngenunchează, cu smerenie, în fața altarului, avându-și în minte și neamul și pe Dumnezeu? Cine este cel aflat în nu știu care colț al lumii, frânt de dorul locului în care s-a născut, loc limită al existenței și conștiință a lui și a oricui din lume? Cine e copilul care abia a văzut lumina zilei și, cine a fost sufletul ce, o clipă, mai înainte, și-a luat rămas bun? Sau, cine e, de pildă, cetățeanul german, englez, francez sau de, te miri unde, care a venit, ehe, tocmai de acolo, aici și care a călcat pe axa lui Brâncuși, pusă, parcă, să re-amintească oricui și de „Cina cea de taină“ la „Masa tăcerii“ și de faptul că, fără dragoste, fără iubire, sărutul, fie el și la „Poarta sufletului“ rămâne simplu gest și nu imanență pe pânzele vremurilor (astea sau celor ce vor veni), spre înălțarea noastră, ca oameni, spre cer? Cine, când, omul făcut individ, în realitate, amețit (de *visichi*, de promisiuni-vorbe goale, într-un cuvânt, de una de alta), bântuie, de-aiurea, uitând și de cuprinderea gândului și de faptul că lumea nu e tocmai poezie (cum bat câmpii unii, până ce te văd slugă!) și mai ales de faptul că pământul nu merge chiar pe un perfect rotund? Cine? Cine e el, cine sunt eu și cine ești tu? Ce este omul? Omul, acest EU – TU, cu, sau fără *etc.*-ul, pomenit ceva mai sus?

26 03 2010, Craiova

Fieștecine cu rang în stat, pe vremea lui țâști-bâști, mare împărat !

Că trăim în timpul lui dudă-împărat, că prostia e la rang de stat, că zilnic asistăm, neputincioși, cum ne terfelesc autoritățile, este evident. E, tocmai de aici, din ea, din evidență, putem vedea că, ce nu a reușit comunismul „odios“ (ca să-i cităm pe înțelepții lumii), decât pe ici, pe colo, și mai tot timpul, pe sub mână, reușește democrația trâmbițată de te miri unde, și to'arășul re-ales la al... XV-lea congres. Că vorba lui Gârlici, apropiatar de bodegă : „cu partidul nostru în frunte, vom avea «succesuri multe»!“.

De, domnule, câtă vreme carte nu se cere, prost să fii, că puterea ți-o dă mai marele partidului ! Mai ales când totu-i, zice-se, la vedere ! Ce rușine ? ! Ce bun simț ? !

În realitate, ceva mai complicat ! Ca să răzbească, un fieștecine, musai să se lipească de doctrina lui dudă-împărat, de găștile de măști, de locul în care, cum cască *mon cher* gura, sbâc și

zburătura! Apoi, de duhoarea de closet a marelui țâști-bâști, în vremuri, de cântat. (Ăsta e mediul, câtă vreme a ajuns, acolo, și rahatul ce a făcut școala cu francul, dar care, acum, strigă tare și semnează ca titrat! Că doar are, nene, tone de diplome! De la universități de stat și zeci din mediul marelui privat. Toate l-au săltat moș al marelui... turbat!). Fieștecine, odată lipit și el, cât cuprinde, tupeu și nesimțire. În vremea lui țâști-bâști, nu poate orișicine! În consecință, își ridică vile, palate, cumpără struți, cămile, hoteluri pe Coasta de Azur, că doar „boborul“, vai, „boborul“ îi stă servitor la marele său cur!

Trecu o zi, trecură trei, din nu știu care colț, firav, dar, totuși, din când în când, scânteii. Se adună nori pe cer, peste bolta ta și a lui. Furtună mare, ce-i drept, și-n casa mea... Saltă vântul, în ceruri, tot ce-i stă în cale și, culmea, se face nevăzut și fieștecine, și moțul și rahatul, suport al dumisale...

Privesc, dezamăgit, spre alte lumi și zări, cer, a nu știu câta oară, răbdare, îndurare...

La ce bună însă, când mintea-mi stă chircită și vine un altul, cu gura împuțită? Și zice vrute și nevrute, iar eu, un cască-gură, îl las în curtea-mi, în a casei bătătură! Să doarmă o noapte, măcar una, la început, în șură. În ziua următoare, cu vorbe tâlcuite, mă ademenește și cu structuri, care

mai de care, pe toți ne ghemuiește? Ne calcă în picioare! Mai mult, cât ai clipi, jupoaie, încarcă sacii, aducere aminte. Și iar un fieștecine, rahatul, ușor cosmetizat, moțul dres cu fel și fel de chestii în școli înalte, universități de stat... Vile, palate, exotisme cu struți și o droaie de cămile, adunătură pentru un alt țâști-bâști-dudă, mare împărat!...

Grădina carpatină – Turnul Babel – filosofie și formă de a fi la români –

În unul din articolele noastre anterioare „De la comunicare la marea bălmăjeală“, am încercat să reactualizăm și câteva puncte de vedere în abordarea comunicării. În ideea de a completa cele spuse atunci, reamintim faptul că se vorbește despre comunicare în lumea animală, despre comunicare cu transcendentul sau cu lumea de dincolo, despre comunicarea om-calculator, ba chiar despre comunicarea „inteligentă“, formă de a fi a întregii materii. Într-un sens restrâns însă, comunicarea se tratează doar în legătură cu omul și cu societatea umană. Într-un anumit fel, în centrul tuturor abordărilor comunicării, se află el, omul, care are nevoie de comunicare pentru a ajunge la conștiința propriului său statut. Societatea umană nu poate exista în afara comunicării. Fără a exagera, dacă excludem cazurile patologice, putem spune că omul nu putea fi ființă gânditoare, fără a fi totodată ființă capabilă de comunicare, tot așa după cum, ca ființă care comunică, omul nu poate fi altfel decât o ființă cugetătoare.

Privind însă în profunzimea fenomenului, constatăm faptul că abordarea unilaterală a comunicării ar structura-o într-un concept teoretic, steril și contingent, concept ce ar ocupa, cel mult, un loc în istoria științei. Actul comunicațional, în adevăratul său sens, din punctul nostru de vedere, poate fi abordat, cel puțin, la nivelul triadei, ale cărei verigi sunt comunicarea-înțelegerea-acțiunea. Firește, cel puțin la nivelul curiozității, și noi ne-am pus întrebarea: comunicăm-înțelegem și acționăm sau înțelegem-comunicăm, și cele două fenomene se transformă în acțiune, sau, după caz, în cel puțin o mișcare a spiritului, mai ales dacă suntem în cazul comunicării intrapersonale (comunicarea cu tine însuși). Cu alte cuvinte: care este locul pe care îl ocupă înțelegerea în acest „lanț cinematic“, funcțional la nivelul subconștientului și, mai ales, la nivelul conștientului individului sau colectivității?

Complexitatea acestei întrebări asupra relației comunicare – înțelegere ne face să fim și noi oarecum rezervați. Analiza corelației dintre comunicare și înțelegere conduce la dezvăluirea unor mari complicații datorate, printre altele, existenței unei mari diversități nu numai a accepțiunilor și semnificațiilor înțelegerii, dar în aceeași măsură privitoare la comunicare. Dacă avem în vedere atât faptul că există: comunicare verbală, paraverbală, nonverbală; comunicare intrapersonală, comunicare interpersonală, comunicare de grup, comunicare publică și comunicare de masă; comunicare

intraculturală și interculturală; comunicare națională și internațională; comunicare politică, juridică, religioasă, didactică, medicală etc., cât și faptul că acestea se combină cu diversele forme ale înțelegerii, ne dăm seama de complexitatea problemei aflate în discuție.

Totuși, pentru noi, este clar că nu se poate vorbi de comunicare umană în sens strict, fără a sublinia, cel puțin, rolul înțelegerii în comunicare. În definitiv, dacă elementele minime ale oricărui proces de comunicare sunt emițătorul, receptorul, mesajul și canalul, comunicarea propriu-zisă nu se poate realiza doar prin transmiterea mesajului de către emițător către receptor, fără ca acest mesaj să fie înțeles de către receptor. Înțelegerea devine astfel o parte importantă a oricărui proces de comunicare și ocupă cel puțin jumătate din acest proces.

Apare însă problema definirii înțelegerii, sau cel puțin a caracterizării ei, sarcină justificată nu numai de considerente gnoseologice, ci și, poate, mai ales, de necesitatea maximizării înțelegerii în procesul de comunicare și, astfel, de nevoia asigurării și sporirii eficienței acestui proces în relațiile sociale. Din acest motiv, trebuie precizat mai întâi că există o „înțelegere“ comună, cotidiană și naivă a conceptului de înțelegere, acceptabilă în limitele nevoilor obișnuite ale omului, deși marcată de o extremă relativitate și subiectivitate. Pentru nevoi mai înalte însă, accepțiunile cotidiene și subiective ale acestui concept se dovedesc nu numai insuficiente, dar și inadecvate.

Conceptul de înțelegere, ca și cel de comunicare de altfel, se pretează la abordări multiple și variate. Într-o primă instanță, el poate fi cercetat din punct de vedere lingvistico-semantic. În acest sens, putem vorbi de înțelegerea unui cuvânt, a unei propoziții, a unui text și, la rigoare, de înțelegerea unei limbi. În particular, analizele de acest tip se dovedesc deosebit de necesare și utile pentru activitățile de traducere și de interpretare de text. Dar tot așa de bine vorbim despre înțelegerea unei acțiuni, a unui eveniment, a unui om sau grup de oameni, a unor relații personale și sociale, chiar a unor obiecte, fenomene, procese, proprietăți și relații din realitatea fizică.

Sub un alt aspect, înțelegerea formează un important obiect de cercetare pentru studiile de psihologie, generală și socială. Din acest punct de vedere, sunt studiate nu numai procesele psihice de la nivelul individului uman care intervin și fac posibil actul de înțelegere, dar și diferitele cadre socio-culturale în care sunt crescuți și educați oamenii și de care depind capacitățile lor de înțelegere. Un caz particular în acest context îl constituie analiza factorilor care fac posibilă înțelegerea, dar care și împiedică înțelegerea (de exemplu, stereotipurile culturale și etnocentrismul), dintre indivizi aparținând unor culturi diferite. Dar în comunicarea interumană realizată cu ajutorul limbajului, în comunicarea verbală, cum se spune, cotidiană sau în forme elevate și speciale, se întâlnesc o serie de fenomene care pun dificile

probleme de înțelegere. Pe lângă fenomenele de ambiguitate și vaguitate, se găsesc cele care țin de vorbirea indirectă, de aluzii, de sugestii, de suspiciuni, de diversitatea figurilor și tropilor (metaforă, metonimie, sinecdocă, ironie), de comunicarea prin figuri retorice ale tăcerii și ale jocurilor de limbaj și, de fapt, de folosirea întregului arsenal al figurilor stilistico-retorice. La fel de numeroase și dificile probleme de înțelegere și interpretare pun fenomene ca presupuzițiile, implicăturile și explicațiile, prezente, inevitabil, în orice proces de comunicare umană verbală. În fine, o mulțime de alte asemenea probleme apar în comunicarea paraverbală și mai ales în cea non-verbală (gesturi, postură, vestimentație, poziție spațială, folosirea aspectelor temporale în comunicare etc.)

Există și perspective oarecum mai particulare asupra înțelegerii, dar care vizează aspecte la fel de importante pentru relațiile și acțiunile oamenilor. Fără a intra în detalii, menționăm doar că înțelegerea implică o componentă logică majoră, dacă n-ar fi altceva decât respectarea, fie ea și inconștientă, involuntară, a unor principii și reguli ale gândirii fără de care comunicare însuși n-ar fi posibilă.

De asemenea, se poate vorbi de aspecte morale, juridice, politice, diplomatice, religioase etc. ale înțelegerii, a căror analiză și descifrare ar fi de natură să contribuie la eficiența procesului de comunicare interumană. Nu în ultimul rând, trebuie menționată în acest context, retorica, consi-

derată, chiar și azi, ca fiind cea mai veche disciplină a comunicării, dar într-o măsură destul de mare și o teorie a înțelegerii.

O abordarea filosofică a înțelegerii, comportă, la rândul ei, o mulțime de dificultăți. Există enorm de multe curente și orientări filosofice, din perspectiva cărora poate fi analizat conceptul de înțelegere. Desigur, cel mai potrivit astfel de curent ar fi hermeneutica, dar, după cum se știe, acest curent este, la rândul său, extrem de eterogen. De la interpretarea de text și înțelegerea corelată cu acest gen de interpretare, până la accepțiunile ontologice heideggeriene ale înțelegerii și interpretării, este o distanță destul de mare. Un loc aparte îl ocupă, în acest context, diferitele variante ale pragmaticii lingvistice și universale, ca și ale pragmatismului, în general..

Pe de altă parte, problema înțelegerii a fost, cu excepția marilor lucrări elaborate de către, Schleiermacher, Dilthey, Gadamer, mai puțin dezbătută în studiile de specialitate, iar acolo unde s-a făcut acest lucru, abordarea a fost, de cele mai multe ori, unilaterală. În acest sens, putem exemplifica lucrările, de altfel de mare calitate, în care înțelegerea este studiată din perspectiva doar a explicației, a hermeneuticii, a cunoașterii în general (pedalându-se, în special, pe teoriile clasice ale adevărului), a psihologiei etc., și mai puțin, sau aproape deloc, din perspectiva metaștiinței care are ca principală trăsătură gândirea comparativă, holistică, a oricărui sistem de cunoștințe, valori și culturi.

Cu alte cuvinte, înțelegerea a fost mai puțin studiată din perspectiva a „ceea ce cuprinde și ceea ce este dincolo de știință și dincolo de sfera cosmologiei astrofizicaliste“. Considerată de unii filosofie, de alții, „filosofie de dragul filosofiei“, metaștiința (într-un sens diferit de cât cel clasic al cuvântului), respinge pretențiile de înțelegere ale științei și vrea să reinstaureze filosofia ca „dragoste de înțelepciune“, în sensul socratic al unei investigații cât mai largi cu putință a cosmosului și a sinelui. Ea începe acolo unde știința se termină, în sensul că se ocupă de ceea ce este dincolo de examinarea din punct de vedere al științei fizicaliste, și devine crucială în înțelegerea umană, tocmai în momentul în care știința nu mai poate fi o sursă de îndrumare și descoperire a adevărului.

Pe de altă parte, gândindu-ne și numai la faptul că actul comunicațional reprezintă un fenomen esențial al vieții umane, sociale, de grup, familiale și individuale, un liant al acestei vieți, și un adevărat mediu în care și prin care se produc toate faptele și evenimentele sociale, comunicarea fiind un element definitoriu al ontologiei umane, nevoia de a găsi modalități eficiente de depășire a unor astfel de dificultăți și de a asigura realizarea comunicării chiar prin intermediul unor astfel de fenomene, ne apare ca de la sine înțeleasă.

Ultima idee enunțată mai sus ne trimite imediat la o altă perspectivă asupra comunicării și înțelegerii, anume cea pe care ar putea-o oferi cercetările de sociologie și de teoria culturii. Spe-

cialiștii din aceste domenii au de descifrat numeroasele și adesea cețoasele semnificații ale cuvintelor, propozițiilor și mai ales ale gesturilor indivizilor aparținând unor grupuri sociale și culturale diferite. Or, în condițiile sporirii fără precedent în zilele noastre a modalităților și formelor de comunicare internațională, găsirea celor mai potrivite căi de înțelegere între indivizi și colectivități din toată lumea devine un obiectiv major pentru cele mai importante instituții cu atribuții în planul relațiilor și cooperării internaționale.

Fenomenul se complică și mai tare dacă avem în vedere o formă aparte a comunicării, care este trecerea de la vorbă, la tăcere, știindu-se bine faptul că ea, tăcerea, are un loc aparte în teoria comunicării. De altfel, tăcerea nu are sens prin ea însăși, ci capătă valoare doar în relația a două elemente suprapuse și anume cuvântul care trebuie spus și interdicția rostirii lui. „Există o elocvență a tăcerii care penetrează mai mult decât limba“, afirma Pascal, pe când Wittgenstein dă o altă semnificație tăcerii: „despre ceea ce nu se poate vorbi, trebuie să se tacă“.

Fără a trage o concluzie, a investiga înțelegerea umană înseamnă, în general, a investiga natura sa, structura principală, funcțiile și limitele probabile, și nu doar anumite laturi: psihologice, sociologice etc. În analiza înțelegerii umane, „trebuie luată în considerare întreaga formă explicită a înțelegerii, de la punctul de vedere practic, inter-personal, comunicațional, științific și filosofic, la cel etic, metafizic

și spiritual“ ne spune R. C. Priddy (*Beyond Science. On the Nature of Human Understanding and Regeneration of Its Inherent Values*, <http://home.no.net/rpriddy/indexbey.html>).

Complicate chestiuni chiar și numai la nivelul teoriei! În încercarea de a le limpezi, oarecum, pliem abordarea acțiunii pe societatea de astăzi, societatea timpurilor pe care le trăim, denumită de către J. Habermas „Societatea capitalismul târziu“.

Deontologia profesională, dar mai ales respectul pentru opera marelui sociolog german, Max Weber, ne face să reamintim, mai întâi, punctul acestuia de vedere asupra neliniștilor noastre. În consecință, Max Weber, analizând raportul dintre înțelegere, interpretare și explicație, precizează faptul că înțelegerea constă în atribuirea de semnificații unei acțiuni, prin intermediul interpretării. Înțelegerea se realizează și cu ajutorul explicării cursului real al acțiunii numit de autor „context de semnificație intențională“.

Revenind, la J. Habermas și „Societatea capitalismului târziu“, precizăm mai întâi faptul că el delimitează două moduri de a aborda problemele societății, și anume: abordarea „tehnică“, care reduce organizarea și desfășurarea vieții sociale la problemele tehnice, și o abordare „practică“, potrivit căreia problemele practice nu pot fi rezolvate decât printr-un consens atins în cadrul comunicării. Pe scurt, acest lucru ar însemna punerea teoriei în practică, adică aplicarea descoperirilor științifice în practică, în contextul în care teoria pătrunde în

conștiința oamenilor, motivându-i să acționeze. Tehnocratismului, care presupune a reduce practica la „acțiuni instrumentale“, Habermas îi opune conceptul de „acțiune comunicativă“, concept asupra căruia, probabil, vom reveni.

În centrul analizelor lui Habermas asupra capitalismului târziu, se află problema relației dintre stat și sfera (spațiul) publică, opinia publică. Pentru autorul amintit anterior, spațiul public este asimilat cu acea sferă în care „reuniți ca public, cetățenii tratează, neconstrânși, sub garanția de a se putea să se întrunească și să se unească liberi, să-și exprime și să publice liber opinia asupra problemelor de interes general“. Totuși, în capitalismul târziu, domeniul social al statului se substituie domeniului spațiului public de natură civică și democratică. Publicul își pierde realitatea politică și funcțiile sociale. Locul lui este luat, pe de o parte, de uniuni în care interesele private, organizate, caută să ajungă la o formă politică nemijlocită, iar pe de altă parte, de către partidele politice care se suprapun sferei publice. Publicul, ca atare, este sporadic inclus în cercul puterii și numai pentru a aclama, a bate din palme.

Partea demnă de specificat ca fiind o trăsătură aparte a capitalismului târziu constă în faptul că acum deciziile statului nu mai sunt supuse discuțiilor publice (de exemplu aderarea României la Uniunea Europeană, și condițiile de aderare mai sunt aduse la cunoștința publicului doar sporadic sau deloc). În această situație, tendința societății de

pierderea sensului și a motivației pentru acțiune este înlocuită prin ceea ce numește „consumul stimulat“. În acest context, Habermas, care a considerat tot timpul comunicarea ca fiind cea care deține rolul capital în viața socială, adoptă ideea „structurii comunicative, intersubiective, a faptelor sociale“ și dezvoltă o teorie a „comunicării curente“, arătând că înțelegerea depinde fundamental de normele interacțiunii. Mai precis, modelul comunicării, promovat de Habermas, presupune acordul celor ce comunică asupra normei interacțiunii lor. Înțelegerea între cei care comunică se realizează în acordul privind justetea normelor care intermediază comunicarea. Potrivit lui Habermas, în această nouă conjunctură, spațiul public s-a constituit ca loc de mediere între societatea civilă și stat, în care se formează și se exprimă opinia publică, având ca intermediar în comunicare, normele.

Altfel spus, societatea modernă, marcată de capitalismul târziu, găsește în comunicarea de masă, prin oferta de stimulare a consumului, un instrument de legitimare și de integrare a indivizilor, de recuperare și de blocare a conflictelor și insatisfacțiilor sociale.

Totul bine și la locul său în expunerea noastră anterioară, expunere, evident, de factură teoretică. Spinos și dezgustător la nivelul societății contemporane, în genere, și într-un mod aparte, la nivelul societății românești. Doar aici, în „Grădina carpatină“, despre societate de consum și bine social,

nici vorbă! Despre grija față de om, ferească Dumnezeu! Ferească!... spun aleșii, ba chiar mai și scuipă în sân.

E, vedeți, de aici, spusa românului hâtru și filosof de când lumea: „Machea!? Fugi, bă, nene!... Teoria ca teoria! Practica te omoară!“ face cât paginile mele anterioare sau, probabil, cât tratatele lumii contemporane. Are dreptate! Și asta pentru că doar aici, în „Grădina carpatină“, una se zice și alta se face! Una vorbim și bașca ne înțelegem... De parcă am fi în Tunul Babel! Sau poate noi, românii, chiar el însuși! Nu e bine! „Nu e bine neam!“ – ca să-l amintim și pe Marin Sorescu.

15 08 2010, Bulzești, Dolj

Și totuși, nimic nu este exclus !

Contestațiile la bacalaureat au fost rezolvate. Rezultatele finale au fost afișate, iar de aici, râsul-plânsul. Lătrătorii latră, ursul se scarpină în partea dorsală și, din când, în când, pe ici, pe colo, câte un fâs, „parfum“ spre aducerile aminte. În rest, „hodoronca-tronca, hodoronca-tronca și clopoței... clinca-clinca, la munte, la mare, că de-aia e soare și vară cât cuprinde“! Doar cei înrolați cu scheunatul scheună că, pe de o parte, asta le e menirea, pe de alta, așteaptă ca mortul colacul că doar, doar, vor ajunge, în scaunele de sus, de când erau încă în fașă promise! Domnilor, ascultați-mă, scheună până ce dau bolborașii peste sticla micilor ecrane fără să simtă că și ele, bieteke sticle (până mai ieri doar prăfuite), au început să pută de atâta scheunat. Nu simțiți? Vă rog, credeți-mă, chiar pute! Și pute al dracului câtă vreme utopii, care mai de care, sunt azvârlite, în 99 (99)% din cazuri, la întâmplare. „Să se organizeze bacalaureat pentru liceele de tot rahatul, bacalaureat pentru cele de tot căcatul (e o diferență de iz!), pentru cele în care ai

lui cutare au făcut marea căcare...“ „Să se facă examen pe trepte... Unele spre cer, altele spre fundul pământului“ Un „deștept“ isterizat: „Să vină profesorii întreaga vară la școală și să bage patru ani de carte, cu pâlnia, chiar și în capetele pătrate!“ „Eu mă angajez că voi face...“ (evident, cel mult, un răhățel pe băț), a zis la telefon, ca pe vremuri, un tovarăși prof. de la o universitate, gândindu-se că pierde cele câteva norme (adunate, cel puțin vreo 25 de ore/zi, și ăstea fără învățământul de peste noapte). S-a angajat, săracul, câtă vreme, abia își tocmise vreo trei, patru palate, mașini și acareturi pentru copii, nepoți, strănepoți și strănepoate. „Proful de română, biologie sau mate, până la toamnă, să dea, domnule“ – ca pe vremea lui nea ceașcă – „rezultate!“ În consecință, „proful să nu mai doarmă, să nu mai bea apă“ (că tot nu are după ce!)... „Să...“ „Să!“ Și, priviți și voi cum, ca pe vremea împușcatului când: „to’arși, să se facă, să se dreagă și să meargă, *că când* o fi și o fi, tot *ca ... ca* noi va fi! Partidul, o știți și ’mneavoastră, partidul e-n toate, e-n cele ce sunt și-n cele ce mâine vor râde la soare“. E!

La drept vorbind, lăsând ironia cu partidul la o parte, pe-atunci, mulți ani la rând, a fost cu dreptul, în învățământ chiar cu dreptate. Cei ce vor să recunoască își amintesc de faptul că, una erau cele opt clase (unde, mai de voie, mai de nevoie, copilul se ducea la școală ca să învețe carte, și nu pentru a avea unde să înjure (profesorul), să fie obraznic, să dea pumni, să facă un pocăraș,

niște babaroase etc., sau câteva ceasuri mai târziu, să aibă de unde a se întoarce. (asta așa, ca să rimeze). Toți, și politruc, și copil, și profesor și părinte, țineau cont de faptul că Dumnezeu nu ne-a adus pe lume egali, că unul avea mai multă minte, altul mai pe jumătate... În consecință, „regimul odios“ a înființat și licee, și școli profesionale, într-un cuvânt școli după puterile mintale ale fiecăruia în parte. În ele, intrai după efort și după cât te țineau puterile intelectuale. La absolvirea oricărei forme de învățământ, copilului, tot după efort, i se făcea parte. Adică, fie avea, ca meseriaș, un loc de muncă, fie că se ducea, după examenul de bacalaureat (atenție! chibzuind cu familia înainte), la o anumite facultate. Acolo, cel ce intra, patru-cinci ani, trudea din greu (nu ca să dea șpăgi, ca acum, o știți prea bine!), ci ca să se instruiască și numai după aceea, iarăși, avea parte. Avea parte! De locul de muncă, izvor de demnitate! Demnitatea muncitorului, demnitatea celui ce la universitate studiasă... Mda, demnitate! Acum... Am văzut, mai zilele trecute, la un post tv, elogii pentru școlile din străinătate, și spun elogiatorii cum că acolo, cel ajuns, să zicem, la Aeronautică, învață ce chei de strâns șuruburi să poarte, la un adică, în buzunarul de la spate, când, vai! montează, fuselajul, tabla cutare sau mai știu eu care aparate. Domnilor, vă spun eu, pe vremuri, toate acestea se învățau și la noi, la locul de muncă, în fabrică, supravegheat, cel mult, de un maestru bun, ce a apucat generala doar de șapte

clase. El era cu șurubul, absolventul de facultate, cu ideea, fie ea și despre șurub. Asta nu știți voi (în acest caz tembelizarea pe care o faceți e o chestiune prin lipsă), sau vă faceți că nu știți și manipulați (cu nesimțire) spre a înjosi școala românească și a căra cu sacul, verzișorii dincolo de granițele unui popor încercat. Cât despre aeronautică, ar fi bine dacă ați relua emisiunea, evident, meditănd (după puterile voastre, că de unde nu e, nici Dumnezeu nu cere!) asupra expresiei. Una e să zbori și alta e ideea de zbor!

Revenind, domnilor înrolați, după câte vedeți, pe-atunci exista un firesc prin care copilul, devenit, între timp, om matur, își găsea un loc în societate. Unul real, după puterea sa. Nu era împins de nimeni (ca acum) cu lei (francul românesc!), de la spate pe scaunul ficțional. Euro nu exista, iar dolarii șpăguiți (bineînțeleș, de uscăturile timpurilor), pe șpăgari îi lipsea, cu siguranță, după gravitate, de ceea ce se cheamă, astăzi libertate. Mai pe românește, îi băga la zdup, la răcoare, de unde se întorceau cu oasele strâmbe dar „reeducate“.

Astăzi... Profesorul (și cel de generală și cel de liceu umblă cârpit în tur, în coate, cocoșat și bea apă la sugestia telembiziunilor, că de mâncat, mai rar. Cu unii de pe la universitate (chiar dacă îs analfabeți, vorba ardeleanului, au doctorate, două, trei, restul până la șapte, cu mii de euro, în Coco-Laba luate), chestiunile sunt altfel. Și asta pentru că la stat, la particular, locuri cu taxă, berechet, și tot tembelul, după trei ani, e licențiat, apoi se

înhamă (cotizant financiar), la sugestia profului universitar, la primul masterat. După doi ani, încă unul (adică un alt masterat!) și încă unul, apoi, tembel să fii, nu ai ștaif, dacă nu ai măcar, acolo, și cel puțin un doctorat... În consecință și cel cu minte, și tembelul, chiar și oligofrenul (discriminarea e interzisă), strânge hârtii, teancuri, bune doar de împachetat c-cat. Domne, ce vremuri! Și ce orbeți! Aproape că îți vine să o iei în sus. De! Nu degeaba a pomenit Sorescu de „Ieșirea prin cer“! Pe acolo vom ieși, într-o zi, sper eu, fiecare după fapte! Până atunci însă, 1) Domnilor scheunători (Doamne, ce mai domni!), profesorii nu sunt slugile voastre, ale partidului din care faceți parte, nu sunt nici acum și nici mâine, nici în veacul vecilor! 2) Când scheunați (la comandă sau din proprie inițiativă), raportați-vă și la legi, că de-aia a plătit românul bani grei, să se elaboreze legi funcționale și spre binele său. 3) Cât mai repede, coborâți din corcodușul vieții și priviți totul în față. Chiar și pe voi înșivă, dacă sunteți în stare. România reală e alta! În ea (în România), chipul celor care termină astăzi o școală este după chipul și asemănarea celor care au condus și conduc această țară. Elevii de liceu, copiii, cum ipocrit, îi alintați voi (dincolo de ecranul prin intermediul căruia vreți să vă faceți imagine, vă doare în cur, sau nici măcar atât, că vă costă), au fost forțați, ani la rând, de însăși clasa politică (din sânul căreia grohăiți) să fie derbedei, să nu pună mâna pe carte și, mai ales, să fie în locul nepotrivit

la timpul lor, culmea, potrivit. Cum ? **1)** Dându-le lor, elevilor, „drepturi“ imaginare, vânzându-le, fără scrupule, iluzii, iluzii pe seama căroră ați făcut și punga, dar și obrazul mai gros decât opinca, **2)** umilind și profesorii și părinții (luându-le de la gură până și speranța) etc. Și asta, fără să țineți cont, măcar un minut, că fără ei, voi (voi toți), sunteți un fel de fute-vânt. Ce zic ?! Cam mult! Ba, chiar prea mult!

Ideea e însă alta : astăzi, v-am mai ascultat eu, mâine nici dracu ! În plus, scheunatul de-aiurea, la lună, la stele, cataloghează. Iar eu nu cred că ați ajuns la stadiul de javre ordinare. Nu este însă exclus ! Doamne, ferește !

Bulzești 08 07 2011

Vârsta copilăriei, vârsta la care trebuie învățată lumea

Interviu realizat de Doina Bulzan

– *Buna ziua, domnule profesor, aș dori să vă prezentați pentru cititorii noștri.*

– Un om care a văzut lumina zilei în acest spațiu mirific ce se cheamă România. Un om care, dincolo de orice, la orice pas, clipă de clipă, își dorește normalitatea, care detestă minciuna, hoția, ipocrizia etc. Un om care își prețuiește semenii și care, după posibilități, iubește lumea (lumea ca ansamblu, „ca lumi posibile“) ca pe un dar divin.

– *Știu că ați făcut multe studii, având ca temă învățământul din țara noastră. La ce concluzie ați ajuns?*

– Studii?! Prea pretențios, prea mult spus. Sunt sincer cu cei din jur, dar în primul rând cu mine însumi. Din acest motiv, pot spune doar că sunt un fin observator a tot ce mă înconjoară, a spațiului imediat mie și a celui lărgit ce poate merge până la cel de nivel planetar. Văd, în aceste locuri, cu ușurință, chestiuni pe care alții nu le observă, sau pe lângă care trec ușor, fără să le bage

în seamă. De aici, din aceste observații, din retrăirea fenomenelor, din comparații și analize la nivel mental, din sinteza lor, a observațiilor îndelungi, anumite puncte de vedere.

– *Examenul de bac din acest an a reflectat cu adevărat nivelul cunoștințelor acestor absolvenți, ați putea să dezvoltați această temă?*

– Nu cred că cineva poate contesta, în mod real, responsabil, privind corect în el și în lume, rezultatele examenului de bacalaureat din acest an. Situația este aceeași de mai multă vreme. Nu s-a vrut a se ști. A fost mai confortabil să ne declarăm deștepții vremurilor noastre, însă... Lipsa de substanță, de fond, într-o zi, trădează. Am scris, în repetate rânduri, despre starea învățământului, despre „intelectualii analfabeți“, purtători ai unor diplome fără acoperire. Într-o zi, adevărul trebuia să iasă la suprafață. Minciuna nu poate stăruie în lume la infinit. Mai grav este că, în ultimă instanță, ea devine bumerang. Din punctul meu de vedere, e bine că s-a întâmplat așa. Trebuia să dăm cu tărăcuța de pragul de sus pentru a vedea pe unde mergem, pentru a vedea că la picioare este, totuși, pământul. Promovabilitate mică, lacrimi etc. Asta e! Ce pui în pământ, aia culegi. Abia acum ne putem privi în ochi. Toți! Iar de aici, și concluziile (evident, pentru mințile limpezi). Clasa politică are, în sfârșit, cea mai clară imagine a sa de după 20 de ani de democrație. Are chip (are corespondent) în lumea românească, după asemănarea sa.

Absolvenții de liceu sunt o primă etapă, un prim cadru din întregul film. Dacă ei, absolvenții de liceu, sunt așa cum sunt, sunt pentru că în patul nupțial (politic), așa au fost concepuți. Dincolo de imaginea absolvenților de liceu, avem imaginea părinților amăgiți, ba mai mult, orbiți de „drepturile“ imaginare oferite odraslelor. Smiorcăie și ei! Unii se mai zbat, cei mai mulți sunt însă lucizi. Știu că au greșit. Și-au lăsat copiii la voia întâmplării, iar acțiunea drogului (oferit tuturor de către politic), abia acum face ravagii. Ai sugera copilului (prin diverse mijloace) că poate fi vedetă, om de succes în societate, ba chiar și șef de stat, fără a ști prea multă carte, și, mai ales, fără efort, este mai periculos decât a vinde droguri de mare risc, la chioșcul din curtea școlii.

La celălalt pol, pentru un cadru complet și corect, profesorul veșnic umilit, pus la zid, fără drepturi, fără leafă, singur în bătaia puștii. El, profesorul, a putut fi înjurat, hulit, batjocorit etc. (fără a putea ridica un deget), de odrasla unui oarecare sculă (iar de acolo, generalizarea) prin „drepturile copilului“ (Doamne, ce mai drepturi! Dreptul de a fi analfabet și, de aici, la cheremul oricui!) și prin tupeul vândut bine, ca produs tv de diverse posturi. Vă aduceți aminte: „luați tupeu de la...“

Chestiunea cu învățământul este însă mult mai complexă. Spuneam că acest bacalaureat a fost un prim cadru, o primă imagine. O a doua, care ar trebui să zguduie și mai tare, este a absolvenților de facultate. Politicienii școliți (sunt și din aceștia),

cei care evaluează corect lumea înconjurătoare, știu, cu siguranță, la ce mă refer. An de an, se scriu diplome, mii de diplome! Repet, doar se scriu diplome! În spatele acestor hârtii, stau doar taxele încasate de diverse instituții (universități de stat sau particulare), acreditate de către statul român, în consecință, de către clasa politică. Pe seama acestor hârtii, diverse persoane (pe vremea lui Ceaușescu, activiști, astăzi profesori universitari, cum Dumnezeu o fi primit titlul, numai ei știu!), au făcut averi colosale. Iluziile și spaima se vând cel mai bine. Să mai spun că inclusiv politicienii își cumpără astfel de blazoane? Nu are rost! E, de aici, de la licențele, masteratele, doctoratele, doar hârtii fără acoperire, totul, ca și circuitul apei în natură. Pe bandă rulantă, absolvenții (profesori promovați cu subtilități politice) proști au produs generații de proști, evident, sub starea halucinantă oferită de un anume bine. Se pare că starea de drogat oferă, pentru toți, confort. Nimeni nu mai aude, nimeni nu mai vede... Abia acum, în această conjunctură, politicienii, negustori de iluzii, stau așa, cu capetele în sus, și așteaptă să li se facă, de către comunitățile care i-au votat, statui. Dacă nu și-o fi făcut, deja, ei! Se poartă!

– Domnule profesor, ați scris un articol pe aceasta tema Javrele ordinare și scheunatul la soare, aș dori să ne vorbiți puțin despre acesta....

Am scris mult mai multe articole cu trimitere la starea învățământului, și de la el, a noastră în

general. Acesta, despre care vorbiți, este mai mult un pamflet, chiar dacă este bine structurat și se pliază mănășă pe realitățile timpurilor noastre. Am scris pentru că, oricât de bătut ai fi în cap, se poate observa că, fără știință, fără carte, nu se poate. Japonia, ca să ajungă la stadiul de dezvoltare de acum, a investit, în primul rând, în învățământ. Nemții, la fel! Americanii au cumpărat creiere. Și-au permis și nu e de condamnat. Omul de rând, savantul etc. se duce acolo unde poate să-și vândă cel mai bine produsul, în cazul de față, munca, fie ea fizică, fie intelectuală. Articolul despre care vorbiți, din perspectiva mea, chiar dacă mustește a ironie, ar trebui să devină, pentru societatea românească, un fel de manifest. De undeva, într-o zi, trebuie să reîncepem. Radical! Cârpelile, specifice nouă, mai ales ca și clasă politică, nu au dat rezultate.

– *Dar despre impactul rezultatelor de la bac asupra tinerilor, viitorilor absolvenți, ce părere aveți?*

– Am multe păreri. Câteva însă concluzionează: tinerii și, alături lor, noi toți, ne-am pierdut identitatea. Acum suntem chip și asemănare a celor care ne conduc. Nu m-ar mira ca mâine, poimâine, clasa politică actuală (parcă înțepenită în timp) să se mândrească de măreța realizare. Să o scoată (adică să scoată prostimea) la defilare, că tot se apropie campania electorală. Iar alături lor, aproape întreg poporul, că tot ne-am obișnuit să jucăm după cum ni se cântă. Pe de altă parte,

înainte de orice, atât părinții cât și tinerii trebuie să știe că școala e o instituție sfântă. Și ca să argumentez, aș îndemna, mai întâi, la a observa că însuși Dumnezeu și unicul său fiu, Domnul Iisus Cristos, sunt immortalizați, în toate bisericile, cu cartea în mână. Atenție, cu cartea deschisă, îndemn spre învățatură! Apoi, în al doilea rând, aș aminti, tot din Biblie, cuvântul Ecclziastului: „este un timp pentru semănat, este un timp pentru cules [...] Cine se uită după vânt, nu v-a semăna, și cine se uită după nori, nu v-a secera“. În consecință, atât părinții cât și tinerii trebuie să mediteze. Vârsta copilăriei este vârsta la care trebuie să înveți lumea spre a se așeza corect în ea. Pentru a fi posibilă această chestiune, clasa politică nu ar mai trebui să scoată pe tarabă surogate, produsele deja expirate, ar trebui să-și amintească de faptul că omul fără demnitate nu există. Iar pentru a avea-o, are nevoie de un loc de muncă, de stabilitate emoțională, de prosperitate. Bălmăjelile de pe micile ecrane nu ajută la nimic. În ultimul timp, produc doar convulsii.

– Credeți că partidul este în toate, că politica domină și manipulează învățământul de azi?

– Da! Politicul domină tot. Pe undeva, este chiar firesc. Cineva trebuie să conducă. Problema e cum conduce?! Însă nici societatea civilă, poporul, după ce și-a delegat puterea populară de a conduce, nu trebuie să doarmă. Ironia (când sunt spuse cu evidentă tentă ironică) din versurile

„partidul e-n toate, e-n cele ce sunt și-n cele ce mâine vor râde la soare“ are valoare de adevăr doar în cazul în care votăm, apoi, patru ani, somn de voie! Altfel ar sta lucrurile dacă politicienii ar fi chemați de către popor, public, la raport. Dacă ar ști că se poate da cu ei de pământ. Altfel ar fi dacă mass-media (la noi, parcă într-o veșnică și veselă cârdășie cu politicul), ar prezenta nepărtinitor activitatea acestuia (a politicului). Altfel ar fi dacă justiția, permanent (nu așa, de ochii lumii și la comandă), ar veghea asupra modului în care se îmbogățesc unii (ca să fac o oarecare diferență) politicieni.

– *Ce soluții ați propune dumneavoastră pentru redresarea situației catastrofale din învățământul românesc?*

– Legi clare și pliabile pe starea de fapt a acestui popor. Numai atunci ele (legile) vor funcționa. Utopiile nu au dat niciodată rezultate. Niciunde în lume și nici la noi. Cea mai simplă și scurtă lege, am întâlnit-o în SUA: art. 1. „apa care intră într-o instituție este curată.“ Art. 2. „apa care iese dintr-o instituție este curată.“ Art. 3. „Cine nu respectă articolul 2 se pedepsește cu închisoare...“. La noi, o lege este cât o carte. Și, dacă ar fi doar atât, tot ar fi bine. Metodologia de aplicare a acelei legi abia poate fi pusă într-un raft de bibliotecă respectabilă.

– *Dacă mai aveți dumneavoastră ceva de spus, vă ascultăm cu drag, dacă nu, știind că timpul dumneavoastră este foarte prețios, aș vrea să vă mulțumesc pentru acest interviu și să vă urez mult succes în activitatea*

dumneavoastră, și mai ales să aveți parte de cât mai multe lansări de carte...

– Multe îs de zis, vorba ardeleanului, numai că vorba multă, sărăcia omului. Una, totuși, trebuie să mai adaug: nu trebuie uitat că, pentru noi, oamenii de rând, singura valoare ce ne poate ține demni în lume, este munca. Munca aducătoare (în sensul larg și nobil al cuvântului) de demnitate. Iar poporul român e un popor harnic. Păcat pentru cei ce ne conduc, că nu îl ajută să muncească! Ar fi și ei și noi demni. Așa, ne zbatem într-un fel de râs al lumii! Și nu e bine neam!

Întrebări și mirări la masa trecutului

Deși, veșnic, ocupat peste măsură, ce-i drept, uneori, și cu chestiuni de trei parale, deschid, întâmplător, o adresă de internet (<http://prelipcean.ablog.ro/2009-02-05/nicolae-prelipceanu.html>), trimisă de către un amic, nu dau nume, însă persoană importantă, vorba Maestrului, și văd scris: „Prelipcenii și Hodorodnicenii“, „Local de întâlnire al celor ce se cheamă Prelipcean“. Titlul, ce să zic, nevoie mare! Mintea mi-a zburat undeva, în antichitate, la Platon (427–347 î.Hr., perioada încă suportă, și astăzi, după atâtea cercetări, aproximările), la cel care a pus, pentru prima dată, bazele învățământului superior în lumea occidentală, la cel fără de care chiar și Kant nu ar fi fost filosoful pe care îl știm noi astăzi, mai ales cel din Critica rațiunii pure (o spune, însuși autorul în Prolegomene: „...„fără Platon și empirismul lui John Locke, apriorismul meu...“). Deși nu cred că e cazul, amintesc, totuși, despre Academia din Atena ca despre o instituție și idee, funcționale, în același timp, chiar și pe vremea când, pentru o nouă carte, trebuia să treci marea,

până în Egipt, sau să te lași prăjit de arșița soarelui, până departe, pe drumuri pustiite, spre școlile zidite în îndepărtata Ionie. Asta e! Nimic, de când lumea, nu a cerut un mai mare sacrificiu decât setea de cunoaștere, de cultură, de civilizație! Mă întreb însă (firește, având în vedere relaționările anterioare), dacă Platon, filosoful, ar fi avut posibilitatea, prin absurd, ca la vremurile de atunci, să fii avut acces la internet, și-ar fi creat oare o pagină, pe care să o fi numit „Platonicienii și Hodorodplatonicienii“, „Locul de întâlnire al celor ce se cheamă Platoncean“? Sună ușor ridicol, însă tocmai de aci, din ridicol, și întrebarea! Când văd însă că pagina (<http://prelipcean.ablog.ro/2009-02-05/nicolae-prelipceanu.html>) se reduce la văicărelile specifice unei babe frustrate, sau înjurăturile unui tractorist, abia ieșit de pe brazdă, când văd că la capitolul comentarii (adică întâlniri), stă, la loc de cinste, cifra 0 (zero), când mai văd și că Ablog.ro (adică domeniul de internet cu pricina) este, la data scrierii acestor rânduri, 25 03 2011, de vânzare, deși mă dumiresc nițel când însă văd scris: „13. [sic!]. „Noi, cei care am avut marele noroc de a nu face pușcărie la comuniști, am fost, totuși, închiși între zidurile unei culturi imbecile, am fost opriți de la lectura marilor cărți, pe care le vedem astăzi și ne gândim unde, cine am fi fost, dacă le-am fi citit la timpul potrivit“, n-am ce face și tot întreb: Sadoveanu, Labiș, Nichita, Sorescu, Preda, ca să nu mai zic de Blaga etc., unde, Doamne, iartă-mă, or fi învățat carte încât au fost în stare să scrie „Carte“ pentru noi și

generațiile viitoare. Un fel de răspuns (cel puțin în privința lui Sorescu, valabil chiar și pentru ceilalți), mi l-am dat în *Viața ca Iluzie și clipa ca destin*, pp. 137-38, când personajul principal masculin, Nick, se oprește deasupra Gurii Racului, locul din care se vede ușor Valea Bulzeștiului (acolo a văzut poetul lumina zilei), și îi spune Olesyei (o ucraineană):

„– Pe aici, prin văgăuna asta, s-a plimbat, într-o zi, Cel de Sus.

– Ca să vezi!

– Nu glumesc! ...Cu cercul, de-a lungul drumului! Vâști, la deal, vâști, la vale! Dădea lumii de veste! Asta, cândva, de mult!

– Mă, uite, de-aia îmi vine să te mănânc! Că știu să spui povești!

– Ascultă-mă! La plecare, s-a înfipt spre cer copac. Îl vezi? Acolo, departe... Stă rotit, ca un pașă! Tot semn! Cum ar putea să stea, altfel, Dumnezeu?“

Mda! Abia acum îmi dau seama și vă spun și vouă că, pe unde s-a plimbat Dumnezeu și s-a mai lăsat și semn, pentru cei de acum și cei ce vor fi, poți să te pui de-a curmezișul cu neamul, cu întreg arsenalul nuclear al omenirii, că tot degeaba!

În pagina următoare (139), din aceeași carte, împins, ce știu eu de cine, scriu și mai și afișez la vedere, pe ultima copertă (nu de alta, dar deșteptii prezentului doar atât citesc, apoi se bat cu pumnii în piept că au înțeles totul!):

„Peste tot, în jur, alături nouă, liniștea, simfonie a zărilor și a aducerilor aminte. Alături ei, viața, oricând gata, parcă, să trădeze. La țărnul clipei, misterul! ...Sau, alternativ, când Dumnezeu, când diavolul! Totuși, ultimul, mai rar. Între unul și celălalt, urcușul, destinul, ruleta, cifra 6. Repetată punere pe gânduri! ...Apoi, moartea, cortină a zădărniceii! Domnule, dacă ai putea să mori în picioare, semn?! Să rămâi, așa, stană de piatră și să te îngropi singur, perpendicular pe axa vremurilor! Să fii un fel de antenă, prin care, musai să treacă și timpurile, și cuvântul! În realitate, noi, tot una cu pământul, un fel de umbre stinse în amurgurile disperării. Te zbați să fii și... Una, două, și se încurcă ițele! Păcat de oasele frânte și de alergatul pe te miri unde! *Asta e! Una e să vrei și alta e să fii!*“, tot un fel de răspuns! (Vă asigur, nu e plagiat, cum s-ar fi exprimat un nu mai știu care!). Un răspuns însă a cărui luciditate „*Una e să vrei și alta e să fii!*“ te duce la demență (mai ales când, cu vârsta, „și se încurcă ițele“, adică, mai pe românește, și se mai împuținează mințile, în condițiile, în care, cândva, le-ai mai și avut!).

Până aici, mai nimic deosebit! Încă nu am puterea de a absolutiza banalul! Trebuie să fii omul dracu sau să-ți dea Dumnezeu și minte și talent, cu carul, să faci, în formă genială, o chestiune de genul ăsta. Nu se știe însă niciodată când se crapă de ziuă!

În problema ridicolului, nu știu de ce, dar parcă am făcut-o în romanul *Pe apa sâmbetei*, când

un personaj, Cercelaru, primar în timpul colectivizării, își înscrie un consătean mort, punându-i degetul pe o hârtie, în momentul în care s-a dus cu lumânare la el. (*Pe apa Sâmbetei*, Editura Horion, pp. 178-79). Oricum, scena e unică în literatura română și este scrisă înainte de '89, pe vremea când unii regizau spectacole și închinau ode iubitorilor conducători, iar acum, într-un picior, și ăla de lemn, țin lecții despre cum trebuie să fie scriitorimea română.

„Stan și Băcanu au apucat să fugă. Florea, Boade și ceilalți au îngroșat însă rândurile celor dintâi. Câteva ceasuri, Cioacă a rămas singur. Lumânările puse într-un sfeșnic s-au stins. Norocul lui avea să-i fie cu Cercelaru care abia venea prin mijlocul satului, de unul singur, cu o lumânare în mână. Din dosul ulucilor, îl priveau cu ochi speriați, femeile.

– Doamne, ăsta nu e om să-l lași să pună în mână lumânarea mortului! – își ziceau toți, fără a îndrăzni să-i iese în cale.

Cercelaru a intrat. S-a uitat în jur. A scos repede hârtia lui Cioacă de înscriere în colectiv, i-a înmuiat degetul în cerneală, apoi i l-a apăsat pe ea. A aprins după aceea lumânările în sfeșnic. S-a mai uitat cu frică într-o parte și-n alta, de parcă s-ar fi luat mortul după el, apoi a plecat.

– Credeai că scapi? Ei, uite că nu poți!

În vreme ce primarul își îndeplinise sarcina, Tingirică și ceilalți, luați de jandarmi, își dăduseră

aproape tot ce agoniseră, după ce mâncaseră bătaie ca hoții de cai. Pe Stan și Băcanu, fiindcă nu-i putuse prinde, le luaseră jandarmii tot, fără să mai întrebe dacă vor sau nu colectivizare. La poartă, au rămas Anica și Băcănica cu mâinile împleticite de durere și cu lacrimi pe obraji.

Vremea ca Cioacă să intre în mormânt sosise.

Boderică și Boade au pus coșciugul pe loitrele carului. Crucea au așezat-o lângă el. Popa și gornistul au luat-o înaintea boilor. Lângă mort, bocea femeia lui Vărzaru. Din mers, în urma lor, se adunaseră și alții.

– *Uite, așa ne ducem unul câte unul, dacă nu ne îngroapă ăștia de vii!*“

Ridicolul supunerii, slugărnicia vremurilor de atunci și parcă, la noi, din toate timpurile, este, în aceste rânduri, o absolutizare a absurdului, dacă cuvântul absurd suportă absolutizarea.

Până una, alta, ca să ne mai și descrețim frunțile, și pentru că anul acesta mi-am propus un serial al destăinuirilor, am să vă povestesc mai întâi, cum eu și soția mea, Beatrice Silvia Sorescu, am așezat în jurul unei mese de bucătărie, într-o sufragerie de bloc, din apartamentul în care locuiesc și astăzi, apartament din Craiova, strada Nicolae Iorga, nr. 134, bl. A 32, sc. 1, ap 13, tocmai la etajul 4, pe Eugen Simion, D. R. Popescu, Maya Simionescu, regretatul Grigore Vieru, Cătălin Țirlea, Ioana Drăgan, Tudor Nedelcea, Tudor Gheorghe, George Sorescu...

Se împlinea un an de când murise Marin Sorescu. Să vă mai amintesc faptul că unii au savurat momentul încetării lui din viață?! Nu e, cel puțin acum, cazul! Probabil, am să revin, am să nuanțez, am să mă întorc undeva, în timp, înainte de '89 și, imediat, după aceea... Când însă mă gândesc la cei ce își lingeau degetele, atunci când Sorescu era pe catafalc, ei erau, deja, cadavre ambulante, că erau morți de dinainte (paradoxal, un fel de morți mergători!), parcă îmi vine să o las baltă! Voi vedea eu cum și în ce fel voi face! Subiectul e încărcat de mizerii umane până dincolo de limite. Repet, voi vedea!

Revenind, la un an după moartea scriitorului, Primăria Craiova, Consiliul Local, împreună cu Teatrul Național ce astăzi îi poartă numele, au organizat prima manifestare sub genericul „Zilele Sorescu“. S-a dat și un premiu, pe care l-a primit dramaturgul D. R. Popescu. Seara, după spectacol, domnul Emil Boroghină, la vremea aceea, directorul teatrului, din toată sărăcia, a pus pe masă, în sala bibliotecii, de la etajul 1, câteva castronele cu fasole bătută, pâine, niște suc, apă... Și cam atât! Sărăcie mare la noi, și atunci, ca și acum! Vorba lui Creangă! Nu o mai amintesc pentru că abia am terminat cu înjurăturile pe ziua de astăzi. Parcă văd momentul: niște actori mai tineri, chemați de la București să recite din opera poetului, au înghițit în sec. În acel context, știind că acasă am o oală cu sarmale, fasole pregătită de nevastă-mea (Dinescu, în privința asta, ar trebui să

ia lecții de la ea), precum și carne și cârnați rămași de la Crăciun, i-am invitat la mine. Nu, n-am uitat : vinul, cei ce mi-au trecut pragul casei, îl știu. Și alb, și roșu, o minune ! Astăzi, după atâția ani, ar trebui să-i mai cer scuze domnului Academician Eugen Simion, pentru faptul că mai mult de 1/2 dintr-o sticlă, deja spumată peste măsură, la deschidere, i-am turnat-o pe sacou. E, asta e ! În ultimă instanță, și întâmplarea cu pricina a făcut parte din spectacolul prelungit al serii. Vârful distracției s-a conturat în jurul momentului în care toți cei prezenți, înfomețați, așteptau să îi așez, cumva, la masa în jurul căreia nu puteau sta mai mult de patru persoane. Acum, când scriu și mi-i aduc sub priviri, îmi dau seama câtă disperare, lipsa mesei ! Forțat de împrejurări, pe la miezul nopții, am scos o ușă din balamale, și, în sfârșit, am improvizat o masă de cel puțin 12 persoane. Seara (pentru exactitate), noaptea s-a sfârșit cum trebuia. S-a mâncat și s-a băut bine ! Și bine că a fost așa, pentru, că a doua zi, în post, invitați la masă (Eugen Simon, D. R. Popescu, Grigore Vieru, Tudor Nedelcea și eu, Nicolae Bălașa), la Mitropolie de către Î.P.S. Nestor Vornicescu, am fost serviți cu nu mai știu câte feluri de mâncăruri de urzici. Domnilor, credeți-mă, atunci, nu am putut să o spunem, dar parcă până și vinul ni s-a oprit în gât.

Ca să închei : un an de la moartea lui Sorescu, Eugen Simion stropit de viu cu vin, la mine acasă, în jurul unei mese improvizate, personalitățile

neamului (de aici și de dincolo de Prut), Platon, Kant, pagina de internet și „Prelipcenii și Hodorodnicenii“, „Local de întâlnire al celor ce se cheamă Prelipcean“! Sună ca dracu! Numai că ăsta e, cu siguranță, felul de a nu bate cu grație câmpii (în termeni literari de acum, se cheamă eseu). Mai diplomat spus, întrebări și mirări la masa trecutului, câtă vreme viitorul încă îți mai curge din podul palmei, pe linia vieții, prin vârful degetelor.

Craiova 24 03 2011

Ion Măldărescu, OM sau firea românului de-a fi în lume

Trebuie să spun, de la început, că pot număra pe degete oamenii despre care am scris, fie și numai contextual. Și asta nu din răutate, nu din egoism, nu din egocentrism și nici din nepricepere, ci din rezerva ce mi-a sugerat-o, mai tot timpul, știința contemporană, și, mai ales, filosofia (în termenii kantieni, tot știință!) despre om. Vreau sau nu, chiar și când trec pe ulița satului și o văd pe baba Floarea, femeia care, în urmă cu vreo 40 de ani, se lua cu joarda după mine ca să nu rup crengile cireșului în care dădeam buzna de cum i se pârguiau fructele, mă plec, îmi scot pălăria, salut respectuos, apoi, amețit, la prima vedere, de un fel de gol în timp, mă întreb: *cine e ea?*, *cine sunt eu?*, *ce este lumea?* Cum nu pot îndruga mai nimic, mă tot frământ dacă celelalte întrebări puse de Kant: „*ce pot să știu?*“, „*ce pot să sper?*“, „*ce pot să fac?*“, își mai au rostul, câtă vreme nu pot răspunde nici măcar la prima *ce este omul?* Dumneavoastră, citind aceste rânduri, o să ziceți: „speculație!“. De data

asta, n-am să vă contrazic, deși, de aci, din a bate apa în puiă (a se înțelege a pisa cuvântul, într-o veșnică întoarcerea a fețelor, nu pierdere de vreme!), din desplicarea firului în patru, din contradicții, s-a mai limpezit omenirea la cap (dacă s-o fi limpezit?!), dar nici n-am să vă las (măcar pe cei apropiați, pe cei ce ne cunoaștem), fără să întreb: *cine ești tu? cine sunt eu?* (despre mine puteți spune câte-n lună și-n stele, tot am să mă bucur!), dar mai ales, cine este Ion Măldărescu? Eee?! E altceva! Întrebare cu subiect și predicat. Vedeți, nici măcar eu nu mă mai pun de-a contra (doar de dragul unui anume Gică!) și las gândurile să curgă. Mda! Hai, ziceți! Aud! „Păi, că o fi, că o pății...” „...și el ca și noi, ceilalți”, „...domnule, mare profesor! Cărturar de viță veche!” „mă nene, ascultă-mă pe mine: artist, nu glumă!” Altul: „...dumneata l-ai cunoscut?” Personal, adică, față în față, nu! – îi răspund cu sfială. „Păcat! Dar mai ai vreme, altfel...”

Altfel? – m-am întrebat și m-am rușinat peste măsură. – Altfel umblu și eu, ca mulți alții, prin lume, fără să văd Oamenii! În grabă, îmi propun o întâlnire, însă până atunci, răsfoiesc reviste, cărți, privesc în trecut, răscolesc prezentul, caut cumva *și-n viitorul nostru* și, culmea, abia acolo îl descopăr ca întreg. Da! Ion Măldărescu, OM sau firea românului de-a fi în lume! Și nu e puțin, ascultați-mă pe mine!

Javrele ordinare și scheunatul la soare

Contestațiile la bacalaureat au fost rezolvate. Rezultatele finale, afișate, iar de aici, râsul-plânsul. Lătrătorii de servicii cu lătratul... Ursul, ca de obicei, se scarpină în partea dorsală și, din când în când, pe ici, pe colo, câte un fâs, „parfum“ spre aducerile-aminte. Hodoronca-tronca, hodoronca-tronca și clopoței... clinca-clinca“ La munte, la mare, că de-aia e soare și vară cât cuprinde! Doar cei înrolați cu scheunatul scheună că, pe de o parte, asta le e menirea, pe de alta, așteaptă ca mortul colacul că doar, doar, vor ajunge în scaunele de sus! Domnilor, ascultați-mă, scheună până ce dau bolboroșii peste sticla micilor ecrane fără să simtă că și ele, bieteles sticle (până mai ieri doar prăfuite), au început să pută de atâta scheunat. Nu simțiți? Vă rog, credeți-mă, chiar pute! Și pute al dracului câtă vreme utopii, care mai de care, sunt azvârlite, în 99,(99)% din cazuri, la întâmplare. „Să se organizeze bacalaureat pentru liceele de tot rahatul, bacalaureat pentru cele de tot... (e o diferență de iz!), pentru cele în care ai

lui cutare au organizat marea cântare...“ „Să se facă examen pe trepte... Unele spre cer, altele spre fundul pământului“. Un „deștept“ isterizat: „Dezastru! Proful nu și-a făcut treaba! Să vină întreaga vară la școală și să bage patru ani de carte, cu pâlنيا, chiar și în capetele pătrate!“ „Eu mă angajez că voi face...“ (evident, cel mult, un... ceva pe băț), a zis la telefon, ca pe vremuri, un tovarăș prof. de la o universitate, gândindu-se că pierde cele câteva norme (adunate, cel puțin vreo 25 de ore/zi plătite, și ăstea fără învățământul de la distanță sau ăla de peste noapte). S-a angajat, săracul, câtă vreme abia își tocmise vreo trei, patru palate, mașini și acareturi pentru copii, nepoți, strănepoți și strănepoate. „Proful de română, biologie sau mate, până la toamnă să dea, domnule!“ – ca pe vremea lui nea ceașcă – „rezultate!“ În consecință, proful să nu mai doarmă, să nu mai bea apă (că tot nu are după ce!)... „Să...“ „Să!“ Și priviți și voi cum, ca pe vremea împușcatului când: „to’arăși, să se facă, să se dreagă și să meargă, *că când* o fi și o fi, tot *ca ... ca* noi va fi! Partidul o știți și ’mnevoastră, partidul e-n toate, e-n cele ce sunt și-n cele ce mâine vor râde la soare.“

La drept vorbind, lăsând ironia cu partidul la o parte, pe-atunci, mulți ani la rând, a fost cu dreptul, în învățământ chiar cu dreptate. (Stați liniștiți, nu am săltat și nu voi sălta niciodată în cer comunismul. Amintesc doar câteva chestiuni mai la locul lor decât cele de acum). Cei ce vor să

recunoască își amintesc de faptul că, una erau cele opt clase (unde mai de voie, mai de nevoie, copilul se ducea la școală ca să învețe carte, și nu pentru a avea unde să înjure (profesorul), să fie obraznic, să tragă pe nas, să dea pumni, să facă un pocăraș, niște babaroase etc., sau de unde, câteva ceasuri mai târziu, să aibă a se întoarce. (asta așa, pentru rimă). Toți, și politruc (ateu și nu prea) și copil și profesor și părinte țineau cont de faptul că Dumnezeu nu ne-a adus pe lume egali, că unul avea mai multă minte, altul, mai pe jumătate... În consecință, „regimul odios“ a înființat și licee și școli profesionale, într-un cuvânt școli, după puterile mintale ale fiecăruia în parte. În ele intrai după efort și după cât te țineau puterile intelectuale. La absolvirea oricărei forme de învățământ, copilului, după o anume rânduială, i se făcea parte. Adică, fie avea, ca meseriaș, un loc de muncă, fie că se ducea, după examenul de bacalaureat (atenție! chibzuind cu familia înainte), la o anume facultate. Acolo, cel ce intra, patru-cinci ani, trudea din greu (nu ca să dea șpăgi, ca acum, o știți prea bine!), ci ca să se instruiască și, numai după aceea, iarăși, un loc al lui. Avea parte de locul de muncă, izvor de demnitate! Demnitatea muncitorului, demnitatea celui ce la universitate studiasse... Mda, demnitate! Acum... Am văzut mai zilele trecute, la un post tv, elogii pentru școlile din străinătate. Și spun elogiatorii cum că acolo, cel ajuns, să zicem, la Aeronautică, învață ce chei de strâns șuruburi să poarte, la un adică, în buzunarul

de la spate, când, vai! montează, fuselajul, tabla cutare, sau mai știu eu care aparate. Domnilor, vă spun eu, pe vremuri, toate acestea se învățau și la noi, la locul de muncă, în fabrică, supravegheat, cel mult de un maestru bun, ce apucase generala doar de șapte clase. El era cu șurubul, absolventul de facultate, cu ideea, fie ea și despre șurub. Asta nu știți voi (în acest caz tembelizarea pe care o faceți e o chestiune prin lipsă), sau vă faceți că nu știți și manipulați (cu nesimțire) spre a înjosi școala românească și a căra cu sacul verzișorii dincolo de granițele acestui popor încercat. Cât despre aeronautică, ar fi bine dacă ați relua emisiunea, evident, meditănd (după puterile voastre, că de unde nu e, nici Dumnezeu nu cere!) asupra expresiei: una e să zbori și alta e ideea de zbor!

Revenind, domnilor înrolați, după câte vedeți, pe-atunci exista un firesc prin care copilul, devenit, între timp, om matur, își găsea un loc în societate. Unul real, după puterea sa. Nu era împins de nimeni (ca acum) cu lei (francul românesc!), de la spate, pe scaunul ficțional. Euro nu exista, iar dolarii șpăguiți (de uscăturile timpurilor), pe șpăgari îi lipsea, cu siguranță, după gravitate, de ceea ce se cheamă, astăzi, libertate. Mai pe românește, îi băga la zdup, la răcoare, de unde se întorceau cu oasele strâmbе, dar „reeducate“.

Astăzi... profesorul și cel de generală și cel de liceu umblă cârpit în tur, în coate, cocoșat și bea apă la sugestia tembeliziunilor, că de mâncat, mai rar! Cu unii de pe la universitate (chiar dacă is

analfabeți, vorba ardeleanului, au doctorate, două, trei, restul până la șapte, cu mii de euro, la Cucuieții din Deal), chestiunile sunt altfel. Și asta pentru că la stat, la particular, locuri cu taxă, berechet, și tot tembelul, după trei ani, e licențiat. Apoi se înhamă (cotizant financiar), la sugestia profului universitar, la primul masterat. După doi ani, încă unul (adică un alt masterat!) și încă unul, apoi, tembel să fii, nu ai ștaif dacă nu ai măcar, acolo, și cel puțin un doctorat... În consecință, și cel cu ceva minte, și tembelul, chiar și oligofrenul (discriminarea e interzisă), strânge hârtii, teancuri, bune doar de împachetat... (puneți și voi ceva ca să rimeze). Domne, ce vremuri! Și ce orbeți! Aproape că îți vine să o iei în sus. De! Nu degeaba a pomenit Sorescu de „Ieșirea prin cer“! Pe acolo vom ieși, într-o zi, sper eu, fiecare după fapte! Până atunci însă,

1) domnilor scheunători (Doamne, ce mai domni!), profesorii nu sunt slugile voastre, ale partidului din care faceți parte, nu sunt nici acum și nici mâine, nici în veacul vecilor!

2) Când scheunați (la comandă sau din proprie inițiativă), raportați-vă și la legi, că de-aia a plătit românul bani grei, să fie elaborate și mai ales să fie funcționale spre binele său.

3) Cât mai repede, coborâți din corcodușul vieții și priviți totul în față. Chiar și pe voi înșivă, dacă sunteți în stare. România reală e alta! În ea (în România), chipul celor care termină astăzi o școală este după chipul și asemănarea celor care au

condus și conduc această țară. Elevii de liceu, copiii cum, ipocrit, îi alintați voi (dincolo de ecranul prin intermediul căruia vreți să vă faceți imagine, vă doare în cot, sau nici măcar atât, că vă costă), au fost forțați, ani la rând, de însași clasa politică (din sânul căreia grohăiți) să fie derbedei, să nu pună mâna pe carte și, mai ales, să fie în locul nepotrivit la timpul lor, culmea, potrivit. Cum?

1) Dându-le lor, elevilor, „drepturi“ imaginare, vânzându-le, fără scrupule iluzii, iluzii pe seama căroră ați făcut și punga și cocoșa mare.

2) Umilind și profesorii și părinții (luându-le de la gură până și speranța) etc. Și asta, fără să țineți cont, măcar un minut că fără ei, voi (voi toți!), sunteți un fel de neica-nimeni (*nameless*). Ce zic?! Cam mult! Ba chiar prea mult!

Ideea e însă alta: astăzi, v-am mai ascultat eu, mâine nici dracu! În plus, scheunatul de-aiurea, la lună, la stele, la soare, cataloghează. Iar eu încă nu cred că ați ajuns la stadiul de javre ordinare. Dar Doamne ferește de mai mult!

Bulzești, 08 07 2011

La ceas aniversar

Interviu realizat de Adela Ciurel

Nume și prenume: **BĂLAȘA SORESCU NICOLAE.**

Nume complet (înainte de căsătorie și după, dacă este cazul). Înainte de căsătorie: **BĂLAȘA NICOLAE.**

Anul absolvirii și specializarea: 2000, Filosofie-Sociologie.

Ocupație actuală: Inspector în cadrul Consiliului Național al Audiovizualului, București, România.

ADELA CIUREL: *Care sunt motivele pentru care ați ales această facultate? – numiți-le în funcție de importanța lor, de la cel mai important la cel mai puțin important, și justificați răspunsul.*

NICOLAE BĂLAȘA: Mai întâi trebuie să vă spun că sunt născut la 4 martie 1956, în Bulzești, județul Dolj, cum s-ar spune, sub aceeași palmă de cer, pe aceleași meleaguri, unde a văzut lumina zilei și scriitorul Marin Sorescu. Studiile primare

le-am făcut în localitatea natală, apoi am absolvit Liceul „Matei Basarab“ din Craiova. Primele studii universitare (Facultatea de Utilaj Tehnologic) le-am absolvit la București. Susținerea tezei de licență mi-a asigurat, prin repartiție guvernamentală, un loc de muncă la Întreprinderea de Utilaj Greu Transport din Craiova. Practic, asemeni tatălui meu, am lucrat trei ani pe șantierele din Craiova, Segarcea, Calafat, Turnu-Severin, în aceleași condiții grele în care a muncit și el. Diferența dintre noi a constat în faptul că, dacă el a răbdat cu stoicism aproape treizeci de ani noroaiile și înjosirea socială, din partea activiștilor vremii, eu nu prea. La sfârșitul stagiaturii, m-am transferat la Întreprinderea Mecanică de Utilaj Greu din același oraș. Acolo, am rămas aproape 12 ani, parcă doar pentru a simți viața dură și disprețul activiștilor față de intelectuali, uneori chiar disprețul muncitorilor îndoctrinați cu ideea luptei de clasă. Expresia „noi vă ținem în spate“ încă îmi dănuie în suflet și în minte.

După 1989, am încercat o mică afacere. Nu a mers. Nu am reușit! Din vina mea sau a sistemului de-a valma, fără o direcție. Ideea de dinainte de 1989, „c.a.p.-ul e un rai, fură dacă vrei să ai“ (cap = Cooperativa Agricolă de Producție din vremea comunismului) a fost, la început, aproape literă de lege pentru cei care și-au încercat norocul. Din fericire, nu sunt în stare să fur. Nu am fost în stare să fiu nici membru de partid (membru PCR), dar asta este o cu totul altă discuție. Un soi de

idealism interior, structurat mai ales în dorința de a-mi contura mai bine o imagine despre lume, despre viață și existență, m-a dus, după '89, la Facultatea de Filosofie și Sociologie din cadrul Universității din Craiova.

Simplificând lucrurile, am vrut să fac doar câteva chestiuni în viață :

1) *Să fiu pilot, pentru că, de când mă știu, m-a incitat ideea de zbor, ideea de nemărginit și de a fi aici și oriunde, oricând.* Cu alte cuvinte, libertatea, în sensul larg și nobil al cuvântului, face parte din structura mea. Nu am putut fi aviator pentru că, atunci când am susținut probele fizice, premergătoare examenului de admitere la Școala de Pilotaj de la Buzău, am fost respins pe bună dreptate. În urma unui test, la ieșirea din cabină, m-am dezechilibrat și comisia mi-a sugerat Academia Militară sau Institutul de Marină și nu aviația.

2) *Să studiez dreptul și să știu ce a gândit omenirea.* Este, dacă vreți, tot un fel de zbor, unul în interiorul ființei umane, în mintea și sufletul omului. Pentru a face acest lucru, la vremea când am terminat eu liceul (1975), în anii de plin avânt al comunismului în România, îmi trebuia o recomandare de la secretarul de partid din localitatea în care mă născusem. Cum tatăl meu nu a vrut să înscrie pământul la c.a.p de bună voie, și pentru că făcuse, din acel motiv, opt luni de pușcărie, documentul de care aș fi avut nevoie nu a fost scris niciodată.

3) *Să studiezi pianul.* Lipsa banilor „mi-a înfundat“ urechile pentru totdeauna. Fără a condamna pe nimeni (în primul rând părinții), cred totuși că, din cauza vremurilor tulburi și a dezorientării umane, produse de naționalizare și colectivizare, atunci, la anii copilăriei mele, nimeni nu a avut timp să vadă ce aptitudini am și nici ce îmi doresc. Am trecut, cu sau fără voia mea, dintr-o zi în alta, îndrumat după anumite reguli, de către pedagogii (de cele mai multe ori îndoctrinați politic sau oameni ai securității). din căminele școlare.

În consecință, după '89, ideea de a explora măcar adâncurile ființei umane mi-a reîncolțit. Așa cum am spus anterior, m-am înscris la Facultatea de Filosofie și Sociologie din cadrul Universității din Craiova. După nici măcar un semestru, m-am simțit iarăși ca la 20 de ani și m-am confundat cu cei care îmi erau colegi, toți niște copii. Pe parcursul studiilor, am început să cred că mi se împlinește una dintre dorințe. Însă, dacă cineva m-ar întreba acum, după ce am făcut și un doctorat în domeniu : „ce a gândit omenirea?“ (Istoria filosofiei sau a ideilor sociologice este, în mare, o istorie a gândirii și a acțiunii umane), nu cred ca aş putea spune mai mult decât Socrate : „știu că nu știu nimic!“ . Însă expresia înseamnă mult.

A.C. : *Ce înseamnă sociologia pentru dvs. acum ? Ce însemna atunci când erați student(ă) ? Răspundeți printr-o frază și prin asocieri cu anumite cuvinte, de exemplu sociologie= visare (minimum trei astfel de asocieri).*

N.B. Sociologia acum, sociologia când eram student?! Înainte de toate, trebuie să precizez faptul că îmi place aproape tot ce este de calitate (poezie, filosofie, sociologie, romanul, ca poveste, pictura, muzica etc.), tot ce reprezintă valoare sau ceea ce reprezintă anticipare. Omenirea, din primordii, din diverse motive, și-a anticipat viitorul, uneori în formă fatalistă (să nu uităm *Apocalipsa după Ioan*!) O face și acum! Sociologii parcă dau o mână de ajutor. Sper să o facă însă cu mai multă înțelepciune și mai multă blândețe. Propaganda, mutată în fantastic prin intermediul statisticilor, devine ridicolă, dacă luăm în calcul zecile de canale prin care poate fi realizată. Spun asta, gândindu-mă, pe de o parte, la războaiele din trecutul istoric, pe de altă parte, la arsenalele de bombe atomice existente, arsenale ce pot distruge ființa, omul. Iar fără OM, cel puțin din perspectiva mea, ca pământean, nici universul nu mai are sens. Dincolo de orice, cred într-o lume mai bună, dar și mai simplificată. De altfel, lucrurile complicate și tensionate, țin de sfera interesului meschin. Și mai cred în faptul că există loc pe pământ pentru toți și pentru toate, inclusiv pentru poveste, pentru poezie, de altfel printre puținele semne profunde ale existenței noastre sensibile.

Revenind, nu pot trece peste formularea sociologilor extremiști care consideră sociologia inginerie socială. Nu sunt de acord cu ei. Aș putea argumenta, însă nu este aici locul și nici momentul. În altă ordine de idei, nu am fost niciodată

un dezlănțuit. Și atunci când am visat (de cele mai multe ori mi-am impus visul), am făcut-o cu ochii deschiși pe concepte, adică pe repere. Veșnic am văzut lumea cu o luciditate stranie, de aici, pesimismul din mine. În consecință, sociologia, alături altor ramuri de graniță, este mijloc de cunoaștere, dar, în parțialitatea sa, și scop. Până în prezent, științele, nici separat și nici împreună, nu au putut da un răspuns final la întrebările lui Kant. Iar câtă vreme la întrebarea: „ce este omul?“, băjbâim, la cea de a doua: „ce este lumea?“, cădem rău în beznă. Asta dacă suntem zdraveni la cap!

Uneori, ca trăitor în secolul XXI, mă simt umilit când mă gândesc la faptul că expresia de pe templul de la Delphi, de peste 2500 de ani (*Cunoaște-te pe tine însuți!*), este mai actuală ca oricând, dar nu am ce face.

A.C.: *Cum v-a influențat sociologia (în viața profesională și personală)?*

N.B.: Ca să fiu consecvent, sociologia, atât în viața profesională, cât și personală, este, în mare, cam pe aceeași linie cu tot ce m-a ajutat să cunosc, chiar dacă ea oferă mai puține concepte, să zicem, în comparație cu filosofia. Sociologia compensează la nivelul cunoașterii practice sub umbrela acțiunii deși, dacă privesc în jur, am și la acest nivel rezerve. Ceea ce mă împinge spre o astfel de stare, sunt rezultatele cercetării științifice. Orb să fii și tot ai să vezi că, la fiecare zece ani, vechile adevăruri științifice sunt abandonate sau modi-

ficat. Ori de aici, la prima vedere, destructurarea! În realitate, însă în această situație omul (de știință, în special) nu ia câmpii, ci își mută trăirile în spiritul, în speranță, acceptând emergența și limita, plastă în context. Doar nebunii cred că după ei nu se mai poate pune nici măcar o virgulă.

A.C.: *Care sunt cele mai plăcute amintiri din anii studenției?/ Neplăcute*

N.B.: Anterior, în răspunsul la o întrebare, lăsam să se înțeleagă faptul că, în genere, dacă aș putea să prind cu ființa mea totul axiologizat și axiologizant, acest tot ar fi pe placul meu. De el, de acest tot, depind amintirile. Și ca să fiu scurt: orice clipă petrecută alături de Oameni a fost și rămâne, nu doar amintire, ci imanență pe pânza acelor ani. Din nefericire, atunci ca și acum, Oameni, mai puțini! Nu degeaba căuta Diogene, în toiul zilei, cu lumânarea aprinsă, prin Atena, un om! Credeți că Universitatea din Craiova face excepție?

A.C.: *Descrieți orele sau profesorii favoriți și modul cum și-au pus amprenta asupra evoluției dvs. spirituale sau profesionale?*

N.B.: Când m-am înscris la Facultatea de Filosofie și Sociologie din cadrul Universității din Craiova, aveam deja o experiență intelectuală. Studiile universitare cu profil tehnic, din București, mi-au prins bine. Pe de o parte, m-au structurat și ordonat, iar pe de alta, mi-au oferit șansa de a

cunoaște oameni cu o cultură deosebită. În plus, Capitala mi-a oferit teatrele și bibliotecile al căror abonat am devenit din primele zile de școală. Pe de altă parte, chiar și la acea vârstă, ceea ce m-a făcut să-mi găsesc un loc în lume a fost scriitura. Am învățat repede (fără a exagera, imediat după ce am știut să citesc și să ascut cititul), că perspectiva asupra lumii se deschide din interiorul cuvântului, și am crezut, cu tărie, că măreția omului stă în puterea de a povesti și a se lăsa povestit (așa cum am scris, ani de zile mai târziu, pe coperta a patra a romanului *Mătăniile Alexandrei*). Din punctul meu de vedere, „povestea noastră“, adică puterea *logosului* nostru (a gândirii noastre) și al generațiilor din care facem parte, este singura formă posibilă de imanență pe pânzele vremurilor. Restul este deșertăciune.

Înainte de a păși, ca student, pe culoarele Universității din Craiova, aveam deja câteva romane scrise. Două dintre ele, *Blesteme* și *Pe apa sâmbetei*, fuseseră, imediat după '89, publicate. Totuși, sunt conștient de faptul că structurarea cunoștințelor acumulate în timp, cunoștințe la care s-au adăugat cele din timpul studiilor craiovene, m-au făcut, „o idee mai deștept“. Altfel nici nu mi-aș putea explica prezența mea la Universitatea din Cluj-Napoca, Babeș Bolyai, și apoi la Facultatea de Filosofie, Științe Politice și Științe ale Comunicării din Timișoara, în cadrul unui doctorat. Și asta, imediat după susținerea licenței în sociologie, la Craiova. Patru ani mai târziu, am susținut teza de

doctorat în filosofie, teză cu titlul „Comunicare și Înțelegere“. Lucrarea are ca noutate abordarea *triadică* a comunicării (comunicare - înțelegere - acțiune), convins fiind de faptul că nu există comunicare fără scop și nu există comunicare dacă nu a produs cel puțin o mișcare a spiritului. În demersul meu științifico-argumentativ, pe parcursul tezei, am insistat și asupra necesității în a include în cadrul analizei comunicării, subiectivitatea, repudiată (după eșecul kantian al adevărilor subiective cu caracter universal) de foarte mulți.

Una peste alta, în timpul studiile universitare, atât la prima facultate cât și la cea de-a doua, am avut șansa să fiu în preajma profesioniștilor, chiar dacă nici ageamiii nu au lipsit.

A.C.: *Care a fost evoluția profesională până în prezent (după terminarea facultății)? – joburi, concursuri importante, funcții obținute, stagii în străinătate etc. Împărtășiți-ne detaliat evenimentul/ experiența de care sunteți cel mai mândru.*

N.B.: Vă spuneam anterior că am făcut un doctorat. În 2005, am publicat *Comunicare și înțelegere*, o variantă a tezei susținută în fața comisiei. Anterior, publicasem *Organizarea și funcționarea sistemului mass-media în Oltenia*. Deși puține, totuși, două (2) cărți cu caracter științific. În anii următori, am revenit la dragostea dintâi, literatura. Aici, am dat culoare cuvântului și am performat. Șapte romane publicate nu e de colea! La ele, se adaugă

o piesă de teatru și un volum de eseuri. Unsprezece (11) cărți cu titlul de autor e puțin? Fiți liniștiți, e doar începutul!

A.C.: *Ce v-ați dori să se schimbe pe viitor la această facultate?*

N.B.: Mentalitățile. Se pare însă că, la noi, la români, fără a schimba totul din rădăcini, nu se poate!

A.C.: *Ce ați apreciat cel mai mult la această facultate?*

N.B.: Începutul.

A.C.: *Descrieți practicile de specialitate.*

N.B.: Când te miști zilnic „între Dumnezeu și neamul tău“, vorba lui Țuțea, a gândi devine formă de a fi.

N.B.: Îmi vine, uneori, să cred că sunt studentul într-o veșnică practică.

A.C.: *Descrieți promoția voastră, legăturile colegiale și legăturile cu profesorii-mediul, ambianța, atmosfera, evenimente care v-au rămas în memorie.*

N.B.: Promoția mea? Una atomizată, stăpânită de orgolii, de mărunțișuri, de cele mai multe ori, ridicole. Mai schimb, din când în când, mesaje cu Bianca, puștoaica ce mi-a fost colegă de bancă. Pentru cei ce vor să știe, ea e bine. La cei 10 ani de la înființarea facultății, nici unul dintre cei ce am terminat în 2000, ca a doua promoție de absol-

venți, nu au fost invitați la festivități. Cât despre profesori, ambianță, atmosferă, nu vă trebuie studii la Sorbona, fie și numai contextual, puteți trage concluzii!

A.C.: *Transmiteți gândurile voastre și sfaturile pe care credeți că ar trebui să le urmeze viitoarele generații de sociologi craioveni!*

N.B.: Dacă la terminarea unei facultăți, indiferent de structura și profilul ei, nu ești pus corect pe linia vieții (adică nu ești făcut să tinzi spre profesionalism și spre statutul de intelectual, de om de cultură), ai pierdut timpul cheltuind banii părinților, cu tot felul de tâmpenii, pe o idee de același fel: diploma, bună la nimic. Sloganul lui Lenin „învățați, învățați, învățați!“⁶, pe care nu vi-l mai spun profesorii de teamă că vor fi etichetați drept neocomuniști sau mai grav (...!), are încă actualitate.

A.C.: *Transmiteți un mesaj pentru Școala sociologică de la Craiova la împlinirea frumoasei decade și jumătate de activitate.*

B.N.: Fără demnitate, profesionalism, într-un cuvânt, identitate, nu se poate! Povestea cu creanga tăiată de sub picioare este atemporală și, evident, apersonală. În consecință, concept valabil pentru oricine. Deci, atenție!

„Lucru dracu în casa popii”

Circulă pe internet, încă liber (cred eu, totuși suficient de controlat), un articol preluat din revista „Lumea“, nr. 7/2010, articol în care s-a retranscris discursul ținut de Benjamin H. Freedman, consilierul președintelui W. Wilson, în 1961, la Hotelul Willard din Washington DC, articol publicat, la vremea aceea, de „Commori Sense“. Desigur, vreau sau nu, textul mă ia de ochi, mă uimește, mă pune pe gânduri și mai ales mă face să mă întreb, fără prea multă retorică, ce este istoria, ce știm despre noi, ce știm despre trecut (chiar dacă, el, trecutul, ar trebui să fie oglinda și locul din care să-mi țâșnească viitorul), ce este lumea și mai ales încotro, acum când, aproape la vedere, mai marii lumii stabilesc soarta popoarelor, a omului, în genere, om ce contează (am mai spus-o!), doar ca productivitate, societate de consumat (surogate modificate genetic, fără gust, fără... Ce mai contează, cap de lemn să ai, că, în rest, are grijă cine trebuie!), iar, mai nou, gata să se sacrifice, pentru stăpânire(ri) naționale sau transnaționale. Despre binele comun, ce să mai vorbim?! De altfel, cine să mai zică ceva, câtă

vreme aleșii popoarelor, radiografii multiplicare ale grupurilor de interese, sunt agățate vremelnic la putere, un fel de țevi (ca la cazanul de țuică), pe care musai să curgă profitul. De unde? E, vedeți și singuri că doar cotizați clipă de clipă, ca și mine, la raiul unora. În plus, nu degeaba zice românul când dă cu tărăcuța în pragul de sus: „mă nene, lucru dracu în casa popii!“ Am rugăminte să percepeți termenul „lucru“ în sensul larg, chiar și în cel al filosofiei continentale din perioada modernă. Ne-cazul e că își masează locul și merge mai departe amețit de discursuri contextuale, bălmăjeli, în ultima vreme, la tot pasul. Lucru dracu și manipularea, mai ales că specialiști, „câtă frunză, câtă iarbă!“.

Dar să revenim și să precizăm că :

1) textul, pe care îl voi reda mai jos, este un fragment de la sfârșitul articolului ;

2) Benjamin H. Freedman (născut în 1890) a fost una dintre cele mai uimitoare, dar și contradictorii personalități ale secolului trecut. Acționar al companiei Woodbury Soap, din New York City, un evreu de succes în lumea afacerilor, realizează, la vremea aceea, o avere evaluată la cel puțin 2,5 milioane dolari. După cel de-Al Doilea Război Mondial, a întrerupt contactul cu organizațiile evreiești și și-a petrecut restul vieții cheltuind o mare parte sumele deținute pentru a prezenta opinii publice structurile de putere ale evreilor care dominau Statele Unite. Din acest motiv, mărturiile sale par a fi extrem de valoroase, câtă vreme mai și provin chiar din interiorul celor mai înalte nivele

ale organizațiilor evreiești. Trebuie amintit și faptul că Freedman a lucrat alături de Bernard Baruch, Samuel Untermyer, Woodrow Wilson, Franklin Roosevelt, Joseph Kennedy, John F. Kennedy și multe alte personalități de vază ale societății americane, și orice afirmație a sa are cel puțin trimiteri în lumi posibile greu, chiar foarte greu accesibile. Despre actualitatea discursului pe care îl redăm mai jos, despre actualitatea mesajului, a conotațiilor sale nu este cazul să vă convingem. E suficient să-l parcurgeți cu atenție.

3) fragmentul este parte din textul ce se găsește în revista precizată mai sus („Lumea“, nr 7/2010). De asemenea, el se găsește și ca discurs (magistral!) al lui Benjamin H. Freedman, pe internet;

4) reluarea acestei teme nu se vrea o critică, nici măcar un punct de vedere, ci doar o reinformare, o (re)conștientizare a celor spuse și, eventual, un îndemn la meditație privind măcar cu un ochi în lumea noastră contemporană;

5) în măsura în care înțelepciunea mai reprezentă ceva, nu ar strica măcar un gram, în mintea oricui, și mai ales acolo unde gândirea este, la unison, un fel de software prost gândit și direcționat doar spre un singur scop;

6) în măsura în care ar fi posibilă, nu ar strica o discuție publică (fie și numai în rețelele de socializare), despre cele deja sugerate, despre textul de mai jos și, de ce nu, despre timpurile sub (sau în care ?!), trăim. Dacă mai trăim !

„Aici, în Statele Unite, sioniștii și coreligionarii lor dețin un control total asupra guvernului nostru. Din foarte multe motive (prea multe și prea complexe pentru a le analiza acum), sioniștii și coreligionarii lor conduc aceste State Unite, precum niște monarhi absoluți ai acestei țări. Veți putea, evident, considera că este o afirmație foarte vagă, dar permiteți-mi să vă descriu ce s-a petrecut în timp ce noi dormeam.

Ce s-a petrecut? Întâi s-a petrecut Primul Război Mondial, care a izbucnit în 1914. Mai sunt puțini oameni de vârsta mea care-și amintesc lucrul acesta. Acest război a fost purtat într-o tabără de către Marea Britanie, Franța și Rusia, și, în cealaltă tabără, de către Germania, Austro-Ungaria și Turcia. În doar doi ani, Germania practic câștigase acel război: nu doar *de iure*, ci chiar *de facto*. Submarinele germane, care au fost o surpriză pentru întreaga lume, nimiciseră toate convoaiele din Atlantic. Marea Britanie rămăsese fără muniții pentru soldații ei, cu alimente doar pentru o săptămână, după care a urmat foametea. În aceeași perioadă, armata franceză era zguduită de rebeliuni.

Francezii pierduseră 600 000 de tineri pe Somme, în timpul defensivei de la Verdun. Armata rusească înregistra dezertări masive, oamenii își luau jucăriile și plecau acasă; rușii nu-l iubeau pe Țar. Armata italiană era și ea pe cale de a se prăbuși. Nu se trăsesse un singur foc pe teritoriul Germaniei. Niciun singur soldat inamic nu trecuse frontiera în Germania. Și, cu toate acestea, Germa-

nia era cea care oferea Angliei condițiile păcii. Germania oferea Angliei o pace negociabilă pe care juriștii o numesc *status quo ante basis*. Aceasta înseamnă «să dăm războiul deoparte și să considerăm totul așa cum a fost înainte ca războiul să înceapă». Deci Anglia, în vara lui 1916, începuse să analizeze aceste propuneri și încă în mod serios. Nici nu prea avea de ales. Era una din două: să accepte o pace negociabilă, pe care Germania o oferea cu generozitate, sau să continue un război inutil până la nimicirea totală.

În timp ce aceste evenimente aveau loc, sioniștii din Germania (care-i reprezentau de fapt pe sioniștii din estul Europei) au mers la Ministerul de război britanic și – aici voi fi foarte laconic pentru că povestea este lungă, dar am toate documentele care dovedesc afirmațiile mele – au spus: «Uitați cum stau lucrurile: încă mai puteți câștiga acest război. Nu trebuie să vă predați. Veți putea câștiga acest război, dacă Statele Unite ar deveni aliații voștri.»

La vremea respectivă, Statele Unite nu erau implicate în război. Eram proaspeți, eram tineri, eram bogați, eram puternici. Sioniștii au spus Angliei: «Vă garantăm că vom aduce Statele Unite în acest război ca aliat al vostru, să lupte de partea voastră, cu condiția să ne promiteți Palestina pentru după victorie». Cu alte cuvinte, ei făcuseră următorul târg: «Vom aduce SUA în război, ca aliat al vostru. Prețul pe care trebuie să-l plătiți este Palestina, după ce anihilați Germania, Austro-

Ungaria și Turcia». Anglia avea tot atâta drept să promită cuiva Palestina, așa cum SUA ar fi avut dreptul să promită, de exemplu, Japonia Irlandei, pentru vreun motiv oarecare. Este absolut absurd ca Marea Britanie, care nu a avut niciodată vreo legătură sau vreun interes sau vreun drept asupra a ceea ce se numea Palestina, să folosească această țară precum moneda de schimb oferită sioniștilor pentru serviciul lor de a aduce SUA în război. Cu toate acestea, Marea Britanie a făcut această promisiune sioniștilor, în octombrie 1916. Și, la puțin timp după acest moment – și nu știu câți dintre dumneavoastră își mai amintesc – Statele Unite, care erau în cvasi-totalitate pro-germane, au intrat în război împotriva Germaniei, de partea Marii Britanii. Am afirmat că SUA erau în cvasi-totalitate pro-germane, deoarece ziarele americane erau controlate de evrei, bancherii americani erau evrei și, în general, mass-media americană aparținea evreilor; iar ei, acești evrei, erau pro-germani. Erau pro-germani, deoarece foarte mulți dintre ei proveneau din Germania și doreau să vadă o Germanie care-l va distruge pe Țar. Evreii nu-l iubeau pe Țar și nu doreau să vadă Rusia câștigând războiul. Acești bancheri evrei-germani, precum Kuhn Loeb și alte bănci celebre americane refuzaseră să finanțeze Anglia sau Franța, chiar și cu un dolar. Ei au stat deoparte spunând: «Câtă vreme vedem Franța și Anglia aliate cu Rusia – nici un cent!». În schimb, acești bancheri au pompat bani în Germania, luptând în acest mod

alături de Germania, în speranța de a vedea Rusia îngenunchată și Țarul anihilat. Acum, aceiași evrei, când au văzut nesperata posibilitate de a obține Palestina, au mers în Anglia și au făcut acest târg. Și, la vremea respectivă, aceasta a dus o schimbare totală de atitudine, exact ca un semafor care trece de pe roșu pe verde. După ce toate ziarele americane fuseseră pro-germane, explicând despre dificultățile întâmpinate de către Germania în războiul dus împotriva Angliei, deodată, pentru aceleași ziare, germanii nu mai erau buni. Germanii erau ticăloși. Germanii erau numiți „huni“. Germanii executau surori ale Crucii Roșii. Germanii tăiau mâinile bebelușilor. La puțin timp după acest moment, Woodrow Wilson a declarat război Germaniei. Sioniștii din Londra au telegrafiat în SUA judecătorului Louis Brandeis (de la Curtea Supremă de Justiție), spunându-i: «Du-te acum și fă presiuni asupra președintelui Wilson. Noi obținem de la Anglia ce dorim. Acum e rândul tău să faci presiuni asupra președintelui Wilson să aducă în război Statele Unite». Iată cum au intrat în război Statele Unite ale Americii. America nu avea niciun interes în acel război. America avea la fel de mult interes în acel război ca cineva care ar trebui să fie pe lună în această seară, în loc să fie în patul lui. Pentru contextul Primului Război Mondial, nu a existat niciun sens ca America să fie implicată în acel război. După ce noi, americanii, am intrat în război, sioniștii au mers în Marea Britanie și au spus: «Ei bine, noi ne-am îndeplinit obligațiile din

acord. Hai acum să vedem ceva scris care să ne arate că veți respecta târgul și că ne veți da Palestina după război». Ei atunci nu știau dacă războiul va mai dura un an sau zece ani. Așa că s-au gândit să conceapă «o chitanță». Iar «chitanța» a luat forma unei scrisori, care a fost însă redactată într-un limbaj foarte criptic, astfel încât lumea să nu-și poată da seama despre ce e vorba. Această scrisoare a fost denumită Declarația Balfour.

Declarația Balfour nu era deci decât promisiunea Marii Britanii de a plăti sioniștilor prețul efortului lor de a aduce SUA în război. Deci această celebră Declarație Balfour, despre care tot auzim vorbindu-se, este la fel de falsă ca o bancnotă de trei dolari. Și nu cred că aș fi putut demonstra acest lucru mai mult decât am făcut-o.

De aici au început necazurile. Statele Unite au intrat în război. Statele Unite au strivit Germania. Când războiul a luat sfârșit și germanii au mers la Paris pentru Conferința de Pace, acolo se aflau 117 evrei: era delegația condusă de către Bernard Baruch. Eu am fost acolo: e normal deci că știu. Ce s-a întâmplat apoi? Evreii, în cadrul Conferinței de Pace, în timp ce tăiau în felii Germania și împărțeau bucăți Europa națiunilor care aveau și ele pretenții, au spus: «Ce-ar fi să ni se dea nouă Palestina?» După care au scos în public, în fața germanilor (care nu știau nimic), Declarația Balfour. Și, în acea clipă, germanii au înțeles că fuseseră învinși și obligați să plătească înspăimântătoarele reparații de război, numai din cauza

faptului că sioniștii doriseră Palestina și fuseseră decizi să o obțină, prin orice mijloace. Evenimentele acestea ne conduc la un alt punct interesant al istoriei. Când germanii au realizat ce se petrece, au fost evident indignați. Trebuie precizat că, până în acel moment, în nicio țară a lumii, evreii nu erau mai confortabil instalați decât în Germania. Era acolo domnul Rathenau – un personaj la fel de important în finanțele și industria Germaniei cum era Bernard Baruch la noi. Era domnul Balin, care deținea două mari linii maritime – North German Lloyd's și Hamburg-American Lines. Era domnul Bleichroder, bancherul familiei Hohenzollern. În Hamburg era familia de evrei Warburg, deținători ai celor mai mari bănci comerciale ale lumii. Evreii trăiau foarte bine în Germania, fără îndoială. Deci germanii au avut tot dreptul să gândească: «Iată, într-adevăr, trădare!». A fost o trădare care poate fi comparată cu următoarea situație ipotetică. Să presupunem că SUA ar fi în război cu URSS. Și că noi învingem. Și că le spunem rușilor: «Știți ceva, hai să uităm toată trășenia. Vă oferim o pace negociabilă». Și deodată China comunistă ar intra în război, ca aliată a URSS. Iar implicarea Chinei ar duce la înfrângerea noastră. O înfrângere dureroasă, cu un cortegiu de reparații pe care imaginația unui om nu le poate concepe. Apoi imaginați-vă că, după înfrângerea noastră, am afla că tocmai chinezii de la noi ne-au trădat. Că e vorba de propriii noștri chinezi. Că ei ne-au trădat și că, prin ei, China comunistă a fost ademenită în răz-

boi împotriva noastră. Care ar fi atunci atitudinea noastră, a americanilor față de cetățenii noștri de origine chineză? Probabil niciun chinez nu și-ar mai arăta fața pe străzile Americii. Și nu ar fi destui stâlpi de iluminat și copaci, pentru a ne ocupa de ei. Imaginați-vă deci, cum v-ați simți. Ei bine, asta au simțit germanii față de evrei. Fuseseră așa de drăguți cu ei: din 1905 înapoi, după ce prima revoluție comunistă eșuase în Rusia și evreii trebuiseră să fugă de acolo, toți luaseră calea Germaniei. Iar germanii le oferiseră azil. Germanii i-au tratat cu respect. Și acum evreii vânduseră Germania, doar pentru motivul că doreau Palestina, pentru a crea acolo «un stat evreu». Nahum Sokolov, precum și toate marile personalități de care știți că sunt legate azi de sionism, în 1919, 1920, 1921, 1922 și 1923, au scris în toate articolele lor (și presa era plină de afirmațiile lor) că sentimentul antievreiesc din Germania a apărut numai după ce poporul german a aflat de intervențiile evreiești în scopul aducerii în război a Statelor Unite, înșiși evreii au recunoscut acest lucru. Antievreismul german nu a apărut din cauză că germanii, în 1919, au descoperit că un pahar cu sânge de evreu e mai gustos decât Coca-Cola sau berea müncheneză. Nu era, în plus, nici vorbă de un resentiment religios. Era ceva totalmente politic. Era ceva totalmente economic. Orice, dar nu religios. Nimănui nu-i păsa, în Germania de atunci, de faptul că evreul merge acasă, trage storurile și spune «Shema'Israel» în loc de «Tatăl Nostru». Resenti-

mentele evreiești mereu crescânde în Germania interbelică nu s-au datorat decât unui lucru: germanii îi considerau pe evrei răspunzători de înspăimântătoarea lor înfrângere militară. Iar Primul Război Mondial a fost pornit împotriva Germaniei fără niciun motiv de care Germania să fie responsabilă. Germanii nu aveau nicio vină decât una: vina de a avea succes. Germanii creaseră o flotă puternică, germanii creaseră comerțul mondial. Nu trebuie să uităm că, pe vremea Revoluției Franceze, Germania era constituită din 300 de orașe-stat, principate, ducate și așa mai departe. 300 de entități politice separate. Iar aceste entități, pe timpul lui Napoleon și Bismarck, au fost reunite într-un stat unic. Pentru ca, în următorii 50 de ani, Germania să devină una dintre marile puteri ale lumii. Marina germană rivaliza cu cea a Marii Britanii; comerțul și afacerile germane erau de talie mondială; Germania surclasa pe oricine; Germania producea produsele cele mai bune. Și care a fost rezultatul acestor lucruri? O conspirație între Anglia, Franța și Rusia, pentru a o demola. Nu există un singur istoric pe lumea aceasta care să găsească motivul plauzibil pentru care aceste trei state au decis să șteargă Germania de pe hartă, din punct de vedere politic. Să revenim la situația de după Primul Război Mondial. După ce descoperiseră că evreii purtau vina înfrângerii țării lor, resentimente puternice s-au dezvoltat în germani. Dar niciun fir de păr de pe capul vreunui evreu nu a fost atins. Profesorul

Tansill de la Universitatea Georgetown (care a avut acces la multe documente de la Departamentul de Stat) citează un raport semnat Hugo Schonfedt, un evreu trimis de către Cordell Hull, în 1933, în Germania, ca să inspecteze așa-zisele lagăre de deținuți în perfectă stare de sănătate și pline de comuniști. E drept, mulți dintre ei erau evrei, dar aceasta pentru că, întâmplător, la vremea respectivă, circa 98% din comuniștii Europei erau evrei. Tot în acele lagăre se mai aflau și preoți, și miniștri, și masoni, toți bănuți de afiliații internaționale. Acum, niște rapeluri istorice necesare: în 1918–1919, comuniștii au preluat puterea în Bavaria, pentru câteva zile. Rosa Luxemburg și Karl Liebknecht și alți evrei au reușit să preia puterea guvernamentală pentru trei zile. De fapt Kaiserul, când a încheiat războiul, a fugit în Olanda, deoarece bănuia că cei ce vor prelua puterea în Germania vor fi comuniștii și că el va fi executat, așa cum pășise Țarul. Așa că și-a căutat refugiu în Olanda. Apoi însă, după ce amenințarea comunistă în Germania a fost anihilată, evreii au încercat să reintre în vechile posturi, iar germanii au început să lupte împotriva lor în toate modulele, dar fără să se atingă de vreun fir de păr al vreunui evreu german. Lupta de atunci a germanilor împotriva evreilor era similară cu lupta noastră împotriva delincvenților de pe vremea Prohibiției. Nu era deci o luptă cu pistoale.

Și, nu uitați, la acea vreme existau între 80 și 90 milioane de germani contra a numai 460 000 evrei.

Numai 0,5% din populația Germaniei era evreiască. Și, cu toate acestea, evreii erau cei care controlau presa, precum și cea mai mare parte a economiei germane (acționaseră în momentul prăbușirii mărcii și practic cumpăraseră tot ce se putea cumpăra). Evreii au încercat să ascundă acest lucru: trădarea poporului german și adevărata cauză a resentimentelor germanilor. Germanii au demarat acțiuni împotriva evreilor, organizând o discriminare globală. Practic evreii au fost îndepărtați din structurile nivelurilor sociale, așa cum noi americanii i-am îndepărta, de îndată, pe chinezi sau negri sau catolici sau pe oricine care s-ar afla în țară și care ne-ar fi trădat, inamicului nostru aducându-ne în fața unei înfrângeri umilitoare. După o vreme, evreii lumii au organizat o conferință la Amsterdam. În iulie 1933, evrei din toate colțurile lumii s-au reunit în acest oraș. Și acei evrei au spus Germaniei: «Îl concediați pe Hitler și instalați fiecare evreu în postul pe care-l deținea, fie el comunist sau nu. Nu ne puteți trata așa. Noi, evreii lumii, lansăm aici acest ultimatum împotriva voastră!» Vă puteți imagina ce au răspuns germanii. Ce au făcut în această situație evreii? După ce Germania refuzase să se predea ultimatumului evreimii mondiale, lucrările Conferinței de la Amsterdam au fost întrerupte și Samuel Untermyer, șeful delegației americane și președinte al conferinței, a revenit în SUA! Aici el a mers de pe vapor direct la studiourile de radio CBS, de unde a rostit următoarele cuvinte: «Evreii lumii declară azi

război sfânt împotriva Germaniei. Ne aflăm din această clipă angajați într-un conflict sacru împotriva germanilor. Și îi vom înfometa până se vor preda. Vom organiza un boicot mondial împotriva lor. Și aceasta îi va distruge, deoarece ei depind de comerțul mondial în cadrul afacerilor de export». Era o realitate : două treimi din alimentele necesare Germania trebuia să le importe, pe baza a ceea ce Germania exporta. Implicit deci, fără export două treimi din germani ar fi pierit de foame. În această declarație, tipărită în New York Times, pe 7 august 1933, Untermyer mai declara, cu îndrăzneală : «Acest boicot va fi autoapărarea noastră. Chiar președintele Roosevelt ne-a recomandat această metodă, în cadrul lui National Recovery Administration». Vă reamintesc că aceasta era entitatea aparținând de programul New Deal și care putea declara, în context juridic, un stat apt de a fi boicotat economic. Imediat s-a instalat boicotul economic mondial al Germaniei, un boicot atât de asiduu, încât pe niciun raft de magazin al lumii nu mai puteai găsi un produs având inscripționat »Made in Germany«. Un membru al conducerii rețelei de magazine Woolworth mi-a mărturisit că, atunci, au trebuit să arunce în râu farfurii și ceramică germană în valoare de milioane de dolari. Magazinele cu marfă germană erau, la rândul lor boicotate și cetățenii pichetau cu pancarte pe care scria «Hitleriștii» sau «Asasinii !» – așa cum se face uneori în Sud. Într-un magazin Macy (rețea condusă, paradoxal, de familia evreiască Strauss), o

femeie a găsit o pereche de ciorapi vechi de 20 ani, cu eticheta «Made in Germany». Imediat magazinul a fost boicotat și pichetat de sute de cetățeni cu pancarte antihitleriste. În timp ce acestea se petreceau în lume, repet, în Germania nimeni nu se atinsese de un fir de păr al vreunui evreu. Nu exista suferință în rândul evreilor. Nu exista foamete. Nu erau crime. Nimic.

Evident, germanii au spus: «Cine sunt aceste persoane care declară boicot împotriva noastră și ne aduc oamenii în șomaj și ne fac să ne înghețe industria?! Cine sunt ei, ca să ne facă așa ceva?!» Erau evident indignați. Unii au început să picteze zvastici pe magazinele evreilor. Lucru normal. De ce s-ar fi dus un german să-și dea banii unui proprietar de magazin din aceeași etnie cu cei care îi înfometau țara prin embargoul mondial, pentru a face Germania să îngenuncheze și apoi să vină să-i dicteze cine să fie premierul sau cancelarul? Era ridicol. Boicotul mondial a mai continuat ceva timp. Dar, de-abia în 1938, când un tânăr evreu polonez a împușcat un diplomat german în ambasada Germaniei din Paris, germanii au devenit într-adevăr duri cu evreii din Germania. Astfel au apărut vitrinele sparte și luptele de stradă și tot ce cunoaștem.

Acum, cu toate că nu-mi place cuvântul (pe care-l consider un nonsens), dar dumneavoastră vă spune ceva, îl voi utiliza în continuare. După cum vedem, supremul motiv pentru care în Germania a explodat antisemitismul și resentimentele împo-

triva evreilor era responsabilitatea lor pentru izbucnirea primului război mondial și boicotarea mondială a Germaniei. Și, în final, se vede că ei deveneau autorii celui de-al doilea război mondial, pentru că deja lucrurile nu mai puteau fi controlate și era absolut necesar ca germanii și evreii să-și încrucișeze săbiile într-un război care avea să decidă odată pentru totdeauna cine va supraviețui și cine va pieri. În acea perioadă, trăiam în Germania și știam că germanii decisese războiul că Europa urma să fie sau creștină sau comunistă; nu exista cale de mijloc.. Și germanii se decisese războiul: aveau să încerce să mențină o Europă creștină, pe cât posibil. Și au început reînarmarea. În noiembrie 1933, SUA au recunoscut oficial Uniunea Sovietică. URSS devenea foarte puternică, iar Germania și-a dat seama că, «dacă nu suntem puternici, curând vine și rândul nostru». Așa cum azi, în America, spunem «dacă nu suntem puternici, curând vine și rândul nostru». Iar guvernul nostru cheltuiește 84 miliarde de dolari pentru apărare. Și apărare împotriva cui? Apărare împotriva a 40 000 de mici evrei care au luat puterea la Moscova, după care, prin varii metode, au obținut comanda în atâtea țări ale lumii. Ce putem face noi, azi, în pragul celui de-al treilea război mondial? Dacă acționăm rapid, poate salvăm niște vieți care ar putea fi ale fiilor noștri. Fiii dvs ar putea fi chiar în seara aceasta chemați sub arme și dvs. nu știți, așa cum englezii nu au știut în 1916, în Londra, că sioniștii făceau un târg cu cabinetul de război

britanic, pentru a le trimite cei mai buni copii să moară într-un război absurd ca toate războaiele. Dar cine a știut de asta în SUA, la vremea respectivă? Nimeni.

Nimănui în SUA nu i se permitea să știe asta. Dar cine a știut sigur? Președintele Wilson a știut. Colonelul House a știut. Alți oameni din interior au știut. Mă întrebați dacă eu am știut? Ceva idei aveam, pentru că eram omul de legătură al lui Henry Morgenthau Sr., în 1912, în timpul campaniei în care Wilson a fost ales, și circulau zvonuri prin birouri la vremea aceea. Eram omul de încredere al lui Morgenthau, care era președintele Comitetului de finanțare, eram omul de legătură între el și Rollo Wells, trezorerul. Deci am asistat la ședințele lor, cu președintele Wilson în capul mesei. Toți ceilalți erau acolo și îi auzeam cum îl bombardează pe președinte cu chestiunea impozitelor și a situației grave a lui Federal Reserve Bank și îi auzeam cum îl îndoctinează pe președintele nostru cu teorii sioniste. Judecătorul Brandeis și președintele erau acolo și vorbeau, îi văd și acum, aproape unul de altul, la fel de lipiți ca degetele unei mâini. Președintele Wilson, când venise la discuții să afle despre ce este vorba, era la fel de neștiutor ca un nou-născut. Așa am fost noi, americanii, atrași în primul război mondial, în timp ce dormeam cu toții. Ne-am trimis copiii în Europa, pentru a fi măcelăriți! Dumneavoastră știți ce fac evreii de Ziua Iertării, care credeți că este așa de sacră pentru ei? Eu știu, pentru că am fost

unul din ei. Ceea ce spun nu este din auzite. Sunt aici să vă prezint fapte. În Ziua Iertării, ca evreu, intri în sinagogă și rostești o rugă, singura rugă care te obligă să rămâi în picioare. Această rugă scurtă se repetă de trei ori: ea se numește Kol Nidre. *Ruga se referă la un acord pe care-l faci în clipa aceea cu Atotputernicul Dumnezeu, în sensul că orice promisiune, declarație sau jurământ pe care-l vei face în următoarele 12 luni să fie nul și neavenit.* Jurământul nu va fi jurământ; promisiunea nu va fi promisiune. Acestea nu vor avea nicio valoare. Cu atât mai mult, Talmudul reamintește evreului că ori de câte ori face o promisiune sau un jurământ, să nu uite că legământul făcut sub Kol Nidre, de Ziua Iertării, îl scutește de respectarea lor.

Deci, cât de mult ne putem noi baza pe loialitatea evreilor? Ne putem baza pe loialitatea lor la fel de mult cât s-au bazat germanii pe loialitatea lor, în 1916. Și, fără îndoială, noi, americanii, vom avea aceeași soartă pe care au avut-o germanii, și din aceleași motive.“

BENJAMIN H. FREEDMAN

Nu pot crede că textul v-a lăsat reci și nu v-a făcut, măcar, să vă întrebați: „oare așa să fie?“. Indiferent de răspuns, nu trebuie să urâm pe nimeni acum, după ani de zile, toate cele întâmplate, într-un moment în care rănilor par încă a mai supura! În plus, sincer, nici nu-i putem pune pe toți evreii în aceeași oală (în oricare nație, în oricare popor de pe fața pământului, chiar și la

noi, vedem bine, oameni și oameni!), însă nu trebuie nici să uităm și că, în timpul lui Solomon, cetățile care erau sub robia lui Israel, plăteau (că altfel, dădeau de dracu!), o taxă de 666 de galbeni.

Și dacă tot a venit vorba de cifra asta, 666, trebuie să amintesc spusele Părintelui Paisie Aghioritul: „Acum, ca să supună toată lumea, pun iarăși acest număr de impozit vechi, care se leagă de trecutul lor slăvit. De aceea nu vor să-l înlocuiască cu alt număr. Adică 666 este simbolul lui mamona. L-au luat de la greutatea aurului – nu știau aceasta ce o spune Sfântul Ioan în Apocalipsă – dar nu încetează să fie mamona. Evanghelia însă spune: „sau Hristos sau mamona“. „Nu puteți sluji în același timp lui Dumnezeu și lui mamona“ (Mt. 6.24).

Dacă privim atenți, dar foarte atenți, și la cuvintele rostite de căpeteniile lumii, dar și la nuanțele acestor spuse, cu siguranță vom observa că toate ce ne sunt date să le trăim au un „oarecare“ caracter „programat“. Chiar și acum, la zile bune după discursul său, mă tot întreb: care este adevăratul mesaj și cui s-a adresat Președintele Barack Obama când a spus că omenirea ar trebui să se întoarcă la granițele din '67, anul în care, în urma unui scurt război (doar de șase zile, între 5 și 10 iunie) purtat între alianța arabă (Egipt, Iordania și Siria) și Israel, ultimul stat precizat a ocupat Fâșia Gaza, Peninsula Sinai, Platoul Golan și Cisiordania.

Încă nu pot părăsi textul fără a mai aminti măcar câte ceva:

1. Tot Părintele Paisie Aghioritul spune: „Cine are pricepere să socotească numărul fiarei; căci este număr de om. Și numărul ei este șase sute șazeci și șase“ (*Apocalipsa*, 13.18).

2. Pentru evrei numărul 666 este simbolul economiei. Evreii, precum se arată în *Vechiul Testament*, au pus impozit concret neamurilor pe care le-au supus în diferite războaie. „Impozitul anual era de 666 talanți de aur“ (3 *Regi*, 10.14 și 2; Par. 9.13).

3. Lupta hegemonică (s-ar părea strunită bine în mod obscur și ocult), pentru conducere și stăpânire totală a Terrei se află, după toate aparențele, mult mai mult, în curtea Sionului. Nu trebuie uitată (nu de alta, dar orice ecuație are mai multe necunoscute!), nici radicaliștii islamici (ce-i drept, mai puțin diplomatici și asta pentru că vin pe un filon religios ceva mai dur și sunt, încă, neuniți), care vin cu planul lor fundamentalist Califatic!

4. „Cel ce controlează hrana, controlează lumea“ – a spus-o cândva David Rockefeller și, uite, că are dreptate tocmai acum când ni se tot vântură înfometarea pe sub nas, deocamdată, la nivel de propagandă. ...Și nu numai! Prețul alimentelor mâine-poimâine poate deveni (dacă se va zice și dacă se va face), tot aur!

5. „Vom avea un guvern mondial, fie că vă place, fie că nu. Singura întrebare este dacă el va fi creat prin cucerire sau consimțământ.“ – fragment din discursul rostit în anii '50, în fața Senatului American (atunci, locul în care, ca și la noi,

Dumnezeu este invocat contextual, după interes !), de către Paul Warburg, membru al Consiliului pentru Relații Externe.

6. Câtă inspirație, revelație, știință (de carte și multe altele), să fii avut când am scris „Peste tot, în jur, alături nouă, liniștea, simfonie a zărilor și a aducerilor aminte. Alături ei, viața, oricând gata, parcă, să trădeze. La țărnul clipei, misterul! ...Sau, alternativ, când Dumnezeu, când diavolul! Totuși, ultimul, mai rar. Între unul și celălalt, urcușul, destinul, ruleta, cifra 6. Repetată, punere pe gânduri! ...Apoi, moartea, cortină a zădărniceii! Domnule, dacă ai putea să mori în picioare, semn?! Să rămâi, așa, stană de piatră și să te îngropi singur, perpendicular pe axa vremurilor! Să fii un fel de antenă, prin care, musai să treacă și timpurile, și cuvântul! În realitate, noi, tot una cu pământul, un fel de umbre stinse în amurgurile disperării. Te zbați să fii și... Una, două, ți se încurcă ițele! Păcat de oasele frânte și de alergatul pe te miri unde! Asta e! Una e să vrei și alta e să!...“? (*Viața ca iluzie și clipa ca destin*, Nicolae Balașa p. 139, Ed. Măiastra, Tg. Jiu, 2011).

Vă întreb și eu pe voi, câtă vreme bâjbâi în multe, și închei (pentru a mai putea pune capul pe pernă), aproape zilnic, cu expresia românului, de o profunzime rară: „bă nene, lucru dracu în casa popii!“.

Bulzești, mai, 2011

Marea Adunare Națională, singurul Parlament consensual la români

Toată lumea este supusă unei rețele de gânduri și emoții, ale unuia sau mai multor sisteme de idei, presupuneri, credințe și idealuri. Aceste sisteme au fost mai mult sau mai puțin cristalizate în doctrine, operând la niveluri diferite ale vieții și în nenumărate scopuri. În ceea ce privește chestiunile majore ale vieții – cele mai vitale și hotărâtoare judecăți și decizii – ne punem întrebarea: este mai bine să studiem conștient și să dezvoltăm o doctrină pentru a o testa în practică, decât să lăsam totul mai mult sau mai puțin la mâna întâmplării?

Majoritatea oamenilor (românii, în special), devin eclecticici, cel puțin o perioadă a vieții, pentru că adesea se trezesc supuși unui foc încrucișat de dogme, doctrine și teorii. Din câte s-a văzut (și se vede chiar și la noi), până în prezent, eclecticismul nu este soluția problemelor importante ale adevărului și nici soluția cea mai bună de viață, deoarece, chiar prin natura sa indeterminată, generează frecvente dileme și confuzii. Nevoia noastră de

adevăr insistă că unele explicații trebuie să fie false și că trebuie să existe tot timpul, măcar, o explicație adevărată. Simțul de adevăr și de veridicitate este considerat a fi ori inerent structurii minții omenești, sau doar dezvoltat prin experiență.

Unitatea în înțelegere sau „cunoașterea ca întreg“, de factură holistică, este un scop de la care nu se poate abate nici un căutător al adevărului. Totuși, sunt motive foarte bine întemeiate în favoarea concepției conform căreia sunt și întrebări la care niciodată nu putem găsi un răspuns adevărat, clar și complet. În ciuda acestui fapt, umanitatea continuă în mod necesar să caute adevărul, atât în chestiuni lumești, cât și în altele. În consecință, rațiunea umană susține, cu insistență, că trebuie să existe un răspuns adevărat la orice întrebare. Chiar și credințele false și doctrinele greșite conțin o fărâamă de adevăr și de bine.

Logica, adesea, demonstrează, indiscutabil, că o concluzie adevărată poate rezulta din două premise false. Sarcina unificării înțelegerii este de a extrage grăunțele de adevăr din rapoartele prejudiciate și teoriile distorsionate, și să arunce pleava. Dacă, bineînțeles, se și vrea! Pe la noi însă... chestiunea cu „ciocul mic“ e un fel de doctrină națională.

Pe de altă parte, cunoașterea pornește, de cele mai multe ori, din conflictul de idei sau puncte de vedere și interacțiunea lor reciprocă. Progresul vine din spicuirea a ceea ce rămâne întreg și consistent după conflictul acestora sau după sepa-

rarea analitică a sistemelor teoretice de eroare. Conținutul de adevăr trebuie mereu extras și trebuie să primească noi forme expresive adecvate schimbării lumii, fără a pierde esența universală a lui. Cam asta ar fi, în mare, ținta unității în înțelegere, la nivel intelectual, în timp ce, la nivelul înțelegerii interglobale, ținta este *respectul reciproc și reconcilierea graduală spre binele tuturor*.

Vechea problemă a adevărului constă în întrebarea: este ceva care poate fi cunoscut ca o idee, calitate sau esență neschimbătoare? Poate exista această idee, calitate sau esență, pentru cei care vor să o testeze spre folosul lor?

Desigur, nu ne-am propus trecerea în revistă a teoriei adevărului. Nici nu ar fi posibil în câteva rânduri, câtă vreme există specialiști care susțin că întreaga filosofie s-ar reduce la aceasta. Reamintim doar câteva chestiuni ce ne permit o anume logică în demersul nostru. În acest spirit spunem, că, de exemplu, adevărul științific este doar cunoașterea unei ierarhii de fapte, generalizată în teorie. Adevărul juridic este asemănător, deoarece caută să știe ce este sau nu, real. Ambele discipline judecă doar afirmațiile care stau sau nu, în picioare, pe baza observării stărilor relevante. Cele afirmate anterior sunt un standard destul de important pentru orice tip de studiu juridic sau tehnologico-științific, însă testul decisiv, spune Habermas, îl reprezintă și ajungerea la un consens general printre experți și apoi în cadrul societății.

Gânditorul german a arătat, în detaliu, cum se întâmplă aceste chestiuni, afirmând că acordul la care se ajunge printr-un proces de discurs este adevăr și invers. Teoria adevărului la Habermas este, în primul rând, o delimitare de teoria ontologică a adevărului (a adevărului corespondență) și, totodată, o delimitare față de alte teorii, cum ar fi cea utilitaristă, analitică etc. Gânditorul german fundamentează teoria consensuală a adevărului, după ce face precizări care delimitează cele două forme fundamentale ale comunicării: acțiunea comunicativă și discursul, afirmând faptul că „un discurs în care se tratează pretenția de adevăr a enunțurilor este un discurs teoretic, iar un discurs în care se tratează pretenția de justete a normelor este un discurs practic“ (A. Marga, *Acțiune și rațiune în concepția lui Jürgen Habermas*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985, p. 233).

Având în vedere toate argumentele formulate de către filosoful german în volumul *Teorii ale adevărului*, ne dăm seama că, în principiu, teoria consensuală a adevărului constă în atribuirea unui predicat unui obiect, atunci și numai atunci când fiecare altul care ar putea intra într-o convorbire cu cel care atribuie predicatul, să atribuie același predicat aceluiași subiect.“ Pentru a descoperi enunțurile adevărate de cele false, spune gânditorul german, „eu mă raportează la judecata altuia, și anume la judecata tuturor celorlalți cu care aș putea purta o convorbire (în care includ contrafactual toți partenerii de convorbire pe care i-aș

putea afla, dacă istoria vieții mele ar fi coestensivă cu istoria umanității). Condiția adevărului enunțurilor este acordul potențial al tuturor celorlalți [...] îmi este permis să susțin p despre x, dacă oricare alt om care judecă competent ar fi în această privință de acord cu mine. Într-o formulare sintetică: adevăr înseamnă promisiunea de a atinge un consens național“ (J. Habermas, *Cunoaștere și comunicare*, Editura Politică, București, 1983, p. 417).

Într-un alt context, pentru a explica ce înseamnă a „judeca competent“, Habermas leagă *competența judecării de capacitatea de verificare adecvată; aceasta, de responsabilitatea subiecților, de raționalitatea și veracitatea lor*, deoarece, spune autorul, „în orice convorbire, efectiv suntem încrezători în capacitatea noastră de a distinge un consens adevărat, de unul înșelător. Fără această capacitate, comunicarea curentă nu ar fi posibilă“ (J. Habermas, *Cunoaștere și comunicare*, Editura Politică, București, 1983, p. 218-19).

Cu alte cuvinte, teoria adevărului la Habermas păstrează adevărul la nivelul enunțurilor întemeiate și nu al experiențelor evidente empiric. Numim adevărate, enunțurile pe care le putem întemeia. Sau altfel spus, dincolo de oricare altă formulare, o problemă majoră a adevărului lumesc *este de a ști ce înseamnă un proces de dialog intersubiectiv, corect*.

Domnule, cum nu se poate mai limpede! Numai că Habermas era neamț! În plus, când a gândit el și formulat teoria, din care am spicuit și noi, a trăit în Germania și nu aici, în Cetatea

carpatină, veșnic unduită de te miri ce fluierat de pe nu mai știi care colină, când orientală, când mai apuseană. Acolo, la nemți, se putea vorbi, ehe, din ale potoape, despre *reconcilierea graduală spre binele tuturor, despre competența judecării, capacitatea de verificare adecvată, responsabilitatea subiecților, despre raționalitatea și veracitatea lor. Și nu în ultimul rând, despre faptul că cei aleși să te reprezinte știau bine ce înseamnă un proces de dialog intersubiectiv corect*. Bineînțeles, că și mulțimea, adică poporul alergător, în condițiile respectării înțelegerilor, știa la fel. De aici și pacea socială, a lor, a germanilor, pentru ei și pentru cei din jur.

La noi, aci, în spațiul în care Evei (blonde) i se agață iarăși frunza (că, de, cică ar fi iar fată mare!), grija pentru popor, tradus în binele pentru cei mulți (evident, la nivel formal), și-a asumat-o, de la al doilea Război Mondial încoace, „doar tovarășul“ și Marea Adunare Națională. Mai nou, adică acum, în zilele în care trăim, și nu pe vremea unui alt Pazvante..., „binele tuturor“ a fost înlocuit cu „interesul național“ împărțit pe găști (că altfel nu se putea gestiona!). Și asta, nu la colț de stradă, ci în Parlamentul României, ca să vezi, din Casa Poporului! Mare comedia dracului! Mare, dar altfel nu am mai fi români!

Despre celelalte, enumerate mai sus, are rost să mai zic? Ar mai fi câte ceva, pe ici, pe colo, prin părțile esențiale, dar lipsesc cu desăvârșire, vorba Maestrului. În concluzie: până una, alta, tot Marea Adunare Națională rămâne „parlamentul“ în care

se putea vorbi despre consens, la români (de, tovarășii erau to'arășii!). Cât despre adevăr, pe aici, parcă nu ar fi existat de când lumea! Păcat! Au trecut 20 de ani și încă nu ne-am dezmeticit! E, ar mai fi cinci! Avea dreptate Brucaș! Mira-m-aș, să se mai întâmple ceva! Dar mai ști? O fi având și pentru noi Dumnezeu o minune care măcar să ne trezească din „scinteala vremurilor“, un fel de somn de încă o mie de ani (sau poate unul de veci) în care, din nou, am intrat, ca după retragerea romană, din Dacia. Că altceva nu văd! Dumneavoastră, cititorii acestor rânduri, ce ziceți?

Bulzești, Dolj

Măria, năroada satului, Lulea pensionat, Bircă beat și Marea brambureală

După o vară fierbinte, și la propriu și la figurat (nu uitați că Marea Neagră, mai „generoasă” ca oricând, ne-a servit o supă de câteva tone de pește perpelit pe valuri, iar „personalitățile neamului”, sărăcia de douăzeci de ani, «cu furturi peste furturi» rețetă deloc re-inventată), iată-ne în prag de iarnă, vorba uncea de pe la mine, Măria, năroada satului, și f... și în curul gol.

Mda! Mai că îmi vine să ies în stradă și să strig, ca Bircă beat, în ziua de 22 decembrie, '89, când abia începuse balamucul: „Ceașescu reales la al nouălea congres!», «Ceașescu și poporul!» – Băăă, v-a făcut șantiere să munciți! Bă, fir-ați ai dracu, v-a trimis la școală, că mureați proști... V-a făcut fabrici, bă! Fabrici, bă, fir-ați ai dracu de orbeți! «Ceașescu reales la al nouălea congres!»“

Nu dau însă buzna pentru că... fabrici nu mai sunt, șantiere doar pe ici, pe colo, pe unde își mai ridică aleșii poporului, sau te miri ce neica nimeni, câte-o vilișoară. Fie ea și pentru viitorul viitorului

nepot(ată). Generații de generații (ale lor, bine-înțeles), vor trăi din câte au furat ei acum! Cât despre carte, ioc! Ba mai mult, chestiunea cu învățatul e tot ce nu se vrea și, cinstit, chiar nu se cere. Cică, la ce bun, cât timp, de pus în jug e mai fără băgare de seamă și mai ieftin când nu știi nici măcar a scrie. În plus, cei puși vătafi peste prostime pot să-și cumpere, blazon, o diplomă de la orice dugheană, până mai ieri, universitate cu renume, și de ce nu, chiar pe mâini bune.

Nu dau și pentru că, dacă mai ieri, TVR-ul prostea poporul cu televizorul, astăzi, ciocul mic și capul între umeri, că se vede cocoșa umflată din banii boborului și nu dă bine la estetica orânduiri. Că de etică sau morală, mai nou, aud că toți se feresc ca dracu de tămâie. Cică s-ar face și râie și păduchi, iar ăia care trebuiau să inventeze vaccinul, nu l-au inventat.

Sunt însă alții, la care să căscăm gura și să batem iar din palme. Și uite că batem! Urlăm, facem ce ni se spune în marele spectacol de prostit până și prostia, uitând că moartea nu vine să-și bea cu noi cafeaua.

„– Să se ducă preotul să tragă iar clopotul!... Să se deschidă biserica și să facă slujbe pentru victoria poporului!...“ – mi-am amintit îndemnul din aceeași zi de 22, al unuia, pe care și astăzi îl văd lider, cu goarna în mână, mai spre capătul unei anume coloane.

„– Popa? Lasă-l, bă nene, în plata Domnului! Că s-au mai dus și când cu colectivizarea și...“

ce-au făcut... s-a văzut! – s-a arătat, supărat, atunci, unul mai în vârstă, Lulea, de prin Prejoi, care tocmai trăgea, cu foc, dintr-o pipă ce abia scotea fum.

– Ptiu, fir-ai să fii! S-a înfundat, bă, nene! – a vrut omul să-mi spună. Tutun prost! Foi din grădină, din fața casei, că altul, de unde? Și baba, hoșca dracu, l-a pus tocmai la streășină și-a tras! Că, pe sobă, cică pute! E, o să vadă ea ce pute! Păi, așa cum?! Tutun, neam, rachi, neam! Turtă, mai rar! Trăiește, dacă poți, dintr-un căcat de pensie! Aud că ne-ar mai da o sută, două... Dumneata ce zici, o da?

– Cine, domnule?

– Partidul, ăștia ai mari... Că Ceaușescu aud că s-a dus dracu...

– Eu nu cred, cică o să mai ia, adică, nu știu!

– Cum nu? Păi, noi ce facem aci?

– Facem! Eu știu ce facem?! N-auzi ce zice lumea? Ascultă!

– „Huăăă!“ „Huăăă!“

– Lasă-l, bă nene, asta e altceva! Eu, adică eu... A dracu, se-nfundă definitiv! Eu am înțeles că schimbăm primarul! Porcul dracu, mi-a tăiat ajutorul! Auzi dumneata, să nu am nimic! Bă, nici cât să mă piși! Zice că n-am muncit la... și baba nu și-a făcut norma. Păi, n-am muncit aci, că am fost la mină! Tocmai la Moldova Nouă! Scoteam de-acolo, de sub pământ, nu știu ce, și uite, mi-au căzut dinții! Mi-a picat părul... Mi-a căzut și sula și... neam!... Ține o ține pe-a lui: „Să trăiți bine!“

Păi, trăiește dacă poți cu un căcat de pensie?! Să trăiască el și s-o mănânce cu cerga în cap!“

Mi-am amintit și, fără să vreau, am zâmbit amar. Parcă îl văd pe Lulea cum și-ar ieși, iarăși, din fire.

„– Ce e, bă, de răs? Ai? Ajutor n-am, baba s-a dat dracu..., luleaua nu ia foc! Să trăiesc bine dintr-un c... de pensie, iar tu râzi! E, lasă că-i schimbăm noi pe ăștia și o să vedeți voi...!“

Schimbăm pe dracu! Circ, câte o coajă de pâine și... Are dreptate Măria, năroada satului: „...și f... și cu banii luați. Scoateți, bă nene, de la naftalină, zdrențele, că mâine, poimâine, dă bruma, se lasă frigul și... Ori ați uitat? Ce Dumnezeu, că doar am fost bine instruiți! Iar șefii nu au uitat asta!“

Mare comedie! Cum dracu de n-au dibuit-o ăștia de la vreun partid, Dumnezeu știe?! Că inițiativă, slavă cerului, are!

Bulzești, Dolj

Marin Sorescu și gândirea *Samkhya*

I

În urmă cu ceva timp, publicam articolul „Obiectiv – subiectiv, relație duală în cadrul înțelegerii, sau formă speculativă de amețit omenirea?!“, o mai veche frământare ce nu mi-a dat și încă nu-mi dă pace. Nu mă lasă să vegetez sau, altfel spus, să trec și eu cu capul între umeri prin lume și, evident, să-mi meargă, asemenea celor care o fac, bine. Motivul? În primul rând, obsesia conform căreia ceva (idei false – premisele irelevante, superstiții, prejudecați, speculații, teorii, tot felul de „învățăături“ de la „deștepții“ prezentului, sau de la cei de când lumea, sfătuitori de profesie, la care musai trebuie adăugați specialiștii în manipulare), mi-au întunecat mai întâi mintea, înțelegerea și, evident, capacitatea de a povesti și a mă lăsa povestit, pentru că acolo, în poveste, stăruie să încolțească sămburele de adevăr. În al doilea rând, motivul are caracter contextual, chiar dacă își trage seva din stereotipia cu care văd descris (redescris), un fenomen despre cum „se întâmplă“ (dacă se

întâmplă?!) ceva. Trebuie să vă reamintesc că: „Lumea este tot ce se întâmplă. Lumea este totalitatea faptelor, nu a lucrurilor“ – *Tractatus Logico-Philosophicus*, Ludwig Josef Johann Wittgenstein). Cu alte cuvinte, lumea este tot ce facem, astfel încât materializarea sa, a facerii, să rămână semn, imanență pe pânzele vremurilor. Asta, dacă vrem să fim!

Citesc și, sincer, mai că îmi dau lacrimile când văd că în exprimarea multora, a noastră, în general (ca să fiu delicat!), încă mai stăruie limba de lemn specifică ședințelor de partid de dinainte de '89. Blestemați dacă am fi fost și tot am fi sărit din tiparele vremurilor de atunci, după atâta amar de ani! Dar fără carte nu se poate! Am și spus-o, am și scris pe tema asta, însă nimeni nu aude, nimeni nu vede. Norocul nostru (zicem și ne mai și credem deștepții lumii!), cu Internetul! Tastesz ceva și „informația“ îmi este pusă pe tavă. Apoi, doar două funcții ale calculatorului „copy“ și „paste“, la prima vedere, m-au și făcut genial“. Machea?! Fals! Cum nu se poate mai fals, dar se poartă! Nu neg utilitatea acestor mari invenții contemporane (calculatorul, Internetul, Sistemele ultrarapide de comunicare etc.), însă fără erudiție, fără autorefecție, fără filologie, fără a întoarce cuvântul, în lumea cuvintelor, pe toate părțile, tot la un fel de a bate câmpii rămânem! Adevărul e că, în lumea lui neica nimeni, lume productivă și consumabilă de nimicuri, nimicuri suntem. Ce semeni aia răsare, zice un proverb românesc, iar de aici spusa cu: „nimic nu pui, nimic răsare“, ni

se potrivește mânășă, chiar dacă, paradoxal, povestea cu nimicul are structură și poate fi formulată filosofic, însă pentru o chestiune dintr-asta îți trebuie minte, nu glumă!

Cum nu mi-am propus o lecție de morală și pentru că mi-am amintit și cuvintele Eccleziastului „visurile vin din multe griji, iar glasul celui nebun din mulțimea de vorbe“ (*Biblia*, București, 2002, Eccleziastul, cap. 5, versetul 2) mă întorc la oile mele și mă întreb, repet, contextual, cu ocazia omagierii scriitorului Marin Sorescu, 75 de ani de la naștere, e bine, e normal, pentru noi, ca oameni, ca popor, să apară scris sau rostit, pe ici, pe colo: „...marele scriitor s-a născut la... a scris, a publicat în... bla, bla...?“ Adică, mai pe înțelesul tuturor, să apară scris sau rostit ce se găsește publicat în cele două, trei pagini de internet? Dacă îi facem lui, scriitorului, un deserviciu, tot proverbul românului ne limpezește la cap: „dacă tăceai, filosof rămâneai!“ Pe aia cu datul în petec, nu are rost să v-o mai reamintesc! „Adevărul e“ – o să sară unii – „că nici nu ști cum să o mai dai! Dacă nu zici nimic, de ce nu zici?! Dacă zici, de ce zici?“ Din nou, fals! Și iar vin și mă întreb: e normal ca un astfel de moment să se reducă la publicarea unui singure cărți *Marin Sorescu în documente și scrisori inedite*, George Sorescu, Ed. Autograf MJM, și la câteva manifestări culturale, unele chiar mediocre?

În urmă cu câțiva ani, trei, patru, dacă nu mă înșel, în cadrul evenimentului de omagiere a

poetului, organizat de către Primăria și Consiliul Local al Municipiului Craiova, cu ocazia „Zilelor Marin Sorescu“, Academicianul Eugen Simion își propunea reflexiv: „trebuie să stabilim și lui Sorescu un loc în literatură, românească și nu numai“. Nu cred că v-a trecut prin cap ideea conform căreia distinsul Academician i-ar cunoaște și nu prea opera lui Marin Sorescu și, de aici, ezitarea. Nu! Spusa lui Eugen Simion avea atunci, cel puțin alte două conotații, altele decât cele interpretabile simplist sau la prima vedere. Prima: îl vedea pe Sorescu, ca gen literar, oriunde în literatura română (chiar și universală), și a doua: îndemna oamenii de cultură, criticii și istoricii literari, la studiu, la re-interpretarea operei lui Marin Sorescu, spre re-așezarea sa în Marele Panteon Cultural. Re-așezarea lui Sorescu și a altora asemenea lui înseamnă așezarea noastră, ca popor, în lume.

De atunci și până acum, mai nimic. Pe de altă parte, chiar dacă există din cei care încearcă să mai spună ceva, nu sunt luați în seamă. La noi, la români, monopolul încărcat megalomane, transcris la nivelul expresiei: „eu știu, eu sunt“ funcționează ca la carte. Și ca să nu mai bat câmpii, doar ați văzut, biblic nu e bine, am să reiau câteva pagini din *Acvariul cu fâțe*, Ed. NEWEST, Târgu Jiu, 2010, 309 p.:

„...Toți spun că e demențial jucată de Ilie Gheorghe! Hai, vino! Te rog eu, vino! Singură, nu se cade

să mă duc! Și vreau să o văd! Hai, vii? Te așteaptă și te sărută dulce, dulce, puiul tău mic!“ – erau ultimele cuvinte dintr-o scrisoare scrisă, probabil, într-o pauză dintre ore. [...]“

„– Ți-a plăcut? Cum ți s-a părut? – m-a întrebat Elena la sfârșitul spectacolului.

– Totul, un fel de încrâncenare a omului cu lumea și cu el însuși! Pentru cunoaștere și nimic mai mult! Iar, de aici, drama!

– Am citit și eu câteva comentarii din diverse reviste. Unele sunt selectate și aici, în caietul-program... Majoritatea încep cu: Piesa *Iona* de Marin Sorescu, piesă de inspirație biblică... La fel ca în manualul de liceu!

– Aiurea! Piesa este o capodoperă. Ca să o înțelegi, îți trebuie mai mult decât un gram de minte! Iona, ce-i drept, este personajul biblic, înghițit de un chit, adică de o balenă. Dar, după aceea... ca să iasă la lumină, din hăul în care a căzut, parcurge un drum, ori tocmai el, drumul, este un fel de mers în genunchi, de acolo, spre Dumnezeu. Strigătul lui spre lume și spre el e semnul fiecărui pas. Din păcate, pe poteca asta, de ape, din care a țâșnit, cândva, viața, te mai poți odihni doar pe o bancă pusă în mijlocul oceanului... Dacă ai construit-o la timp! Cunoaștere și sacrificiu!

– Dar finalul? – m-a întrebat ea vizibil marcată.

– *Finalul?! Așa cum e și scrisă și jucată, nu are nimic în comun cu ideile creștine! Dacă asta vrei să întrebi!*

– Dar cu spusa lui Schopenhauer? Știi din *Lumea ca voință și reprezentare*? Plătim cu moartea pentru tot ceea ce primim... Iar omul, în general, primește. Toată viața primește cunoaștere!

– ...Dacă are urechile pâlnie și e deschis la cap, altfel tot înfundat rămâne! – am glumit eu. Mă pui în încurcătură! Cu toate astea, nu! Nu cred! Iona nu moare ca să plătească nici măcar un gram din cunoașterea ce i-a fost dată! *Personajul lui Sorescu vrea lumina absolută și recurge la sacrificiul suprem. Suprimarea! Or, fapta aceasta, în creștinism, e căderea în păcat! Finalul piesei îl găsesc, mai degrabă, în cultura Samkhyā, din gândirea indiană. Cam cu șapte sute de ani înainte de Hristos!*

– Mda! Nu știam! Omul cât trăiește învață! La fel și eu!“ (*Acvariul cu fâțe*, Nicolae Bălașa, 2010, pp. 292–294).

Că am sau nu dreptate, rămâne de văzut! Deocamdată nimeni nu m-a luat în seamă. Nici cei care se bat cu pumnul în piept și nici cei care fac paradă cu Sorescu. Păcat!

Pentru adevăr și binele nostru, al tuturor, uneori încurcați în ițele nevăzute, trebuie să spun că Marin Sorescu a cunoscut-o, aici, în România, pe indianca Amita Bhose, fostă doctorandă a Doamnei Zoe Dumitrescu Bușulenga. Presupun că discuțiile cu Domnia Sa, cu Amita Bhose, despre școala „*Samkhyā*“, școală ce admite, chiar con-

ceptualizează sinuciderea ca formă supremă de cunoaștere, l-au îndemnat pe Sorescu la scrierea acelu final din Iona. Dacă am dreptate, toate analizele, toate comentariile, conform cărora, piesa de teatru Iona, a lui Marin Sorescu este de inspirație biblică (personajul Iona fiind personaj biblic), devin nule. E, ce aveți de zis ? Punem de un pariu ?

Craiova, 26 02 2011

II

Zilele trecute am scris, contextual (cu ocazia omagierii scriitorului Marin Sorescu, 75 de ani de la naștere), un articol „Marin Sorescu și gândirea Samkhya“. Desigur, tot legat de context, pun pe hârtie și cele câteva rânduri de acum. Motivul ? În primul rând pentru a vă sugera impresii, sau mai de grabă, pentru a vă spune că nu m-am înșelat prea mult asupra aceea ce am scris, legat de festivități, de sărbătorirea scriitorului Marin Sorescu, omul care, după părerea mea, a trăit (din păcate, doar 60 de ani !), numai pentru a face literatură.

Pentru a nu lăsa loc de interpretare, reamintesc (nu bănuiesc pe nimeni de rele intenții, însă, până una, alta, știu că memoria poate juca oricui farse) :

„și mă întreb, repet, contextual, cu ocazia omagierii scriitorului Marin Sorescu, 75 de ani de la naștere, e bine, e normal, pentru noi, ca oameni, ca popor, să apară scris sau rostit, pe ici, pe colo : «...marele scriitor s-a născut

*la... a scris, a publicat în... bla, bla... ?» Adică, mai pe înțelesul tuturor, să apară scris sau rostit ce se găsește publicat în cele două, trei pagini de internet? Dacă îi facem lui, scriitorului, un deserviciu, tot proverbul românului ne limpezește la cap: «dacă tăceai, filosof rămâneai!». Pe aia cu datul în petec, nu are rost să v-o mai reamintesc! «Adevărul e» – o să sară unii – «că nici nu ști cum să o mai dai! Dacă nu zici nimic, de ce nu zici?! Dacă zici, de ce zici?» Din nou, fals! Și iar vin și mă întreb: e normal ca un astfel de moment să se reducă la publicarea unui singure cărți «Marin Sorescu în documente și scrisori inedite», George Sorescu, Ed. Autograf, mjm, și la câteva manifestări culturale, unele chiar **mediocre**?“*

Cuvântul „mediocre“, „mediocru“ a deranjat și încă o mai face. De ce? Păi, în primul rând, încărcătura lui semantică, conotația încărcată peiorativ. Pentru „exigenții prezentului“ termenul scoate din sărite, fie și numai pentru faptul că el există în limba română, sau în DEX, acolo unde își află și explicația de rigoare. Dacă la această îndrăzneală și încăpățănare în a fi (a cuvântului, bineînțeles!), se mai adaugă și folosirea lui, pe ici, pe colo, sar scânteii, câtă vreme conștiința „făcutului“ mimat, lipsește.

Pentru liniștea spiritelor ușor agitate, trebuie să îndemn (atât cât îmi este permis), la înțelepciune. Și asta, fie și numai pentru faptul că nu tot ce ne propunem, spre realizare, este perfect, iar de aici, cel puțin două chestiuni: autorefecția (pentru care nu trebuie cine știe ce minte!) și locul pentru

mai bine, loc în care ne putem regăsi în timp, la nivel existențial. Pe de altă parte, totul stă sub semnul judecății, apoi al așezării (re-așezării) axiologice. Pentru a scoate măcar un zâmbet de la voi (chiar și de la cei veșnic încruntați), vă reamintesc plictiseala din raiul biblic, acolo unde perfecțiunea părea a fi de neclintit. Păi dacă ar fi așa în lumea noastră, ca acolo, în rai, de unde loc pentru hui-duieli, pentru dat coate (cum fac și eu acum!), pentru înjurături fără de care, noi, ca oameni, suntem deja morți înainte de a fi născuți? În altă ordine de idei, știința, în general, și fizica, în particular, ne spune că randamentul mecanicii (inclusiv al mecanicii sociale) e cu pierdere, el nu poate fi niciodată de 100%.

Domnilor, nu mediocritatea ca formă manifestă deranjează! În definitiv, prin ceea ce facem, ne diferențiem în lume, ci conștiința că ceea ce am făcut, am făcut doar de ochii lumii, și nu din onoarea de a face.

Desigur e salutar și trebuie să mulțumim (eu, personal, în mod special) Consiliului Local și Primăriei Craiova pentru faptul că a organizat și anul acesta, 2011, „Zilele Marin Sorescu“, însă nu pot să trec cu vederea că angrenarea socială la nivelul orașului a fost subțire, că nu s-a organizat un simpozion la care să participe specialiști în domeniu, că nu au fost invitate din străinătate personalități iar mediatizarea momentului aproape că nu a existat. La nivel național, nimeni nu a pomenit despre momentul cultural craiovean (cu

excepția, probabil, a TVR 3! Nu am informațiile complete și de ultimă oră, în consecință îmi cer, anticipat, scuze, dacă greșesc!). Or, tocmai de aici, din aceste momente, poți spune cine ești! Te poți face, mai mult pe gratis, cunoscut lumii! Sărăcia (criza, în termeni diplomatici, că tot nu pricepe omul de rând cu ce se mănâncă) e de vină! – spun unii care tocmai s-au chitit pe economii. „Presa e de vină!“ – o să sară alții! Nenorociții ăștia (adică cei din presă) vor să le plătim până și obrăznicia! Nu le iau parte, însă ea, presa, doar întreabă, nu dă cu parul! Că asta îi e menirea!

Dar să trecem peste nimicuri! Evident, cineva trebuie să fie de vină! Vă las pe voi, cititorii, să judecați, pentru că în mine stăruie o a doua întrebare: „Zilele Craiovei“, importante, firește, nimeni nu poate zice nu, s-au organizat tot așa, fără una, fără alta... Din câte îmi aduc aminte, și la ultima ediție, au fost invitate trupe de cântăreți (iar ei n-au venit degeaba!) s-au blocat străzi pe care, berea mai că ar fi curs valuri, dacă nu se găseau din cei cu burta pe măsură să o înghită. Pe ici, pe colo, personalitățile zonei au mai tras și câte un șpriț. Omenește vorbind, toasturile, de tot felul, nu se pot ține doar cu paharul de apă în față. Ce Dumnezeu, că nici broasca nu orăcăie pe uscat! Iar eu, ca cetățean, înțeleg și aprob tot ce s-a făcut, și tot ce s-a cheltuit la acest ultim eveniment. O să se spună că „Zilele Craiovei“ au fost organizate, în marea lor parte, cu bani din sponsorizări particulare! Nu neg! Foarte bine! Cine însă v-a ținut ca

aceeași echipă de marcheting să nu găsească sponsori și pentru „Zilele Sorescu“? Sunt convins că nu dădeau buzna, însă printre craiovenii cu bani sunt suficient de mulți care ar fi făcut-o. Ca să vă dau un exemplu, pentru a nu ofensa pe careva de aici, n-am să pronunț numele unuia din Craiova, ci din Târgu Jiu: Viorel David, director și acționar majoritar (din câte am înțeles), la ARTEGO. El, Viorel David, și firma sa sunt principalii sponsori ai evenimentelor culturale din orașul Tg. Jiu. Nu vă vine să credeți, dar în holul de la intrarea în clădirea cu birourile firmei, o societate care face cauciucuri pentru autoturisme, are bustul lui Eminescu, iar pe peretele din stânga (de cum se intră) o strofă, scrisă cu litere de o jumătate de metru, din *Odă în metru antic!*

Dacă mi-ar sta la îndemână, eu aș fi afișat un fragment, o pildă din Sorescu deasupra prezidiului, în Sala de Ședințe a Consiliului Local din Craiova. Slavă Domnului, sunt destule! Cred că cel mai bine s-ar potrivi aceea din „A treia țeapă“: când „greșești“, mai ales „cu bună știință“, te tragi singur în ea, în țeapă, ce să mai aștepti pe alții?!. Gata, știi! Iar o să ziceți: „ăsta a rămas ca pe vremea când citatele din «Ceașcă împărat» – înțeleptul neamului», împodobeau pereții clădirilor. Asta e, aveți libertatea să ziceți!“.

Dar să revin! Nu sunt de acord cu discrepanțele, cu *kitsch*-ul, și mai ales cu făcutul în dorul lelii! Două mari evenimente au craiovenii, ca localnici, într-un an: „Zilele Marin Sorescu“ în

februarie, și Zilele Craiovei, de Sfântul Dumitru, patronul spiritual al orașului, toamna. Între cele două evenimente, este timp să pui un ban de o parte încât, dacă ai face-o, la momentul cu pricina, abia ai ști cum să îi cheltuești.

Vorba lungă sărăcia omului! Cine are de auzit aude, cine nu, nu!

Al doilea motiv pentru care am revenit cu acest text, sunt tot câteva rânduri scrise data trecută:

„În urmă cu câțiva ani, trei, patru, dacă nu mă înșel, în cadrul evenimentului de omagiere a poetului, organizat de către Primăria și Consiliul Local al Municipiului Craiova, cu ocazia «Zilelor Marin Sorescu», Academicianul Eugen Simion își propunea reflexiv: «trebuie să stabilim și lui Sorescu un loc în literatura românească și nu numai». Nu cred că v-a trecut prin cap ideea conform căreia distinsul Academician i-ar cunoaște și nu prea opera lui Marin Sorescu și, de aici, ezitarea. Nu! Spusa lui Eugen Simion avea atunci, cel puțin alte două conotații, altele decât cele interpretabile simplist sau la prima vedere. Prima: îl vedea pe Sorescu, ca gen literar, oriunde în literatura română (chiar și universală), și a doua: îndemna oamenii de cultură, criticii și istoricii literari, la studiu, la re-interpretarea operei lui Marin Sorescu, spre re-așezarea sa în Marele Panteon Cultural. Re-așezarea lui Sorescu și a altora asemenea lui înseamnă așezarea noastră, ca popor, în lume.

De atunci și până acum, mai nimic. Pe de altă parte, chiar dacă există din cei care încearcă să mai spună ceva, nu sunt luați în seamă...“

Cu îngăduința, în special a celor pe care i-am neglijat, și față de care-mi cer iertare, dar și pentru adevăr ca valoare supremă, retractez fraza: „*De atunci și până acum, mai nimic.*“ Pur și simplu, sub imperiul momentului, al textului etc. (deși nu e o scuză!), mi-au scăpat câteva lucrări foarte importante în creionarea operei și personalității lui Marin Sorescu, lucrări apărute în ultimii trei ani. Este vorba de *Marin Sorescu în scrisori* (I), G. Sorescu și Emil Istocescu, Ed. Autograf, 2009, *Sorescu, Caiet îngrijit de Constantin Barbu*, Ed. Contrafort, Organizația Ziariștilor Independenți, 2009, *Marin Sorescu în Documente și Scrisori inedite*, ediție îngrijită și prefațată de George Sorescu, Scrisul Românesc, 2010, *Marin Sorescu – Ironica Regie la un Spectacol Existențial*, Fănuș Băileșteanu, Ed. Autograf, 2008, *Marin Sorescu, La liliaci*, Ed. Art, 2010, ediție îngrijită și prefațată de Sorina Sorescu, *Marin Sorescu, Romanul Călătoriilor*, jurnal inedit III, Editura Scrisul Românesc, 2008, ediție apărută cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Craiova, și *La Liliacei – 6 cărți în căutarea lui Marin Sorescu*, Marian Barbu, Ed. Sitech, 2010, lucrare despre care am scris omagiindu-l pe autor la momentul lansării ei.

Al treilea motiv pentru care am revenit cu însemnări contextuale, este legat de expresia: „*Finalul piesei îl găsesc, mai degrabă, în cultura Samkhyia, din gândirea indiană. Cam cu șapte sute de ani înainte de Hristos!*“

Aici, nu retractez nimic. Ba mai mult, vă mai dau câteva indicii care duc spre filosofia indiană

(cultura „*Samkhyā*“ îi este inclusă): **1.** reîncarnarea sugerată de Sorescu în expresia „Doamne, mai naște-mă o dată!“, idee care nu are nimic în comun cu învățăturile creștine, mai ales că Sorescu se adresează, prin vocea personajului Iona, unui Dumnezeu mort (Nietzsche), incapabil de un „exemplu“ și **2.** expresia „*Eu cred că există în viața lumii o clipă când toți oamenii se gândesc la mama lor. Chiar și morții. Fiica la mamă, mama la mamă, bunica la mamă... până se ajunge la o singură mamă, una imensă...*“ face trimitere tot către India, însă cu precădere către miturile acestei imense și vechi civilizații.

Ce ziceți, punem de acel pariu ?

Craiova, 03.03.2011

Obiectiv – subiectiv, relație duală în cadrul înțelegerii sau formă speculativă de amestec omenirea ?!

În viața de toate zilele, ne punem, cel puțin periodic, întrebări de genul: „Ce este real și ce este simplă aparență?“, „Am fost obiectivi în tot ce am întreprins?“, „În ce măsură mintea noastră colorează sau chiar distorsionează lucrurile?“, sau „Poate mintea umană să știe adevărul despre viață și cosmos?“. Puse sub acest aspect, întrebările anterioare au caracter filosofic, însă, ele apar și în mod obișnuit în cadrul interacțiunilor umane, acolo unde trebuie să distingem faptele de fantezie. Problema percepției sau cum formează mintea noastră impresii și idei despre lumea naturală, a celorlalți și a sinelui, este foarte importantă pentru procesul înțelegerii.

Pe tema percepției și mai ales despre nevoia constantă de dovezi observabile pentru idei, a scris mult mai ales Francis Bacon (Amintiți-vă problema idolilor!). Dincolo de spusele sale, din studiile suficient de variate, se detașează ideile con-

form cărora, ceea ce se poate observa este, sau nu este tot timpul, exterior minții umane. După cum se știe, cele cinci simțuri majore ne informează despre înfățișarea „lumii exterioare“ sau despre senzațiile, durerile și plăcerile corpului, dar ele nu ne dau acces la tot ce putem „observa“ despre noi înșine sau chiar despre realitate, în general. S-au întâmplat cazuri când chiar observatorii pregătiți pot fi victime ale percepțiilor sau observațiilor greșite. Mai mult, rezultatele fizicii și astronomiei de azi ar fi de ajuns pentru a distruge orice iluzie conform căreia simțurile noastre ne înșală atâta timp cât ele nu descoperă în anumite cazuri, mai nimic direct (este vorba despre natura realității la nivel microfizic, microbiologic sau macroastromonic).

Metodele empirice ale științelor naturale, toate variantele metodei deductive generale, permanent consideră observația senzorială ca prim și ultim pas și criteriu de validitate. Aceasta, desigur, ajută la testarea obiectivității unei ipoteze. Ideea științifică clasică a obiectivității este total neadecvată ca standard al adevărului, deoarece este fixată pe lumea obiectelor și, în această „fixație naivă“, pierde din vedere lumea subiectelor. Cel care vede este exclus în favoarea a ceea ce este văzut.

Problema clasică a cunoașterii este relația dintre subiect și obiect, care poate fi considerată și ca dilema „recepție-proiecție“. Mințile umane pot fi comparate și cu un aparat receptor ca radioul sau camerele de filmat și în același timp cu aparatele

reproducătoare, precum casetele de *play-back* sau proiectorul de filme. Dilema care se creează constă în întrebarea: mintea umană funcționează sau poate funcționa simultan ca ambele tipuri de aparate? Pe scurt, mintea percepe ceea ce proiectează ea însăși? La această întrebare, pot fi formulate o mulțime de răspunsuri care au, în general, ceva în comun și anume:

1. Mintea, în condiții normale, percepe doar ce este „dat“ obiectiv de la altceva, decât ea însăși. (Adesea numit naturalism sau „realism naiv“).

2. Mintea percepe ceea ce este dat obiectiv, dar mereu și numai cu ajutorul formelor „subiective“ sau „proiecții“ proprii, de cele mai multe ori ca interpretări personale și/sau sociale (numit uneori interacționism sau constructivism).

3. Mintea creează tot ceea ce percepe sau conține unele reprezentări la nivelul conceptual-perceptual relativ conștient, altele subconștient sau „supraconștient“ (numit uneori solipsism, uneori idealism ontologic, alteori „mentalism“).

5. Mintea selectează pe larg și respinge datele (fie conștient, fie în mod obișnuit), în funcție de un model mintal dobândit și/sau în funcție de mediu (numit uneori gestaltism, un fel de relativism perceptual).

6. Mintea percepe mereu și numai „fenomene“, acestea însemnând „orice reprezentări care îi apar conștiinței“. Fenomenele sunt recunoscute ca fiind mai mult sau mai puțin de origine

subiectivă sau obiectivă (numit fenomenalism sau fenomenism).

Dincolo de toate aceste formulări, atâta timp cât mintea individului exprimă sensuri care nu sunt conforme cu realitatea, acele sensuri sunt subiective. Din cercetările făcute, s-a observat faptul că, „cu cât este mai adevărată o abordare exprimată de minte, cu atât mai obiectiv, independent de mintea subiectivă, este sensul“. În consecință, înțelegerea ar trebui mereu să înceapă de la fiecare din sferele noastre subiective de sensuri personale. Înțelegerea este produsul unui continuu joc între percepții și concepții. Ca atare, noi nu creăm sensuri formând idei originale pe care să le proiectăm asupra lucrurilor sau evenimentelor, ci înțelegem pe baza unor sensuri obiectiv formate care reprezintă percepții reale și concepții adevărate. Pe scurt, se poate spune că mintea (subiectivă) oferă forma oricărei expresii de sens, în timp ce ceva, independent de minte sau „în afara“ ei, oferă conținutul (obiectiv) R. C. Priddy, *Beyond Science. On the Nature of Human Understanding and Regeneration of Its Inherent Values*, <http://home.no.net/rrpriddy/indexbey.html>. Cu alte cuvinte, putem vorbi despre ceva care devine inteligibil când i se găsesc corespondențe cu experiența umană și când are un anumit tip de utilizare sau scop.

Pe măsură ce înțelegerea progresa la o anumită persoană, formele dezvoltate în minte devin mai complicate și foarte extinse. Înțelegerea

noastră progresa prin „autodezvoltare, perspectivele pe care le cuprinde cresc și orizontul mintal este extins, descoperind astfel o parte mai mare din realitatea experimentată“, ne spune Robert C. Priddy. S-a observat că în anumite situații, deși dezinteresați, putem descoperi sensul unor lucruri într-un mod mai obiectiv sau universal, chiar dacă nu putem ajunge la o înțelegere complet neutră sau obiectivă.

Lucrurile care rămân nepătrunse definesc limita înțelegerii creației sau cosmosului. De cele mai multe ori, mirarea (nu în sensul filosofic, dat de către Descartes) și ura apar din lipsa înțelegerii, deci din limitele ei. Din acest motiv, a face o sinteză a faptelor, valorilor și ideilor ce duc la înțelegere, necesită o abordare amplă și din diferite sensuri. „Nu putem exclude din cadrul înțelegerii nici explicația cauzală, nici raționamentul logic, nici interpretarea teoretică și nici calitățile umane, precum sensibilitatea, respectul, identificarea compătimitoare sau aprecierea calitativă“ (R. C. Priddy – *ibidem*). Pe scurt, înțelegerea autentică nu exclude niciodată astfel de elemente non-cognitive ca identificarea personală, etică și respectul pentru ceilalți. Diversele forme de activitate mentală – gândire, memorie, analogie, interpretare, rațiune, intuiție, precum și alte operații sau resurse nenumite – ne permit să descoperim conexiuni și relații între posibilele obiecte ale intereselor noastre.

De asemenea, trebuie ținut cont de faptul că înțelegerea umană (în structura sa holistică) nu

poate fi separată de calități umane ideale, precum veridicitatea, simpatia și empatia, deoarece ele sunt chiar motivația în căutarea înțelegerii. Orice formă de gândire care neagă dreptatea sub forma unei moșteniri comune și a unui scop viitor al umanității se separă ea însăși de sensul cel mai profund și mai sincer al „înțelegerii“, care este esențial orientată spre îndeplinirea scopurilor universale.

Înțelegerea faptului de a fi obiectiv sau subiectiv stă la limita și analiza tuturor factorilor care determină activitatea minții noastre îndreptate spre îndeplinirea celor mai înalte idealuri ale omenirii.

A „minții *noastre* îndreptate spre îndeplinirea celor mai înalte idealuri ale omenirii“, am spus anterior. Sunt oare obiectiv sau subiectiv în afirmație? Voi ce spuneți?

Craiova, Sâmbătă 05 02

„Omul de cultură”, cinzaca și noua ordine universală

Oricât de mari am avea dioptriile, mai pe românește, oricât de chiori am fi, nu se poate să nu vedem cum, clipă de clipă, când statul (la noi veșnica gașcă cu puterea la îndemână), când mai știu eu care din „deșteptii” neamului, geniali în prezentul, la români, destrămat, își dau cu părerea, manipulând, după interes, fiecare cât și cum poate. În caz contrar, te situezi, ca omul în apele lui, și îți spui un punct de vedere menit, în ultimă instanță, să limpezească, dacă se poate, vremurile.

Bunăoară, dacă aș vrea să vă vorbesc despre comunism, v-aș recomanda o carte a mea, *Puntea frântă și căderea spre niciunde*, Editura NEWEST, Tg. Jiu, 2006, 335 pagini, sau v-aș spune, în câteva cuvinte, că m-am născut atunci, am trăit acolo vreo 30 de ani, sub el (nu e de colea!) și, dacă m-ar întreba cineva: „ce este comunismul?“, nu cred că aș fi în stare să formulez o definiție, după toate rigorile definiției (gen proxim și diferență specifică – de la Aristotel citire). Nici măcar despre tot-

litarism nu pot spune mare lucru. Una era perspectiva de dinaintea lui '89, când mă raportam la valorile Occidentului (prezentate poleit, în fel și chip. De, propaganda trebuia să-ți ia cumva ochii!), și alta e acum, când valorile respective au rămas doar în cărți și, eventual, o formulă a dorințelor din inconștient, pulsate, fie și numai întâmplător, în conștientul meu și cel colectiv. Dar să lăsăm comunismul! Trăim, spunem noi, chiar ne place să și credem, de 20 de ani, în democrație. E, nici despre democrație nu știu cine știe ce. Una am citit în manuale (nu degeaba le văd unii teorii sterile!), și alta se mișcă în jurul meu, sau chiar în lumea cu pretenții, din vestul european. Și atunci, ca să am o perspectivă completă, m-am gândit că, dacă aș mai prinde câțiva ani sub inchiziție, una modernă, demnă de mileniul III și zilele noastre, cu politicienii în sutane și diplome de popi (dacă s-ar cere, sunt de vânzare mai ceva decât la tarabă, în dughenele mai nou înființate), imaginea mea despre lume ar căpăta un fel de rotund. (Doamne, ferește!)

E, ce ziceți? Deși, cu o ușoară ironie, m-am postat, zic eu, pe poziția omului dezinteresat, a celui care nu își dorește nimic mai mult în afara sugestiei conform căreia lucrurile pot fi și altfel.

Nu aceleași chestiuni v-aș fi spus dacă voiam o manevră socială, voiam să fac bani, sau, mai grav, să vă re-împart (că de împărțit au făcut-o deja alții), să vă re-învărajbesc și, bineînțeles, să vă domin. Cel puțin cu iluzii, că tot v-au obișnuit cei

desemnați „oamenii de cultură“ să tot căscați gura („oamenii de cultură“ cu opere, nu glumă, și soclul în UR, înainte de a se naște, de pe vremea lui Stalin, rezervat. Aș, cultura țoiului turnat pe gât în zorii zilei până nu-i apucă sevrajul!).

Și ca să am succes, după ce am tras litra pe gât, dis de dimineață, v-aș vorbi despre viață, despre eleganță și valori, că doar trebuie să visați și voi, nu? Ce dracu, doar oameni suntem! Apoi, despre eventuale dezastre, despre cutremure catastrofale, despre un alt potop, despre musca țețe, despre țânțarul care mușcă mai ceva decât nu mai știu care dihanie din primordii, despre apocalipsă și, în sfârșit, despre moarte. Până aci v-a fost! În câteva zile, dacă mă ajută și televizorul, bag în sperieți poporul! „Scopul scuză mijloacele...“ era o vorbă pe vremea lui Ceașcă împărat. E, Niccolo Machiavelli altceva a spus, dar, ... scopul scuză mijloacele. Mă scuză și pe mine câtă vreme țoiul stă gol și mi se tulbură mintea de-mi vine să-mi trag un glonț în cap. Nu prea rimează, dar ce să mă fac?!... Și atunci, de la tribună: moartea e... și să vezi ce e! Din când în când, cu mâna tremurând (abstinența fir-ar să fie, până strâng iar de-o rachie!), îmi fac sfânta cruce și vând... mătănii bombănind ceva despre cum că o fi și o păți... Apoi, cu poporul, tot poporul plătitor în UR o să intrați. Promisiuni, de, se poartă! Poporul și iar poporul, că tot belește ochii la televizorul! Ce să fac, dă-o Doamne, iartă-mă, de gramatică! E sarcină să rimeze!

E, domnilor, că pentru mine, domni sunteți, uite că mi-ați umplut deja iar țoiul... Mulțumesc! V-am băut și astăzi! Iar șpaga degeaba ați dat! Nu-i nimic, s-a legiferat! Și ce-i drept, sunt genial! Buricul universului! Ce zic eu?! Dacă mai dau cinzaca asta pe gât, fac ordine și-n cer și pe pământ. Hoo! Nu dați buzna, cotizați civilizată! Că iluzii, ehe, de pe vremea lui Ceașcă împărat, cules-am și vouă, la fiecare, am de dat.

Mare comedie! Cine dracu ar fi gândit că sărăcia îmi face bogăția?! Doar eu, „omul de cultură“, veșnic cu țoiul la gură! Inspirație! În plus, ce-i drept, sunt genial! Buricul universului! Ce zic?... Dacă mai dau și cinzaca asta pe gât, fac iar ordine și-n cer și pe pământ!

Bulzești-Dolj, Sâmbătă, 09 10 2010

Povestea lui Stan Pățitul, profesor de România sau Ceva despre... o fi și o păți !

Dacă cineva mi-ar fi spus în decembrie '89, că peste douăzeci de ani, am să-mi fac, la fiecare pas, cruci, năuc de tot ce-mi stă în jur în această țară (ba chiar și prin prejur) și dacă aș fi avut, fie și numai, o joardă la îndemână, l-aș fi plesnit (pe respectivul), fără a mai sta pe gânduri. Astăzi, când mirarea nu are nimic din substanța sugerată de Descartes (**René Descartes**, al treilea copil al cuplului Joachim și Jeanne Descartes, o familie de mici nobili din regiunea Touraine, Franța, se naște în localitatea La Haye en Touraine, în 31 martie 1596 și moare în 11 februarie 1650), iar speranța de atunci e îngenuncheată ca pe vreme când inchi-zitorii nu mai pridideau cu arsul pe rug, mai că-mi vine să mă iau la palme sau, mai grav, să-mi trag un glonț în cap. Nici de plecat în lume, nu mai pot ! M-au lăsat încheieturile ! Mi-aș trage un glonț, spuneam, nu înainte însă de a-l pupa pe un vecin (ales și avansat, contextual, prin '50, pe vremea

colectivizării, „că era mare nevoie de cadre, de cei ce trebuiau să-ți frângă gâtul“ din strungar în activist și nu mai știi ce, pe la...). „Domne’! – mi-a zis el – nu te bucura așa... ca prostu’ că nu se știe!... În plus, dumneata o să mai prinzi un comunism! Păi, așa, cum crezi?!“ L-am privit pieziș, cu frica ce-mi intrase în oase, și l-am înjurat, în gând, abia după cea am ajuns la vreo câteva sute de metri, mai departe. Mare păcat! Acum i-aș pupa mâna. ...Însă o vrea a mă primi?! Că, dacă o mai trăi, a avut, cu siguranță, vreun FNI sau cel puțin o bancă, două, puse la dospit, să-i aducă, acolo, un oareșce profit. Cât de o vilișoară la Monaco și o tinerică, 18–20 de ani (nu mai mult că-i cade greu la a sa burtică!) să-i țină de urât... Săracu’! Iar eu, intelectual, cu coatele tocite, tot ca pe vremuri... Tot ca prostul!... Auuu! Cred! E, nu ar fi tocmai rău și cu credința, însă vai de capul meu! Am ajuns să cred că porcu zboară! Și ca să vezi?! Cu capra făcută, peste noapte, din parașută, navetă spațială!... Cred că lupul pus în capul trebii, șef, și-a schimbat năravul. Că la vremuri noi, de acum, nu ar mai fi fost loc de ei (fosile îndoctrinate), ci de noi, intelectualii, înțelepții, despre care vorbea, ehe, demult, cândva, Socrate... Domnule, cred! Dar ce haită trebuie să fie acea haită ca să cadă pradă altei haite? Eee?! Așa că las să-mi curgă încă o lacrimă în suflet și mă întorc, din nou, la școală, zic eu, să învăț carte, copilul lui cutare și cutare, de ceva timp, un veșnic răsfățat, că are! Și bani în buzunare, celulare, brățări de aur, mașină, nici n-ai auzit de

care. Ce să mai! Are! Până și cel ce n-are, are! Tupeu, nevoie mare, că statul, domn' Ministru i-au dat libertăți, nu cumva să fie, te miri când, copilașul cutare sau cutare, de un pârlit profesoraș, stresat. Iar eu intelectualul, mai ieri și eu profesorul cu un oarecare rang și nume, am fost tras pe dreapta unde să fac și iar să fac, dosare. Că de carte s-ar ocupa... cutare. E, asta e, să fac dosar de transferare, portofoliu cât mai mare și iar dosar, să iau și eu o sută de lei în plus, șansa la a nu muri de foame. Să fac dosare și iar dosare, în care să tot adaug diplome culese de pe unde am fost, tocmai de pe vremea lui Ștefan cel Mare, încoace și încolo, în Europa, Siberia, pe Lună, Marte la nu mai știu ce întâlnire, diplomă făcută rost, pe ceva peșcheș de la un alt cutare! Of, Doamne! La vremuri noi, tot ei, că am fost aleși să fie mai de soi, mi-am zis și am început să strâng. O diplomă ce-mi atesta că în nu mai știu care context, ceva mai... acuș, pe vremea lui Țepeș, l-am întâlnit pe George W Buch. Într-un alt carton cu poleială scrie cum că am făcut și-am dres ciorba de fasole cu leuștean, ceva ce n-a mai pomenit pământul! Scrie și a aprobat cutare plasat pe scaun la ISJ. Funcția! Bată s-o bată, nevoie mare! Nu, că nu sunt prost și știu tocmai de pe vremea lui Vodă ăl Trăsnit că dacă dai, nu ai însă o șansă ca dosarul tău, hârtii, zeci de kilograme, să treacă, ar mai fi. Punctele să se adune și în vreo câțiva ani să recuperezi ce-ai dat. Cu creierul chircit, aproape de paralizat, îmi fac o socoteală, scad ce-am dat și, ca pentru mine, omul beat de bucuria

mărețelor realizări, de astăzi, constat că am luat. Praful de pe tobă! Că ce am dat, a fost luat și rămâne veșnic dat. A căzut guvernul, alianța, dintr-o dată, peste noapte, s-a spart iar, eu, profesorașul, cu degetul în gură, că de-aia am votat. Stai, domnule! – mă încurajez – am la teșcherea dosarul. Beton! Oricine s-ar instala-reinstala, eu, pe metereze, de dinaintea venirii lor, am câștigat. A doua zi, un fel de ameteală, un alt venin în suflet și... iar m-am cocoșat. Am aflat că regulamentul, cei nou sosiți pe loc l-au preschimbat. Așa că iar m-am adaptat. În numai două nopți și ceva zile am strâns, de pe internet sau dracu mai știe de unde, studii, articole, cărți... Le-am împachetat și-n ziua treia, într-un exemplar, la o editură, cu renume, unde e cutare, pe ici, pe colo, cu acțiuni, ușor amestecat, domnule, le-am publicat. Acum e acum! Ce o să zică mai marii Isj când, făcut de ei și de sistem un mic rahat, am devenit, ce-i drept, cam peste noapte, un mare consacrat? Patru cărți publicate, în trei nopți și jumătate, nu e de colea! Și puncte, noi puncte în promovare, aș, să nu mor de foame, iar am adunat!

Ce dracu, domnule? Unde-am ajuns? Mă uit în dreapta, în stânga, trec pe la universitate... Și văd acolo... un alt fel de rahat, de rang, ceva aparte, pe ici pe colo, ușor cosmetizat. Salariul unui prof, cândva, aproape s-a triplat. Norme peste norme cumulate el a tot câștigat că, dacă ai face socoteala, nici zi și nici noapte pe acasă el nu a mai dat. Ce să mai vorbești atunci când profu-i

în Cameră sau la Senat?! În plus, francul câștigat din taxă își spune și aici cuvântul. E, cum s-ar zice peșcheșul e oficial, s-a autorizat? Mai vedea! Una-i taxa, alta-i... Aici, șpaga s-a reinventat, ca domn' profesor cu rang universitar să intre în lumea bună! Să aibă și el casă, masă și mașină la-ndemână, că de-aia la școală, toamna, își duce întreg neamul, rude, satul în care s-a născut chiar dacă de carte nu se mai aude. Universitatea a devenit locul în care prostia-i oficială și capătă statut. Se tipăresc cartoane pentru toți ce-au vrut. Și au plătit peșcheșul, au dat și, fie-mi iertat cuvântul, fiecare după cum a mai putut. Și după moment: la licență suma..., un doctorat, mai mult, chir dacă hârtia-i tot ca si omul, un fel de început al marelui rebut. Eee, – îmi zic – universitarul de bine, de rău, tot are, că dă diplome și celor care ajuns pe funcții, sus. Diferența-i mare! Înghit în sec și plec, pute mult prea tare!

Ajuns acasă, privesc într-o oglindă, uimit, la mine, mă uit și-n raft, unde hârțoage de la șarlatani, care mai de care, pe bani trudiți cu ora, de prin 89 încoace am adunat. Simt cum mi se face scârbă când văd că dintr-un om, mai ieri, astăzi, văd în fața-mi doar un biet rahat pălit de vânturi, pe alocuri, de vremuri chiar uscat. Privesc năuc și încerc măcar să spun: învățământul l-ați distrus! Fii-ți liniștiți și noi murim! Mai vreți și altceva? Strig, țip, pustiul îi pe pământ... Privesc în sus și atunci ridic, neputincios, din umeri. Deasupra mea, e moțul marelui rahat!

Preț pe dispreț

„Să iubești pe Domnul, Dumnezeuul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta [...], iar pe aproapele tău, iubește-l ca pe tine însuși“ – este îndemnul biblic asupra căruia gânditorii omenirii și-au plecat fruntea, au zăbovit, au cugetat și-au pus întrebări. Răspunsul? Greu de dat! Uneori chiar riscant, din considerente ce pot merge de la contextul social-istoric (pe vremea Inchiziției, ehe!), până la starea omului, conștient de sine, într-o lume ca reprezentare (evident, exprimată la nivelul limbajului).

Puțini sunt cei care au îndrăznit, în timp, să spună ceva de substanță (distanțați mai ales de dogme), în legătură cu citatul de mai sus! Enumerarea lor nu își are rostul! Printre ei însă, și Jean Jacques Rousseau, filozof francez de origine geneveză (născut 28 iunie 1712 – decedat 2 iulie 1778). El se încumetă să proclame ca neputință a omului expresia „iubește-ți aproapele ca pe tine însuși“, din considerente specifice :

1. conservatorism (ce ține de structura mentală),

2. instinctul de conservare, locul în care natura umană subiectivă, universal manifestă, își spune cuvântul.

Versetul biblic citat, la care s-au adăugat frământările din veacuri, nu ne-au dat nici nouă pace, nu ne-au lăsat să vegetăm, mai pe românește, nu ne-au lăsat să mergem cu capul între umeri, și surzi, și muți, la balmăjelile contemporanilor, etalate, zice-se, doar spre binele omului. Aș! Povești și nici măcar atât, câtă vreme, la baza construcției lor (a poveștilor), stă și știința de-a le scrie și de a le spune (chestiune ce ține de minte și limbaj, ca să nu mai amintesc de măreția omului care, după noi, ar consta tocmai în puterea de a povesti și a ne lăsa povestiți).

Revenind, nu ascundem faptul că, cel puțin la nivel rațional, ne situăm undeva alături de Rousseau. Emoțional însă, a-ți iubi aproapele (în sensul biblic) a căpătat (în sensul larg și nobil al cuvântului) o altă conotație: „iubește-ți aproapele ca pe tine însuși“, în forma sa manifestă, echivalează cu „prețuiește-ți aproapele, ca pe tine însuși!“ Că în prețuire, contextual, picură din noi și dragostea de lume, și iubirea pentru aproapele nostru, este o altă chestiune ce vine să completeze, ba, mai mult, să dea forță cuvântului „prețuire“. Altfel spus, dacă nu avem puterea sfinților mergători prin lume, putem fi asemenea lor, că doar prețuirea stă la îndemâna oricui, mai ales atunci când nu suntem plesniți de cine mai știe ce tip de mitocănie (la noi un fel de patologie cu iz național, dacă ne

gândim la versiunea cu capra vecinului, căreia i s-a dat, spre îndestulare, frunza și falusul carpatic (simboluri, spre cunoașterea noastră în lume). Nu de alta, dar cică am fi popor potent, chiar și numai cu verdețuri sau murături, dacă alături lor stă, fie și numai oala cu vin! Aiurea! Se vede de la o poștă cum tremurăm ca piftia la ieșirea din așternut, și cum confuzia stăruie în noi până spre seară, când suntem din nou la pământ. Apropo de asta: am să propun Parlamentului României reintroducerea articolului 402 [dacă nu mă înșel, cel care interzicea consumul de alcool mai devreme de orele 10 și în timpul programului], măcar pentru instituțiile de cultură, spre a mai struni creația ce curge, după câte se pare veșnic cu falusuri!). Dacă mai adăugăm mișcarea din buric și manelizarea la nivel național, imaginea e completă.

În consecință, de aici, din mitocănie, și diferența. Prețuiești însă pe cine?

Pentru a clarifica, oarecum, orizontul deja creionat, trebuie să amintesc faptul că, nu putem prețui la întâmplare, chiar dacă, de exemplu, postmodernismul îți dă voie (ce-i drept, doar cu partea aceea a lui de trei parale, adică cu aia ce stă sub sintagma „cine a pus căcat pe cleanță?”). Să mai spun că sub umbrela expresiei și izul emanat, stă rangul de mare creator? Nu, o las pentru altă dată!

Ori aici e aici! În chestiunea cu prețuirea, stă, un fel de premergere, povestea cu înțelegerea, concept complicat și nu la îndemâna oricui băl-măjește sub starea halucinant-acustico-vizuală, ur-

mare a vreunei intoxicații cu poșircă vândută de nea cutare ce pune preț pe dispreț la a sa bodegă în care...

Norocul nostru cu cei care au făcut din știință și știința de carte, profesie! Greu îi mai suportă, astăzi, tot felul de al de fute-vânt, dar, până una, alta, dacă vrem să fim în rândul lumii, nu avem încotro! În acest sens, amintesc spusa lui Priddy, R. C., profesor la Universitatea din Oslo, Norvegia :

„Nu putem exclude din cadrul înțelegerii nici explicația cauzală, nici raționamentul logic, nici interpretarea teoretică și nici calitățile umane, precum sensibilitatea, respectul, identificarea compătimitoare sau aprecierea calitativă. Pe scurt, înțelegerea autentică nu exclude niciodată astfel de elemente non-cognitive ca identificarea personală, etică și respectul pentru ceilalți. Diversele forme de activitate mentală – gândire, memorie, analogie, interpretare, rațiune, intuiție, precum și alte operații sau resurse nenumite – ne permit să descoperim conexiuni și relații între posibilele obiecte ale intereselor noastre“. Înțelegere, în zilele noastre, vizează ansamblul, iar natura sa de tip holistic vine odată cu procesul globalizării. [...] „Principiul înțelegerii și al metaștiinței este de a descoperi unitatea în diversitate. Ipoteza principală este că, așa cum ființa umană este în esență la fel, peste tot, în lume, la fel este și facultatea esențial umană a înțelegerii“ (*Beyond Science. On the Nature of Human Understanding and Regeneration of Its Inherent Values*, <http://home.no.net/rrpriddy/indexbey.html>)“

Asta pe de o parte! Pe de altă parte, gradul de înțelegere, dar și calitatea ei ține de inteligența noastră. Simplificând, într-o analiză practică a înțelegerii, trebuie avut în vedere că fiecare dintre noi vorbim cel puțin o limbă. Dacă am defini inteligența umană ca fiind descrisă de raționamentul creativ obținut prin adunarea diverselor informații (vechi și noi), pe baza cărora pot fi obținute noi concluzii, am observa că limbajul uman este una dintre dovezile inteligenței și, evident, a superiorității umane. Chiar dacă argumentul anterior este relativ firav, el permite, totuși, câteva concluzii:

a) cuvintele noastre fac dovada gândurilor noastre, iar sunetele care dau gravitatea lor arată cât de inteligenți suntem;

b) s-ar putea demonstra că, fără comunicarea lingvistică, nu ar mai fi literatură, poezie, știință, pe scurt, acumulare de cunoștințe teoretice și practice (poezie în sensul demn al cuvântului, și nu aceea de forma: „scârța, pârța,/ țaca, paca/ mulge vaca/, foaie verde laba găștii,/ latră mâța-n pom/...”).

c) nimic nu poate stabili mai bine inteligența și superioritatea noastră, decât existența comunicării verbale. (După Descartes, „chiar și nebunii care spun lucruri nebunești, dau dovadă de o formă de inteligență, pe care nici un alt animal nu o are” – R. Gherghinescu, *Anotimpurile empatiei*, Editura Atos, București, 2001, p. 30).

În altă ordine de idei, mai amintim că:

1. Înțelegerea reprezintă semnul distinctiv al gândirii care nu poate fi concepută în afara sesizării și corelării atributelor esențiale ale obiectelor și fenomenelor, a faptelor în general. Ea este trăsătura esențială și permanentă a gândirii umane (exceptând cazurile patologice sau de rea credință), fără de care nici celelalte activități ale gândirii (conceptualizarea, sistematizarea, axiologizarea, creația etc.) nu ar fi posibile, chiar dacă, de exemplu, gestalțiștii o cantonează între un act brusc, spontan, de „prindere“ a unei relații sau situații, și o iluminare instantanee, intervenită în procesul rezolvării anumitor probleme.

2. Din perspectiva lui I. P. Pavlov, înțelegerea ar fi o „închidere bruscă de circuit“, închidere care, în opinia sa, reprezintă utilizarea vechilor cunoștințe (cunoașterea acumulată, stocată, care este de fapt cunoașterea teoretică), în vederea deprinderii unor noi noțiuni, momentul înțelegerii fiind echivalent cu încadrarea noilor cunoștințe în cele vechi.

3. Tucicov, în anii '70, definește înțelegerea ca „o activitate de pătrundere și de relevare a relațiilor dintre obiectele și fenomenele realității“ (A. Tucicov-Bogdan, *Psihologie generală și psihologie socială*, vol. II, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973, p. 9.)

4. Dacă înțelepciunii noastre (în măsura în care nu am făcut umbră pământului degeaba), suntem în stare să adăugăm înțelepciunea altora, puterea noastră de a înțelege tinde spre forma sa

manifestă, iar prețuirea este atrasă, direct, fără efort, de către repere.

[...] A fi în stare să recunoști înțelepciunea în alții, ne amintește același autor, R. C. Priddy, și să ai calitatea de a putea învăța de la o astfel de persoană nu este un lucru obișnuit, nici pentru oamenii de rând, nici pentru cei educați formal. Tradiția secolelor susține că un înțelept apare în calea oricui, cel puțin o dată în viață, dar rar el este văzut și ascultat. Calea spre adevăr este presărată cu certitudini abandonate. Nivelul purității morale, clarității mentale, veridicității intelectuale și stabilității emoționale decide adevărul pe care ne putem baza. Când orizontul se lărgeste, valorile se astâmpără și furtunile dispar, mai multe aspecte ale adevărului ne vin la îndemână“ (R. C. Priddy, *Conversations with Bhagavan Sir Sathya Sai Baba*, Dr. John Hislop, 1984, p. 43.).

5. Despre înțelegere, s-au scris cărți. Adunate, probabil ar forma bibliotecă, însă noi, în scurtul demers, nu putem tinde spre un rotund fără a mai adăuga măcar faptul că înțelegere fără conștiință este aproape un non sens.

[...] ceea ce este corect sau greșit ne este cunoscut doar prin conștiință. Ceea ce este corect, uneori se face simțit de o certitudine interioară, astfel încât avem convingerea că știm fără a avea îndoieli. „Cunoștința... este Spiritul Suprem omniprezent, Singura Realitate dominantă. Din ea, vine Conștiința, care este vocea adevărului din

interior“ (N. Kasturi, „What is Truth?“, în *Indian Journal Sanathana Sarathi*, January, 1987, p. 35).

Ca să încheiem, dacă alături spuselor anterioare, adăugăm trăirea empatică (despre care o să vorbim cu alt prilej), dacă reușim re-cunoașterea aproapelui prin ratarea specificității acestuia (prin a da la o parte ceea ce îi este specific), prețuirea lui, a aproapelui, este tot una cu prețuirea de noi înșine.

În cazul în care însă ratăm tot ce am spus anterior, ratați suntem. În acest caz, și noi și prețuirea aproapelui nu depășește prețul pe dispreț în bodega lui nea cutare...

Craiova, Duminică, 10 04 2011

Răbdare, răbdare, dar... și noi, că orișice, ...orișicum !"

Și eu, ca tot românul, care se uită la televizor (în ideea de a mă informa și de a înțelege lumea înconjurătoare, de a mi-o reprezenta, măcar la nivelul limbajului pentru a găsi și a-mi da, evident, un sens – în ultimă instanță, test de inteligență și adaptare), văd și aud, de acolo, că tot ce mi se întâmplă ar ține de faptul că aș fi... sub limită. Că nu mă duce gogoloiul și, din acest motiv, instituții care mai de care, dar mai ales politice, nu trebuie să-și mai bată capul, câtă vreme „chestiuni arzătoare la ordinea zilei“ depășesc înțelegerea mea. Pe de altă parte, spune la „telebizor“ „mon cher“, că, dacă mai vreau să mai bag mâine mămăligă în gură (astăzi, în rai, n-a mai fost nici măcar mălai!) trebuie să accept. Cu alte cuvinte, starea actuală (a noastră, a tuturor, că dacă ar fi doar a mea, „trai pe vătrai, ninecă!“) e una de supunere, nu una de pus sub semnul întrebării, de despicat precum firul în patru, de gândit și de găsit soluții. Ce să mai zic? La drept vorbind, dacă a spus-o și Brucan,

trebuie să fiu, cumva, de acord cu faptul că lumea se împarte în proști și deștepți. Ei, bine, într-un context oarecare, pe vremea când mai puteam glumi, un șef (cu „funcție“), mi-a reamintit, într-un oarecare târg mare, spusa profesorului. „Mda! – i-am răspuns – și aci regula e aceeași. ...Numai că deștepții vin din provincie. Acum, când provincia, „parcă e, parcă nu e“, contextual, mă tot întreb unde mă postez eu, unde se află semenul meu și, evident, cel care o spune sus și tare: „acceptă și ai răbdare!“

Cu sufletul pus pe calea ferată, gata de capitulare, îmi aduc aminte că textul conform căruia, în perioada contemporană, considerată ca fiind a treia tematizare filosofică, „lumea este dată prin comunicare, prin semnificare, și lucrul este numai un semn printre semne. Semnul este primordial pentru că lumea nu există decât în măsura în care există limba, iar cunoașterea este relativă la comunicare pentru că ordinea comunicării este prealabilă cunoașterii [...], animalele trăiesc în mediu; omul trăiește în lume. Mediul se constituie la nivelul stimulilor și indicilor, al semnalelor și simptomelor, pe când lumea nu poate apărea decât la nivelul semnelor“ (A. Codoban, *Semn și Interpretare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001, pp. 14–15).

Mda! – iar aprob repetând: „animalele trăiesc în mediu; omul trăiește în lume“, și asta pentru că, adaug eu, comunică (limbaj articulat la nivelul conștiinței). Mă crucesc și mă întreb (prin rapor-

tare la textul biblic): dacă, mai nou, comunicare nu e, nimic nu e? Altfel spus, ce nu comunicăm nu există? Nu! Sau cel puțin așa spun F. van Eemeren și R. Grootendorst în *La Nouvelle dialectique*, Éditions Kimé, Paris, 1996. p. 39: „ceea ce este și ceea ce cunoaștem ca realitate este relativ la comunicare: ceea ce nu comunicăm nu există“.

Las la o parte citatul, fie și numai pentru faptul că lucrurile pot fi și altfel, însă nu pot trece cu vederea că discursul este un act de limbaj în care trebuie măcar picurată, vrând sau nu, informația. Iar ea, informația, ar trebui redată la nivelul unei structuri logice și coerente, căreia, după spusa lui Noica, i s-ar asocia și un înțeles. Înțeles, adăugăm noi, dacă și numai dacă, în exprimare este și un gram de adevăr. Altfel spus, aceste acte de limbaj sunt percepute dacă receptorul este în măsură să recunoască și propozițiile și funcția lor comunicativă, să distingă între un act de limbaj direct sau indirect, simplu sau complex, și să-i cunoască valoarea de adevăr. În caz contrar, discursul, oricât de savant ar fi, este cam tot un fel de bălmăjeală în timpul căreia palavrăgiului îi scapă păsăreii pe gură.

Domnule, asta e! Ca să vezi, abia acum îmi dau seama de unde hoardele de porumbei prin centrul orașelor! Mai ales după campaniile electorale!

Lăsând gluma, pentru o mai mare limpezime (evident, la nivel științific), trebuie să aduc aminte faptul că actele de limbaj posedă, din perspectiva

autorilor menționați mai sus, cel puțin câteva proprietăți :

1. actul de limbaj este o acțiune, în consecință informația pregătește, incită, ea are datele pentru valoarea de decizie, deci de acțiune ;

2. actul de limbaj este un act intențional ;

3. actul de limbaj este un act convențional care depinde, în realizarea sa, de anumite condiții ;

4. actul de limbaj este determinat contextual.

În același scop, mă simt obligat să spun (fără a nuanța), faptul că informația-enunț este ușor localizată și considerată ca adevărată, dacă îndeplinește măcar câteva condiții de identificare :

1. Condiția de conținut propozițional ;

2. Condiția esențială ;

3. Condiții pregătitoare ;

4. Condiții de responsabilitate (*ibidem*, p. 39).

Dacă aș mai adăuga la cele enunțate anterior și numai faptul că F. van Eemeren, R. Grootendorst clasifică actele de limbaj în: *Acte de limbaj reprezentative, directive, promissive, expresive, declarative* etc., am da cel puțin nuanță, dacă nu și credibilitate, celor spuse. Cert este că o analiză pertinentă de text și de conținut pune în evidență atât tipul propozițiilor cât și valoarea lor de adevăr. Iar dacă ele, propozițiile, mustesc a adevăr, în conținut, în față iese și vorbitorul, oricine ar fi: eu, omul de rând, semenul meu, savant de renume, politicianul etc.

Cu toate acestea, după toate cele spuse, pentru că veșnic am fugit de ermetisme ca dracu de tămâie, trebuie să recunosc faptul că și acum, la fel ca la început, sunt în aceeași mare încurcătură! Pe de o parte, bâjbâi în a-mi găsi locul (prost sau deștept? – Dumnezeu știe! Cică ar depinde, în mare măsură, de... p----d, S--ă, și, evident, de perspectivă, la care, mă rog, trebuie adăugată și interpretarea. Asta pentru că sunt din cei ce se ocupă cu ea!), pe de alta, cei ce ar trebui să vorbească, tăcând (lăsând la o parte momentele în care bat câmpii), îmi dovedesc, fără ezitare, că nu există, și nu în ultimul rând, în lipsa celor anterioare, analiza, fie ea și de domeniul științei, tot un fel de apă de ploaie se cheamă.

„Speculații! Face și ăsta pe deșteptul!“ – ar putea spune, pe bună dreptate, chiar și un confrate. Iar atunci, ce-mi rămâne? Să vă invit să ne uităm în jur, să vedem ce ni se întâmplă și... voi decideți. Ca eu, „omul aruncat în lume“, mă tot poticnesc. Acum și pentru faptul că tocmai au ieșit prelații cu moaște la plimbare de parcă sfinții ar fi de vânzare! (Poate greșesc, Dumnezeu să mă ierte!), propovăduind și ei răbdare. Deci, „...puțintică răbdare, chestiuni arzătoare la ordinea zilei“ zice „mon cher“ de la tribună, răbdare zice și popa (că tot a mai făcut-o și o face zi de zi în slujba... domnului cutare), răbdare... Parafrazând întreb: răbdare, răbdare, dar... și noi, că orișice! Orișicum?... De votat (v)-am votat! În plus, acum și până când?

„E, și dumneata...” – îmi zice unul, Stan (ăla pățitul, ați auzit de el, de pe la mine din Bulzești) – „parcă n-ai ști?! Până ce-or face ăștia toți, dar toți, cocoșa mare!” Da? „Da!”.

Ei, păi, atunci, fraților, ce să mai zic: răbdare!

Răbdare, răbdare, dar... și noi, că orișice?!...
Orișicum?!... Nu?

Bulzești, Dolj, Duminică, 24 10 2010

Ratarea rătăților, forma bunului simț la români

Cu ceva timp în urmă, pe vremea când Țuțea încă mai era în viață, uluit de cele câteva cărți ale sale (*Între Dumnezeu și neamul meu*, *Filosofia nuanțelor*, *Lumea ca teatru* etc.), dar mai ales de imaginea unui Socrate al momentului și al românilor în special, m-am apucat, asemenea maestrului, să scriu o piesă de teatru. Omul! Și asta pentru că, din punctul meu de vedere, intenția cărturarului român de a împinge demersul său spre concept în *Lumea ca teatru* (o idee mai veche a lui Platon) a eșuat. În consecință, ideea spre care m-am aventurat, Omul – în toată splendoarea și natura sa. Obiectiv subiectivă, mistică, artistică (un alt fel de subiectivism), rațională, morală (în zilele noastre, mai rar!) etc., cu alte cuvinte în dimensiunea lui ontologică. În acest context, fără să vreau, tot mergând pe firul istoriei, un fel de curgere din primordii (dacă dăm timpului temporalitate și spațiului dimensiune, fără rezerve asupra mișcării veșnice), am redeschis, pe rând, la nivel mental, problema Ființei.

Mai întâi la Parmenide, apoi la Heidegger, gânditorul care a coborât *Dasein*-ul la nivelul omului aruncat-în-lume, la firea-de-a-fi intuită de Eminescu etc., și de ce nu, la relația Eu-Tu, relație pusă sub semnul întrebării chiar și de către subsemnatul, în unul din articolele anterioare. Deși la prima vedere, un prim pas în documentare părea a fi satisfăcător, neliniști interioare nu mi-au dat pace. Pe rând, când stări emoționale, când structuri de tip rațional s-au ridicat într-un fel de for interior și au pus întrebări. Aruncat la zid de mine însumi, mi-am anulat timpul. M-am întors la începuturi, unde am retrăit (vorba lui Dilthey), la dimensiuni cosmice, Facerea. M-am văzut astfel, pentru o clipă, ca fiind primul pământean, însă un alt fel de Adam, unul parcă uitat într-un pustiu și al cerului și al pământului. Aici, plictisul. Să îți fie dat întreg pământul (raiul l-am inventat eu, ca om, mai târziu) și să nu ști ce să faci cu el! Apoi, să te tot uiți ca prostul la stele aflați că nu e tocmai convenabil, chiar dacă, pe vremea aceea, nu se punea sub nicio formă problema profitului. Cât despre Eva, multă vreme, nici pomeneală! Mi se promisesse un fel de zestre pentru noua mea casă, însă ia-o, dacă ai de unde! De niciunde, ca și în timpurile moderne, nu puteam întrezări nici începutul și nici sfârșitul. Parcă fusesem, înainte de a fi, legat la ochi. Ei, Evei, îi simțeam însă lipsa. Stătea în zestrea mea genetică pofta, visul, apoi cicăleala... Cineva parcă trebuia să mă bată la cap, iar eu pe altcineva trebuia, cumva, să înjur.

În fine, târziu, după ce m-am tot dat cu capul de toți meteoriții scăpați din poala unui gură-cască, aflat întâmplător la Marea Împărăție, a sosit și ea. Goală pușcă! De unde, cum, când, greu de spus! Repet, goală pușcă! Și nepăsătoare! Trândăvea, cât era ziua de lungă, cu burta la soare. Îmi venea să o strâng de gât, mai ales că simțeam (după poftele mele), cum că ar cam fi trebuit ceva rânduit pe fața acestui pământ. Tot îmi fusese dat în stăpânire! Supărat foc, i-am agățat frunza. Mare atenție cu ea! Abia de acolo, dandanau! Întâi, curiozitatea. Ce o fi sub, ce o fi dincolo?... Apoi, tăvăleala! Pune frunza, dă-i jos frunza!... Ce a ieșit?!... Păi ce putea să iasă câtă vreme nici pe vremea aceea așchia nu sărea departe de trunchi? Nu ar fi fost tocmai greu nici cu doi puradei pe cap, chiar dacă seara, când intram cu ea sub așternut, îmi cam încurcau ștele. Cum însă Cel ce mă făcuse își cerea dreptul (un fel de șpagă primordială, la vremurile noastre zeciuală, impozite, taxe peste taxe chiar și mai mult!), au apărut greutățile. În plus, când au crescut copiii, musai să cotizeze ca și mine. Domnule, taxa de protecție, legea numărul unu pe fața pământului! Și dai că nu ai încotro! Numai că nu tot timpul datul tău e pe placul protectorului. Chiar și întâmplător, dacă ți-ar da el două palme (la propriu, bineînțeles că altfel...), nu ar fi mare lucru. Mai înjuri, mai faci una, alta, și te întorci, ca porcul, la trocul pus, la țară, în fața scării. Altceva se întâmplă când îți lipsește mângâiatul stăpânului, fie el și călăul cu barda deasupra grumazului tău. De acolo,

din lipsa de prețuire (fie ea și formală, din complezență, adică de ochii lumii), mâhnirea, apoi vrajba, ura și evident pasul spre crimă. Nu cred că trebuie să vă reamintesc despre cum Cain, ucis de fratele Abel, a scaldat pământul cu sângele său. Cum toate se plătesc pe lume (ca și în zilele de acum, numai că ne-a luat Dumnezeu, sau celălalt, definitiv, mințile și nu ținem cont), a trebuit să îndur mai întâi lipsa puterii de a re-cunoaște, apoi potopul. ...Și toate celelalte! Când ne-am revenit, eu și cei ce au urmat, ieșiți de-acum din ape, ne-a pus, „închinatul“, vorba unei babe de pe la mine din sat, să devin cineva, adică să am un nume că, în Noe, dacă nu pui potopul, Noe e ce? Cel mult litere la un loc, aș spune acum când încă mai funcționează, ca formă de comunicare, alfabetul pentru analfabeți. De chestiunea asta de comunicare, că despre ea e vorba, pe-atunci, în vremurile în care m-am cufundat, se ocupa sufletul. Făcea semne pe cer și lumea s-a înțeles. Dar numai până la Turnul Babel, adică până când am vrut să fim, cum spuneam mai adineauri, un Eu în lume! Ușor de zis, greu de realizat! Povestea cu datul cu parul în cap celui ce vrea să se ridice, poveste structurată la noi, la români, și în chestiunea cu capra vecinului, de-acolo ni se trage. De la Turnul Babel. Ce să faci? Când vrei să stai, nepoftit, alături, pe o lespede cu Dumnezeu, El, atotputernic, îți arde una peste bot încât uiți până și cum strigă alții la tine. Una e însă a vrea să stai lichea, păduche, lângă Divinitate, și alta e să vrei să fii și tu om în lume!

Reiau și completez: Eu, alături altora, în lume. Domnilor, cu tot ce mi s-a dat să îndur, chiar și cu trecerea prin potop), toate bune și la locul lor cât timp vorbeam toți pe aceeași limbă. Atenție, nu în aceeași limbă, ci pe aceeași limbă! Când ni s-a luat acest dat, s-a ales praful! Și de turn, și de toți! Asta e când îți amesteci mintea în țoiul cu țuică și vrei, de-aiurea, să fii! Nu râdeți că ăstea, adică țoiul și țuica au fost printre primele invenții ale omului! De la luatul vorbirii pe aceeași limbă și de la inventarea țoiului cu țuică, și până ehe..., nici că mai țin minte, nu ne-am mai putut reveni. Am tot bătut câmpii prin lume, fără mare scofală. Târziu, Moise ne-a amintit, iarăși, de Dumnezeu. Dumnezeu, unul și numai unul! Unii au auzit, alții nu... Despre existența unui singur principiu, un principiu al unității, probabil al unității chiar în Divinitatea personajului biblic, ne-a vorbit și Talles, însă, iarăși, pe o ureche ne-a intrat și pe alta ne-a ieșit. La fel s-a întâmplat și când Iisus ne-a propovăduit dragostea ca și cale de întoarcere în Unul. Și dacă tot s-a întâmplat la fel, strigătul nostru de acum, „Eli, Eli, lama sabahtani“, se izbește de porțile cerului, apoi se întoarce, Apocalipsă, foc și furtună, pentru un alt început. „Pune-L, domnule, pe Dumnezeu în capul mesei, și-ai să vezi că omenirea capătă sens!“ – ne-a amintit și Țuțea, că doar Îl cunoscuse în pușcăriile comuniste. Dar te pui cu omul? Îi arăți pe Dumnezeu și el spune că e dracu!

Revenind, nici al doilea pas al documentării mele nu m-a convins, dar am început să scriu. Cu

fiecare cuvânt adăugat în plus, am tot încercat să înțeleg și Lumea ideilor și formelor pure formulată de Platon, și silogistica aristotelică, și curgerea ireversibilă a lui Heraclit, și apriorismul lui Kant (aici când am introdus în relație, dar mai ales în conținut, subiectivul, teoria părea că nu mai avea valoare), și dacă omul e ființă social-istorică... Și... Și?! Omul în întreaga sa dimensiune (lăsând ontologia, ca știință, la o parte), e fie un grăunte din divinitate așezat în caleașca lui cosmică, fie nimic. Nu speculați făcând trimitere la termenul lui Nietzsche, pentru că nu la el m-am referit.

Fără să o mai lungim, piesa a fost scrisă. Prost, evident! Că altfel nici că se putea! Cu toate astea, am publicat-o. Ba, mai mult, dintr-un exces de bun simț, am trimis-o, cu prețuiri, și întâi stătătorului în limbă, ca să-mi spună (fără argumente), 'mnealui, în loc de mulțumesc, că m-am ratat ca scriitor! Reply-ul sau *feedback*-ul: și 'mneata, monseur, scriind despre ratarea „ratașilor“, vrând-nevrând, te-ai inclus și te-ai ratat ca om. Apropo, nici dumneata nu specula! Negarea negației (de la Aristotel citire), în cazul de față, nu te scoate basma curată!

În consecință, bine ar fi dacă s-ar cere, public, iertare celor câteva sute de suflete îngenuncheate. Nu de alta, dar dreptul la speranță, chiar și la amăgire, s-a mai luat doar în tinerețile Domniilor Voastre, pe vremea lui ceașcă împărat. În plus relația mâhnire-vrajbă-ură-crimă, despre care pomeneam mai sus, e una de factură psihologică,

deci științifică, iar povestea cu Abel și Cain o fi ea poveste, însă are structură sacră. Iar dacă nu, adică nu o să cereți, public, scuze, nu este exclus să auzim, în curând, că singura formă de bun simț la români ar fi ratarea rataților.

Păreră mea, vorba „neamțului“, de la Păduchioasa din Dos, de pe vremea când te așteptau mojiții acolo, cu gășca friptă, vadră de țuică, butoiul cu vin și fetițele (debutante) la așternut! Poți să zici ceva?

Dumneavoastră, cititorii rândurilor, aveți dreptul. Liber și la înjurături, și la osanale! Fie primite!

Bulzești, 21 08 2011

Teză, antiteză și sinteză în poezia cu iz prelipuțian

Deși nu suntem fani declarați ai internetului, trebuie să-i recunoaștem utilitatea. Cu un calculator în față, cât am bate din palme, tastăm ceva și aflăm... uneori chiar și ce nu ne trebuie. Pe de altă parte, în ziua de astăzi, niciunde și nicicând nu am putea fi atât de repede, ca text, imagine și sunet, pentru oricine, oriunde pe fața pământului. În consecință, din câte se pare, Internetul, este cea mai rapidă modalitate de a ne face cunoscuți, ce-i drept, uneori oameni în lume, alții, un fel de răs al ei. Ultima variantă, categoric, nu ține de tehnologie, ci de propria noastră structură (în care colcăie, de cele mai multe ori, țuicile îngurgitate, iar din ele, evident, nebunia și nesimțirea ce iese pe obraz și în frunte, ca păduchele, tocmai când ne este lumea mai dragă). Cu alte cuvinte, a fi de răsul lumii ține de gramul de minte, după caz, lipsă, sau, în plus, minte ce-și are rădăcinile în structura genetică, de cele mai multe ori, contextual, alterată la bodega din colț, singurul loc unde strălucește

„genialitatea“. Spunem și subliniem aceasta, fie și numai pentru a nu-l mai amesteca pe Dumnezeu în orice fel de lipsă, sau a-L face vinovat pentru toate tâmpeniile noastre. Revenind la internet și avantajele lui, îl mărturisim și noi, citând astăzi, 25 aprilie 2011, adresa: <http://www.youtube.com/watch?v=DEnVVCo7rnQ>, pe „Ion de la gară“. Da, Ion de la gară, despre care se știe „sigur“ (conform aceleiași surse), că scria (și, probabil, încă mai scrie) poezii. Până aici, totul lăudabil. Regretăm însă faptul că, în aleasa noastră democrație, nu s-a păstrat obiceiul vremurilor trecute, vremuri în care culturnicii neamului promovau, cu îndârjire, în pagini cu renume, când poetul țăran, când țăranul poet. Pentru a nu da liber interpretărilor, vă avertizăm că nu despre el, Țăranul român, este vorba în expresia de mai sus. În fața lui, noi, cei care punem pe hârtie rândurile, stăm în poziția de drepti și-i prezentăm onorul.

Odată cu această precizare, ne exprimăm iarăși regretul pentru faptul că aceiași culturnici nu au militat pentru permanentizarea Cântării României, manifestare („culturală“, nu glumă!), demnă de cel puțin un Nobel, dacă nu mai multe, având în vedere generoasa adunătură de creatori. Cântarea României, ce vremuri! Unii se pare însă că au uitat-o, alții, nu! Generația mai tânără nici măcar nu-i știe gustul! Din acest motiv, pentru toți, vă propunem un exercițiu, desigur, la nivel mental. În consecință, imaginați-vă o actuală finală a Cântării

României pe marele stadion (la vremurile de atunci, 23 August), unde, la tribuna oficială, musai, „conducătorul iubit“, guvernul, iar pe gazon, în fața lor, creatorul recitând :

„Cât despre sex (sexul lui Ion de la gară), ce să mai vorbim ? !/ Și-l arăta el domnișoarelor/ Dar numai așa ca să le sperie cu mărimea lui colosală/ Nu-i trecea prin cap să și-l pună în versuri/ Și, probabil, nici în practică/ Ion de la gară a fost poet adevărat.../ [...] Nu e așa, doamnelor și domnișoarelor, care i-ați văzut sexul din greșeală și v-ați speriat/ Vai de mine e cât o pisică! / ...“
„Ptui! Om bătrân și o așa nărozie, mai rar!... Muică, sfârșitul lumii!... – a zis și baba Floarea, trăgând cu urechea și coada ochiului la adresa menționată, deschisă de nepotul său, copil ce repeta, în șoaptă, versurile (de mai sus), versuri pe care urmează să le recite, pe scenă, la serbarea acestui sfârșit de an.“

Mda! Reflectăm asupra „versurilor“, presupuselor aplauze de la tribună, asupra reverenței creatorului și, mai conservatori din fire, ne facem cruce, apoi scuipăm. Scuipăm și în sân, nu de alta, dar, la vremuri noi, tot ei, cu re-creații noi!

Fără a fi istorici sau critici literari în domeniu, totuși, fie și numai din motivul de a ne băga singuri în vorbă (nu de alta, dar nu ne mai rabdă gura!), ne dăm și noi cu părerea și întrebăm :

– cam pe unde ar fi versurile, apoi ideea în înșiruirea de cuvinte : „Melcul e un tanc mai mic cu două mitraliere/ tancul e un melc mai mare/

mult mai periculos/ Și unul și altul înaintează spre o viață mai bună/...“ poemul *Melcul și alte idei* – (aceeași adresă) – Zilele scriitorilor români, 13–16 decembrie 2010. Lăsând la o parte faptul că înaintarea tancului spre o viață mai bună poate fi interpretată, așa cum e spusă aici, și ca o incitare la violență (incitare pe care noi, „cei săraci cu duhul“, o detestăm), recomandăm creatorului, pentru început, cel puțin, teoria cunoașterii la Platon, locul în care lumea ideilor este și lumea formelor pure, lume din care, zice-se că am veni spre întrupare și din care am învăța, prin reamintire (*anamnesis*, în greaca veche).

– în ce măsură noțiunile de „Ființă“, „Lucru“ chiar și cea de „Infinit“ îi sunt clare „versificatorului“ în rândurile: „*Am tot încercat să perfecționez frunza/ Să storc marea din bobul de nisip/ Să fac din ființa mea o zburătoare cu chip [...]/ Degeaba vrei să perfecționezi lucrurile și chiar pe tine/...*“ (poemul *La infinit*) Despre „Ființă“, oricum ai da-o, fie științific, fie metafizic, fie filosofic, în general (chiar și în abordarea materialist-dialectică), greu de vorbit! În istoria gândirii omenirii, doar doi înțelepți s-au încumetat să rostească, nu întâmplător, cuvântul și să spună câte ceva despre el. Primul, Parmenide născut la Elea, la începutul secolului V î.Hr.: „Vreau să-ți vorbesc (ci tu fi acumă cu luare aminte)/ Câte drumuri se pot gândi spre a afla adevărul:/ Unul, că este Ființa și nici va putea să nu fie;/ Țasta e drumul crezării (și lui îi urmează adevărul);/ Celălalt – că nu e Ființa, că trebuie nici

să nu fie./ Calea aceasta (ți-o spun) cercetată nu poate să fie,/ Căci Neființa nu poți s-o cunoști (să încerci e zadarnic)/ Nici să vorbești despre ea.“ (Fragmentul 4, Diels, Vorsokratiker 4, I, 152 – redat în traducere proprie de Șt. Bezdechi în Introducerea sa la Parmenide, ediția 1943, p. 9).

În reformularea noastră, celebra frază a gânditorului eleat ar suna astfel: Ființa este și nu poate să nu fie!. Nu vom aduce argumente pro sau contra ei, a expresiei, și nici a lui Parmenide, nici din logică, conform căreia negarea negației ar fi însuși adevărul, nici din alt domeniu, însă nimeni nu ne oprește să atribuim expresiei atât profunzimea, cât și universalitatea kantiană picurată de autor, de Kant, în Imperativul absolut. Al doilea mare gânditor care a cutezat să redeschidă, după aproape 2000 de ani, problema „Ființei“, cu tendințe chiar de conceptualizare (în ontologic) a fost Martin Heidegger (1889 – 1976). Martin Heidegger, în celebra lucrare *Sein und Zeit (Ființă și timp)*, 1927! Ce să facem, vrem sau nu, neamțul, tot neamț! Dar pentru că, indirect, cu câteva rânduri mai sus, am pomenit numele lui Kant, reamintim tuturor (mai mult sau mai puțin deștepți, mai mult sau mai puțin instruiți), că „Lucrul“ din perspectivă kantiană (și nu numai a sa, aproape toată filosofia continentală modernă pune sub semnul întrebării cuvântul „lucru“), are și o altă conotație total diferită de utilizarea lui întâmplătoare de către un fiștecine, ca la începutul alfabetizării. Cât despre „Infinit“, după știința noastră,

oricum inițiată și în ale matematicii, omenirea, până în prezent, încă nu i-a găsit subtilitatea nici în micro și nici în macro-cosmos. Din acest motiv, dar și pentru a nu fi ridicoli sau taxați drept babe ce își dau cu părerea despre orice pe marginea șanțului, ne abținem.

Ca să mai destindem puțin atmosfera, într-un anume fel, parcă prea didactică, trebuie să recunoaștem, sincer, frumusețea expresiei „...Să storc marea din bobul de nisip“, expresie care însă ne-a amintit de un comentariu pe blog, comentariu apărut la publicarea pamfletului *Cinzeaca „Omul de cultură“ și noua ordine universală: „Domnilor, stau aci, aproape de căsuța asta în care a fost concepută ani de zile revista «X». Mi-a fost dat să văd oameni de cultură și «oameni de cultură». Aștia, ultimii, mi-au oferit ani de zile un spectacol gratis. [...] Păi, cum altfel, câtă vreme dacă cineva i-ar băga la un teasc și i-ar stoarce, s-ar inunda Valea Vlăiciei cu alcool 100%“*. Asta apropo de stors. Nu putem încheia cu părerile noastre înainte de a mai cita poemul *Adam și Eva*, poem aflat la aceeași adresă de internet: „*Nu credeam că bătălia dintre creaționiști și evoluționiști va ajunge intactă până la noi/ [...] Sunt un evoluționist/ Mă trag din două maimuțe/ Adam și Eva*“. Asta da „poezie“! Numai că, Doamne, iartă-ne, Adam și Eva (fără gram de misticism!), sunt personaje biblice! Sunt Dumnezeu întruchipat, pus în capul mesei (ca să-l amintim pe Țuțea), sunt Dumnezeu bărbat și femeie ce vine să explice nu evoluția omenirii, ci sensul ei. ...Și nu numai atât! Greu însă de înțe-

les! Și mai ales greu, de către cei care, ani și ani au servit cu poicalul doar dialectică marxist-leninistă la bodegile totalitarismului de tip comunist. Ce să mai spunem? După atâta poezie, ne simțim și noi o idee mai instruiți, și, de ce nu, mai nobili. Că doar asta e menirea artei și a poeziei cu iz prelupețian, în special. De aici, din deșteptăciune și noblețe, parcă văd întreg poporul român pus la patru ace, cu papion și frac, oricând și oriunde zâmbind. De, bine ar fi! Cum însă stăruie în noi Toma Necredinciosul, solicităm, din nou, public, Parlamentului României, reintroducerea articolului 400, cel care interzicea, înainte de '89, consumul de alcool mai devreme de orele 10 și în timpul programului. La început (pentru a nu fi acuzați de măsuri radicale și antisociale), măcar în instituțiile de cultură, unde vrei, nu vrei, se mediatizează producția de falusuri, pe toate gardurile, în caz contrar, avertizăm Guvernul României, în speță Ministerul Sănătății să mărească numărul de paturi în spitalele de profil.

Titi-Par, omul nou și scinteala vremurilor

Orice explicație, fie ea și una întâmplătoare, atinsă de contingent, fie științifică, încearcă să răspundă la întrebarea „de ce?“, întrebare pusă în legătură cu ceea ce se cere explicat. În termeni simpli, oamenii vor să cunoască nu numai ce se întâmplă, ci și de ce se întâmplă ceva. Explicația are menirea de a decide asupra unor evenimente, în contextul altor evenimente, de a arăta de ce ceva este și de ce este așa cum este. Din câte se pare, întrebarea e unde e! Fără a intra pe un teren suficient de spinos (erotetica sau știința întrebărilor reprezintă aproape jumătate din filosofia limbajului și, probabil, mai mult decât atât, din filosofia analitică) totuși, ca oameni cu mintea, zicem noi, limpede și veșnic întrebătoare, încercăm să ne dăm răspunsuri pentru a ne păstra pe linia vieții, oricum, în derivă, mai ales atunci când nu le primim și, mai ales, când autoritățile ridică din umeri sau pun pe tapet abureala cu izul veșnicului gri.

Și pentru ca rândurile mele să fie la îndemâna oricui și mai ales gustate de cei ce le citesc, am să

vă amintesc, cam cum era pe vremuri, evident în chestiunea de întrebare și răspuns în problema grijii pentru om. Vremuri, zic, nu prea îndepărtate, pentru că, altfel, până și generația mai în vârstă ar spune că fabulez, sau, mai grav, că spun povești cu monștri în vremuri de vremuri inventate.

Totuși, pentru ca totul să fie credibil, am să mă exprim, cum zic mai nou „înțelepții“ neamului, cu subiect și predicat.

În consecință, pe vremea lui Ceașcă-Împușcat (acum să nu credeți că ar fi fost un cine știe ce... care și-ar fi dat și sufletul pentru binele poporului său. Tot un fel de Sulică potcovaru'!), deci pe vremea lui Ceașcă-Împușcat, un vătaf al său, Titi-Par (prim-secretar, funcție nu glumă!), primește în audiență un pârilit, și el slugă tot la împărat:

– To'arășul, știți, eu, cinci copii, că avorturi nu se mai fac, socru, soacra, bătrâni săraci, unul din ei, paralizat, îți dai și dumneata seama că pute a rahat cât timp, de câteva luni, ea e tot în pat, șoareci, șobolani, mâța, și asta a dracu, a mâncat mai știu eu ce, că parcă a turbat și...

– Și ce-ai vrea de la noi, to'arășu'? – l-a întrebat, pe un ton aspru, mai marele îndochinat.

– Și toți, într-o cameră... – a continuat sluga de la stat.

– Mda! a aprobat distinsul domn-to'arăși, apoi, pe un ton aparte, celui din față, zâmbind, i-a replicat: „Să trăim bine! Doar știi, șeful, mai marele împărat, la toată lumea, din inimă de piatră, la toți el v-a urat. E, și ca să fie, eu zic... Porc ai?”

– Am, bate-m-ar, să mă bată, că, altfel, de unde untură, să pună pe pâine toți din bătătură?

– Bine, bine, foarte bine! Nivelul de trai, to'arășul, trebuie să recunoaștem, s-a cam ridicat! ...Ai, zici? Atunci, bagă-l cu voi în camera aia, și, peste vreo lună, vii să văd ce s-a întâmplat. Până atunci, garantat, ascultă-mă pe mine, cu siguranță îți va fi... ca-n rai, de când mă-ta te-a făcut, nici că ai visat! Și... să trăiți bine!

– Bine! – a zis omul și, năuc, desigur, a plecat.

Numai că nu a trecut o zi și, mirat, s-a întrebat:

– Bine?!

În zilele următoare, a turbat și, ca un normal, slugă veșnică la stat, s-a pus, cot la cot, cu mâța, pe marele urlat:

– I-auzi bine! Care bine? De unde bine? Bă, orbeților, bă, fir-ați ai dracu cu binele vostru cu tot!...

La sfârșit de lună, din nou s-a prezentat la cabinetul tovarășului îndochinat.

– E, cum e? – acesta l-a întrebat.

– Rău!

– Rău?! Mde! Atunci știi ce? Băgați cu voi în pat și capra. Dar vezi să stea cât mai aproape de aia, soacră-ta, care zici că pute a c...! "

Cocoșat, omul s-a întors acasă. A făcut ce mai marele i-a indicat și, peste noapte, întreg familia onul s-a pus, în gura mare, pe strigat. Țipau însă acolo, la ei în vatră, lângă grămada de cenușă, nu cumva să deranjeze, vreo „mătușă“ vreo fufă tine-

rică a tovarășului, pe la partid căpușă. Că, de, „partidul e-n toate și-n cele ce sunt, și mâine, vor râde la soare...” Omul nostru, slugă la statul lui Ceașcă-Împușcat, cu otravă în suflet, a răs și a plâns, a plâns și a răs un timp îndelungat, până când, în cămăruța sa, cinci copilași, socrul și soacra, porcul și capra, javra, calul și vaca, tot ce avea prin curte, acolo el a adunat. În cele din urmă, după atâta bine, din binele urat, ce-i drept, cam disperat, la tovarășul prim, Titi-Par, s-a prezentat.

– N-aș fi crezut! În ruptul capului, n-aș fi crezut, mai ales acum, când mai marele împărat a schimbat guvernul, apoi cu gura sa, la toți el a dictat: „să se facă, să se dreagă și să meargă!... Că, altfel, dracu v-a luat! Îți dai seama, to'arășul? Dumneata, om al muncii, la împărat, în beciurile securității, în umezeală, sau marele rahat până la gât,... ce-i drept, cam pe nedrept, să fii băgat? Băăă, cap de lemn, fii înțelept! Răbdare, că marele împărat de bine v-a urat. Și, ca să vezi că nu-ți vrem răul, întoarce-te acasă și, din „marele palat“, scoate, mai întâi, calul... Vezi cum e și-mi spui! Că, altfel, dracu cu toți ai lui...te-a luat!

Gălbejit, după o altă lună, sluga veșnică la stat s-a prezentat la Titi-Par, argatul lui Ceașcă-Împușcat.

– E, cum e?

Omul nostru, ce-i drept, mai cocoșat, dar înțelept nevoie mare:

– Mai bine, tov, că, între timp, și de soacră am cam scăpat. S-a dus! Mai pute doar, aieva locul, în rest...“

– E, vezi? Câtă grijă și cât suflet pune pentru voi... Trăiască Ceașcă-Împușcat!

– Trăiască, nu zic ba, dar, totuși, eu, acu' ce să mă fac?

– Cum? Nu știi? Bă, dați-vă dracu de găozari și pușlamale! Vreți ca statul lui Ceașcă-Împărat să vă șteargă și la... de...? Ai? Cap de varză! Scoate, de la așternut, capra și du-o la păscut! Dacă se poate, cât mai departe, în vest, cât mai spre apus...

Târziu, după vreun an, doi, când sluga de la stat, din cămăruța sa, a scos și oaia și vaca, tot ce el acolo a băgat, când a rămas cu copilașii, socrul și nevasta rotunjoară, gata de un alt fătat, parcă a prins pe Dumnezeu de fustă. De fustă, nu am greșit! Lumea, de-când lumea, aia de care am auzit, la noi, de prin '50, încoace, s-a schimbat. De, omul nou ne-a trebuit, omul nou avem!

Acum, eu v-am povestit. Pe ici, pe colo, am mai și întrebat. Nu ați sesizat? Nicio problemă! Pun pariu că peste vreo doi ani, iar o să bată din palme. Gata potcoviți, o s-o luăm iar de la capăt. Nu mă credeți? Treaba voastră! Eu, unul, m-am cam săturat să tot văd. Dar, vorba unei babe de-aci, din Bulzești, de la mine, dacă nu te ia moartea... Până una, alta, să vă mai spun una: cică ar trebui să trecem prin criză, ca marinarul, cu fruntea sus, prin ditamai furtuna! Chiar și când

corabia e vai de mama ei! Machea?! – s-a întrebat aceiași muică. De, ce să zic? Și eu cred că trebuie să fii criță și să îți dea Dumnezeu, cu carul, noroc, altfel nu mai vezi uscatul!

Încă una și mă duc: „Trebuie să avem grijă fiecare de noi înșine! Să nu mai stăm la mila statului, ca orbeții“ ...Cum, care stat? Țsta căruia îi plătim taxe și iar taxe! Biruri peste biruri! N-aud! Ați întrebat de ce? O iau și eu ca Titi-Par: cum de ce? Păi, de-aia! Ca să o ducă bine ei și cu ai lor! Ducea-o-ar cu cerga în cap! ...Pst! Ia ascultați și voi ce ne spun ăștia, încă nenăscuți: cică, plătim de proști! Mare comedie! Așa o fi!

Un om, o viață, o operă !

Momentul lansării volumului *La Lilieci – 6 cărți în cântarea lui Marin Sorescu* (sâmbătă 05 09 09), autor Marian Barbu, și aniversarea acestuia, a copleșit și emoționat peste măsură. Participarea foștilor elevi, astăzi profesori de renume, a diverselor personalități din lumea culturală craioveană, a celor care i-au fost alături o viață, a conturat și mai mult farmecul arhitectural din Sala Oglinzilor a Muzeului de Artă din Cetatea Banilor.

Sub lumina acestui început de toamnă, elogiile, legate de frumoasa vârstă, dar și referirile concrete la volumul lansat și la întreaga sa operă, au creat un spectacol literar, în sensul cel mai nobil al cuvântului. Amintim pe Tudor Nedelcea, cel care a și deschis comunicările, Dan Lupescu, Beatrice Silvia Sorescu, Mircea Pospai, Costică Barbu, Nicolae Bălașa și alții.

Așa cum se poate sesiza chiar din capitolul „Gratitudini“ al cărții, subsemnatul, autorul acestor cuvinte (ce se vor a fi omagiale), și soția, Beatrice Silvia Sorescu, au fost alături de domnul

profesor chiar din ziua în care a apărut ideea de a scrie studiul. Unul cu profund caracter științific! Spre finalizarea lucrării, am avut chiar câteva discuții cu distinsul profesor, privind ilustrarea copertilor. Toate aceste lucruri m-au făcut să cred că apariția cărții nu mai este o noutate pentru mine. Așteptam, într-un mod firesc, un exemplar, cu care să mă mândresc peste timp.

Surprinzător însă, niciuna din supozițiile imaginare nu s-au adevărit. Și asta pentru că, la deschiderea volumului, am găsit o surprinzătoare dedicație :

„Cartea se dedică nepoților mei: Alexandra Ioana (Canada), Ștefan Bogdan, Thomas Gabriel (USA), spre aducere aminte că *părinții și bunicii lor știau bine Limba Română.*“

La prima vedere, acest mesaj pare unul banal și contingent, ca oricare altul, însă decodificat, el, mesajul, tinde spre cel puțin trei sensuri. Unul, cu încărcătură ontologico-filosofică (impus de verbul „*știau*“, verb care va avea încărcătura unui prezent, a unui prezent imediat, urmat de viitor, atunci când Alexandra și ceilalți vor ști să citească și să prețuiască înscrisul), al doilea sens, gnoseologic, dat de același verb („*știau*“ și „*în căutarea*“, cu sensul de cunoaștere comprehensivă), și, într-un al treilea sens, probabil, unul subsidiar, conturat de un presupus imperativ: *să știți și voi!* Acest „*să știți și voi*“ dezvăluie, în toată splendoarea sa, dragostea și grija părintească pentru nepoții săi, dar și dra-

gostea de mare profesor pentru Limba Română, pentru poporul din care face parte și căreia îi aparține. Copiii, Simona și Bogdan Barbu, apoi nepoții domnului profesor, ca și alți români, *sunt*, cu sau fără voia lor, purtători ai genei românești, a românismului, fără încărcătura peiorativă, în lume.

La prima vedere, acest volum, în care sunt adunate toate regionalismele și arhaismele din cele 6 cărți *La Liliaci* de Marin Sorescu, pare a fi un studiu, o cercetare științifică cu valoare de dicționar, ce trebuie consultată ori de câte ori este nevoie. În mare, așa și este! Dar lucrurile pot fi văzute și în alt fel, câtă vreme este vorba de *cuvânt și de folosirea lui* (versetul 1.1 din *SFÂNTA EVANGHELIE DUPĂ IOAN* poate convinge mai mult: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul“); de adevărul înscăunat în cuvânt și de căutarea lui, adică este vorba de limbă, limbaj și relaționarea acestora cu lumea. În acest context, repunerea în valoare a cuvintelor folosite de către Marin Sorescu, a cuvintelor *neinvadate*, cuvinte devenite *semn și semn de întrebare*, aici și oriunde în lume, și „căutarea“ sugerată de titlul cărții lansate, căutare spre cunoaștere a poetului din Bulzeștiul Doljului, deschide perspectiva unui veritabil discurs filosofic.

Facem această afirmație, în primul rând, cu gândul la filosofia continentală de la începutul secolului XVIII și până la jumătatea secolului XIX, filosofie care afirmă prin Schleiermacher că

adevărul, chiar *adevărul absolut* se găsește în cuvânt, în limbaj. El indică, în acest sens, spre cercetare, în primul rând, *textele biblice, textele sacre* și, apoi, principalele scrieri și înscrisuri din antichitate. Pentru descifrarea sau limpezimea căutărilor, autorul anterior amintit susține o serie de conferințe publice despre hermeneutică, punând astfel bazele unei noi metode de cunoaștere: *Metoda Hermeneutică*, eronat echivalată de unii cercetători astăzi, doar cu *interpretarea* sau, mai grav, cu *exegeza*.

Lui Schleiermacher îi urmează, pe aceeași linie a credinței, conform căreia adevărul se găsește în cuvânt, filosoful și psihologul, Wilhelm Dilthey, apoi Martin Heidegger și Ludwig Wittgenstein (n. 26 aprilie 1889, Viena – d. 29 aprilie 1951, Cambridge/Anglia). Ultimul este, probabil, cel mai important filosof al limbajului din secolul trecut, chiar dacă în cursul vieții a publicat o singură carte: *Tractatus Logico-Philosophicus* (1921). Această lucrare nu are mai mult de 100 de pagini, însă este una dintre marile opere ale secolului al XX-lea. Structurată în propoziții riguros numerotate, tratatul are 6 părți (trebuie să amintim că **Wittgenstein** avea o manie în acest sens și scria puțin. Chestiunea în cauză l-a scos din sărite pe Russell și i-a angajat o stenografă). Prima parte a tratatului este o ontologie, a doua parte este o gnoseologie, a treia parte este o teorie generală a modelării, a patra este logica, a cincea parte este epistemologia, iar ultima parte este despre etică, estetică și misticism.

Tema centrală a cărții este *relația limbaj - lume* și încearcă să răspundă la întrebarea ce traversează întreaga lucrare: *cum poate fi descrisă lumea prin limbaj?*

Privind cu răbdare și discernământ, atât Sorescu, în ciclul *La Liliaci*, cât și Prof. univ. dr. Marian Barbu, în cartea lansată, fac același lucru, într-un mod delicat și subtil, fără a cădea în ermetism.

„Lumea este totalitatea faptelor și nu a lucrurilor“ – afirmă gânditorul austriac, răsturnând aproape toate conceptele filosofice de până atunci, fapt ce îl pune în postura de a nu fi luat în seamă o bună perioadă de timp, sau de a nu fi înțeles de reprezentanții Cercului de la Viena, cărora se alăturase doar formal.

Parafrazându-l pe *Wittgenstein*, spunem și noi: „Lumea este totalitatea faptelor și nu a lucrurilor“, însă cu următoarea adăugire: *a faptelor care ființează*, în sensul ontologic al lui Heidegger, autorul german care, redeschizând, după aproape 2000 de ani, problema ființei, o conturează la nivelul *Dasein*-ului uman (în prima parte a filosofiei sale), sau a unui atribut al acestuia (în ultima parte).

Profesorul, scriitorul, ziaristul Marian Barbu, la cei 70 de ani, este *Omul-aruncat-în-lume*, este *Omul* care, o viață, și-a căutat luminișul, în încercarea de a-și lumina semenii, este *Omul* care, prin opera sa, prin toate faptele sale *ființează*, punctându-și timpul, vremea, pe pânzele căreia stăruie.

Pentru că aproape tot ce am spus anterior este o speculație centrată pe filosofia ființei, nu putem încheia fără a reaminti celebra frază a lui Parmenide: „*Ființa este și nu poate să nu fie*“. Facem această chestiune și numai pentru a putea enunța o expresie ce i se potrivește mănușă, sărbătoritului: *Un om, o viață, o operă!* În acest context, ne întrebăm retoric: Poate, oare, profesorul, scriitorul, ziaristul, omul Marian Barbu să nu fie?

Viața ca iluzie și clipa ca destin

„Un secol de semn și semnificație este îndeajuns. Suficient nouă și suficient sieși. Timp de peste o sută de ani, am tot căutat și aici, în simbol, adevărul. Nu l-am găsit! Sau nu am găsit tot ce ne-am poftit noi! Cum s-ar zice, nu am câștigat mare lucru! Dar de pierdut? În primul rând, povestea! Iar măreția omului stă tocmai în puterea de a povesti și a se lăsa povestit.“ – scriam, în urmă cu câțiva ani, pe coperta exterioară a romanului *Mătăniile Alexandrei*, Ed. Neweast, Tg. Jiu, 2008, revoltat de spusa lui Friedrich Wilhelm Nietzsche (n. 15 octombrie 1844, Röcken – d. 25 august 1900, Weimar) și a postmodernismului: „vremea marilor narațiuni a trecut“. Adevăr? Fals? Sau, acum, sub ochii noștri, și una și alta, un fel de amestec contextual, praf în ochi, când vrei să mai scurtezi poporul („prostimii!“) vederea? De?! La astfel de întrebări, ermetismul e păgubos și, raportat la cititorul cu puterea în mână, poate deveni el însuși (ermetismul, că celălalt, dacă e, e!), sabia de deasupra capului sau, mai nou,

cătușele instituțiilor cu „ochi pentru fiecare“ (dintre noi) și „o ureche pentru toți“. Și, totuși, în virtutea ideii că „tot ne-am apucat de bătut câmpii“, vom continua cu speranța creionării gândului ce nu dă multora, de ceva timp încoace, liniște, dar mai ales, pace! Din acest motiv, revenind la poveste, o să spunem că și ea, povestea mea, a ta, în genere a noastră, a tuturor – că, doar oameni suntem (români, maghiari, țigani, evrei, tătari, albi sau negri, nu are importanță!) – depinde (mai în glumă, mai în serios), de una, de alta, dar mai ales de perspectivă. ...Și, apoi, de interpretare, că doar de-aia suntem în post-post-modernism – din acest motiv trebuie să și postim (noi, prostimea, tot timpul), în partea asta de lume, mai ceva decât în Săptămâna Mare! Nu? –, și de re-re-interpretarea pentru că tot nu e doar o chestiune de modă, ci un fel de a trăi. În consecință, mai întâi trebuie să recunosc faptul că Nietzsche a avut dreptate. Genialitatea (nici pe departe vreun scaun statal!) și structura gândirii continentale i-a permis concluzia. Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher (21 nov., 1768 – 12 febr. 1834), un conațional (din Silesia-Prusia), „îi deschisese ochii“ predicând (Schleiermacher studiază mai întâi teologia), despre aflarea adevărului, chiar și a adevărului suprem. Autorul menționat anterior indică, în acest sens, mai întâi, textele biblice, și, după aceea, inscripțiile din antichitate. Drept metodă de cercetare, Schleiermacher recomandă hermeneutica, structurată tot de către el, într-o carte cu

același nume, metodă ce se extinde și capătă, pe alocuri, în timp, caracter de știință. Lui Schleiermacher îi urmează, pe linia hermeneuticii și comprehensivității (universal umane), Wilhelm Dilthey (n. 19 noiembrie 1833 – d. 1 octombrie 1911) istoric, sociolog, filosof, Hans-Georg Gadamer (n. 11 februarie 1900 – d. 13 martie 2002), filozof german cunoscut pentru opera sa monumentală (magnum opus) din 1960, *Adevăr și metodă (Wahrheit und Methode)*, și, mai târziu Martin Heidegger (n. 26 septembrie 1889, Meßkirch/Baden – d. 26 mai 1976, Freiburg im Breisgau). Toți, tot nemți! Ultimul, adică Heidegger, cu o contribuție covârșitoare asupra reconsiderării Fenomenologiei și a repunerii Ființei în discuție (după aproape 2000 de ani). Tot mergând pe firul gândirii umanității (și nu al unei istorii întâmplător sau după interes împărțită), convinși de faptul că măreția omului stă tocmai în puterea de a povesti și a se lăsa povestit, dezamăgirea ne copleșește. Totul, timp de peste 100 de ani, devine semn și semnificație. Abia la începutul secolului XIX, în 1921, când Ludwig Josef Johann Wittgenstein (n. 26 aprilie 1889, Viena – d. 29 aprilie 1951, Cambridge/Anglia), publică celebra lucrare *Tractatus Logico-Philosophicus*, ne mai vine inima la loc. Și asta doar pentru faptul că autorul proclamă o nouă perspectivă asupra a tot. „Lumea este tot ce se întâmplă. Lumea este totalitatea faptelor, nu a lucrurilor“. În consecință, gândim noi, fapta presupune (pe lângă multe altele) și acțiune, iar acțiunea, imediat prezentului

consumat, devine poveste. Cu alte cuvinte (speculativ vorbind – trăgându-ne focul pe turtă), lumea noastră este povestea noastră. Povestea comunicată! Dar, pentru că tot a venit vorba de comunicare, merită amintit și numai faptul că și ea, comunicarea, împarte, etapizează și tematizează timpurile. Prima perioadă, cea a existenței, susținea că în această lume a schimbărilor, a inconsistenței, există ceva real, ceva consistent și persistent, succesorul de fapt și de drept al sacrului, absolutul, temeiul, principiul. Cea de-a doua tematizare, cea a cunoașterii, reduce realul la ceea ce este cunoscut, conform formulei: a fi înseamnă a fi cunoscut. Sensul celei de-a treia tematizări, a comunicării, reduce realul la ce poate fi comunicat sau semnificat, sau la limbaj. Cu alte cuvinte, la Cuvânt, la purtătorul de noi în lume. Și asta de când lumea. „*La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și cuvântul era Dumnezeu*“ – versetul 1.1 din *SFÂNȚA EVANGHELIE DUPĂ IOAN*, spune tot. Doar noi trecem pe lângă El, de-aiurea, cu capul între umeri! ...Și beți, și chiori, și surzi! Revenind la poveste, sau altfel zis, la noi și lumea noastră spusă, încercăm să pătrundem acolo, în ea, să ne luăm de undeva, să ne deslușim, să ne înțelegem, punându-ne drept cârmă, sensul vieții. Sensul și perspectiva, pe un fundament ce ar trebui să fie omul. La general vorbind, toată flecăreala de mai înainte se poate reduce la un singur cuvânt: ontologie sau, mai pe înțelesul tuturor, povestea firească a omului, și, într-o

oarecare măsură, a umanității sale. Aceasta ar trebui să fie marea noastră poveste! În caz particular, când povestea mea, a ta, a noastră, a tuturor, dacă vrem ca iar să generalizăm, e fabricată în laboratoarele nu știu căror guverne, servicii mondiale, sau, de te miri ce fel de minți (mai mult sau mai puțin întunecate!), devine un fel de non-poveste, în care omul, din personaj, ce-i drept, decăzut din primordii și Dumnezeire, devine un fel de s...a calului în vârful dealului și preș de șters la intrarea în „Banbu“ sau „Golden Blitz“ [prima, cârciumă, zice-se, de lux (în limbajul de mahala, de fițe), de pe Dorobanți, în România, ultima, tot din România, demolată doar pentru a răsări alta pe măsura gusturilor (căroră nu le-a fost prescris postul) din post-post-modernism]. Drept argument la spusa mea de mai înainte, aș aminti, în treacăt, doar cele rostite de către David Rockefeller, președinte de onoare al Consiliului pentru Relații Externe, președinte al Comisiei Trilaterale și membru Bilderberg, în septembrie 1994: „Suntem în zorii transformării globale, nu mai avem nevoie decât de o criză majoră, adecvată, și națiunile vor accepta noua ordine mondială“; și vorbele de „duh“ de prin anii '50, trâmbițate, în fața Senatului, de către Paul Warburg, un alt membru al Consiliului pentru Relații Externe: „Vom avea un guvern mondial, fie că vă place, fie că nu. Singura întrebare este dacă el va fi creat prin cucerire sau consimțământ.“. Și criza, uite, c-a sosit! Ce nu vine când vrea cine trebuie să vrea?!

N-o mai fi mult și vine și guvernul! Dacă nu o fi pe aci și nu-l vedem noi!

Mda! Totul e cu puțință câtă vreme și vânzătorii de iluzii (în termenii actuali, creatorii de gusturi), își fac treaba. De la ei citire, taxa pe prostie (la rang de principiu), materia primă, în fabricile de făcut bani! Iar cei ce trebuie să știe această chestiune, știu! Școli „înalte“, de stat sau particulare, universități cu renume, s-au transformat, peste noapte, în prăvălii intelectuale. Licențe, pe valută, și diplome, la kilogram! ...Și apoi, la cules de dude te miri pe unde, în lume, că, pe la noi, a dispărut până și creșterea viermilor de mătase! Prostia, suferința umană! Viața, ca iluzie și clipa, ca destin! Dar asta e un alt fel de poveste!

24 06 2010

Vraja trecutului, ceas aniversar

Faptul că într-un anume context social, undeva, în țară, într-un oraș „X“, s-a înființat o școală „Y“, a trezit, oriunde, sub toate vremurile, cel puțin emoție, copiilor, bucurie, părinților, și speranțe, dascălilor, de altfel singurii grădinari de suflete. Când însă acest „Y“ își are rațiunea în a plămădi și face frumosul manifest, ridicându-l, estetic, la rang de artă, deja școala e un edificiu, dincolo de instituția descrisă de normele vremurilor. Dacă cele descrise anterior au avut loc și la doi pași de mine, vraja trecutului devine istorie pe care, măcar la ceas aniversar, vreau să o răsfoiesc. Nu de alta, dar numai așa acest Eu-Tu dăinuie în lume! În consecință, Eu-Tu, în '48, aici, la Craiova, „Școală de arte și meserii“! Că între 52 și 56 (ba, mai mult!), timpurile se frâng și frumosul pălește, nu mai trebuie să amintesc! După aceea însă (multe s-au întâmplat în acel ultim an!), din nou Eu-Tu, în Cetatea Banilor, ca „Școala de Muzică și Arte Plastice“. Altfel nici că se putea câtă vreme, de la Târgu Jiu și Râmnicu Vâlcea,

până spre Valea Dunării, chiar și umbra Parângului sau Munții Coziei spun trecătorului ceva.

Domnule, dacă se mai întâmplă ca acest Eu-Tu să fie și semn și semnificație, spusele noastre devin cuvânt în lume. Dar ca să nu pierd firul istoriei (odată pierdut, pierdut e!), vin și iar zic: Eu-Tu, „Școală de arte și meserii“, din '56, Eu-Tu „Școala de Muzică și Arte Plastice“! De la 1 martie 97, prin grija doamnei senator, Antoaneta Dobrescu, spirit săditor de spirite, acest Eu-Tu capătă un nume: Marin Sorescu. Că tot este poetul sumă, și a munților, și a câmpiilor, și a noastră, a tuturor!

La cei 55 de ani de ființare, la mulți ani Liceului Marin Sorescu, la mulți ani celor care au trecut prin acest lăcăș ziditor de frumos, la mulți ani celor care s-au lăsat răstigniți spre a fi semne imanente pe pânza vremurilor.

La mulți ani tuturor!

18 03 2011-03-18

Para mălăiață (și românul, la prima strigare)

*„Lumea este tot ce se întâmplă. Lumea este totalitatea faptelor, nu a lucrurilor“ – ne spune Ludwig Wittgenstein în Tractatus Logico-Philosophicus, și, vreau sau nu, din lipsa argumentelor, ar trebui să fiu de acord cu afirmația marelui gânditor. Cum însă există și alte puncte de vedere conform cărora, de exemplu, „Știința este foarte fragmentată și abordarea realității se face prin Aparență (Maya) [...]. Știința nu cunoaște încă adevărul chimiei și fizicii. Cu aproximație, la fiecare zece ani, vechile adevăruri sunt abandonate sau modificate din cauza rezultatelor cercetării. Deci, când omul încearcă să compare știința cu lumea spirituală, el compară o știință a cărei finalitate nu este cunoscută cu adevărul spiritual pe care el nu îl cunoaște“ (Sri Sathya Sai Baba citat de către C. R. Priddy, în *Beyond Science. On the Nature of Human Understanding and Regeneration of Its Inherent Values*, <http://home.no.net/rrpriddy/indexbey.html>), trebuie să am, măcar, rezerve.*

Desigur, când, azi, aud ceva, mâine, acel ceva e altceva, scrâșnesc din dinți, ca omul care și-ar

dori ca orice chestiune, zic eu, de substanță, să aibă măcar un început și un sfârșit, conturat la nivelul unui rotund, încât să pot pune și eu, liniștit, o vreme, capul pe o pernă. Un fel de teorie a ciclicității, și ea de pus sub semnul întrebării (poate chiar banală), dacă am în vedere, fie și numai empirismul enunțat, mai întâi de către Thomas Hobbes (1588–1679) („*Nimic nu a existat în intelect înainte de a fi în simțuri*“) și apoi de către John Locke (1632-1704) cel care a mai pus o virgulă, a adăugat trei cuvinte, o prepoziție simplă, și a dăruit ani (zeci) de cercetare, știință și credință. Hobbes a avut parțial dreptate, ne spune Locke, cu oarecare ironie. „*Nimic nu a existat în intelect înainte de a fi în simțuri, cu excepția intelectului însuși*“, zice el și deschide perspectivele apriorismului kantian.

E, păi, nu îți vine să îți tragi un glonț în cap?! Tocmai când crezi că l-ai prins până și pe dracu, l-ai făcut ghem și îl poți da chiar și de-a dura, uite-l, nu e! Ca să vezi ce e lumea! Lumea gândului (că „*din ce este cel mai mult gândul este*“ – Socrate) și a Cuvântului prezent, pe la noi, încă de dinaintea începutului. „*La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și cuvântul era Dumnezeu*“ – versetul 1.1 din *Sfânta Evanghelie după Ioan*, spune tot. Ba, mai mult, îmi trage storurile și rămân, o vreme, și mut și în beznă.

Cum soarta și sensul omului țin de prezența lui în lume prin limbaj (mai pe românește, prin a da din clanță), că altfel ia câmpii, contextual, schimb și eu semantica (cuvântului) și încerc să re-

gândesc și să-mi re-formulez lumea prin restrângere și raportare, având în vedere contextul de exprimare. În consecință, privesc în jur, încerc să înțeleg, să-mi așez corect sufletul pe linia vieții, să vorbesc și... nedumerire! Din nou, ea, lumea, globalizată, un fel de Turnul Babel, parcă acum, înainte de potop! (în vremurile biblice, după!). Chiar că am dat de dracu!

Mda, chiar și așa, fără a ști pe ce lume sunt, îmi fac curaj (cumva, cumva tot trebuie să o scot la capăt!) și încep a crede că datul meu din clanță ar avea structură metafizică, iar eu aș fi un fel de „filosof”. Poziție cândva, bună! Azi... Dar decât un încurcă lume, sef peste o gloată înfometată, mai bine...

E, altă viață! Măcar de-acum am și eu, cât de cât, acolo, un statut. În consecință, mă întorc la ale mele și, din tălmăcirii, studii și răstălmăcirii, aflu că *întregul, inclusivitatea și coerența înțelegerii* ar fi cele mai importante idealuri ale metaștiinței iar scopul general al ei ar fi promovarea *înțelegerii* ce poate coagula, fie și numai *ideea de unitate a lumii*. Altfel spus, *Coerență, consens, înțelegere* ar fi (la prima strigare, apoi păpica, fără ea nu se poate!), cam ce-ar trebui pentru unitatea oamenilor. Inclusiv a politicianilor. Evident, dacă și ei fac parte din categorie!

Acum, că tot a venit vorba: de ce nu s-o înțelege și n-o fi uniți cei din politică? La drept vorbind, răspunsul e logic și la vedere, dar, zice-se, prin târg, că dracu ar ști mai bine! Ce-i drept,

Dumnezeu, din câte se spun unii, ar fi prins cu noua ordine în univers, și nici că s-ar mai baga! Ne-ar lăsa așa, „să fierbem în suc propriu“. Ce să mai zici?! Asta am vrut, asta avem! În plus, Domnul a dat, Domnul a luat, Domnul fie lăudat! – e o chestiune ce ar ține, la prima vedere, doar de teologie, însă nici filosofiei politice nu-i este străină! Chestiunea, evident! Mai ales aia cu luatul! De! Domnul a dat, Domnul a luat, Domnul fie lăudat! Și noi stăm, Nătăfleată că, doar, doar, o pica vreo pară... Mălăiață ar fi tocmai pe gustul nostru, însă... Aia de la Washington, Bruxelles sau Moscova, acum, ce-or face? Că până mai ieri... Știți voi mai bine! În plus, povestea cu lupul, năravul și părul o învățăm de cum zărim lumină. Apropo : „*Am zărit lumină pe pământ/ Și m-am născut și eu/ Să văd ce mai faceți/ Sănătoși? Voinici?/ Cum o mai duceți cu fericirea?*“ (MARIN SORESCU).

Bulzești, Dolj, Duminică, 07 11 2010

CUPRINS

Agonie și extaz sau întoarcerea din lume la români	5
Apocalipsa, în varianta de mâine	20
Argumentul, modalitate în a prosti mulțimea?	26
Când ai pierdut și ultimul tren, după el, cu siguranță, dricul!	33
Comunicarea, de la omul nou la intelectualul analfabet	43
De la comunicare la marea bălmăjeală (în țara lui „ASTA E!“)	53
De la iubirea aproapelui la pumnul pus în gură, în țara lui frunză verde	59
Despre nimic și despre prea-prea	66
Discursul, știință în a comunica sau formă de a bate câmpii	70
Discursul, vorbe și timp	81
Doamne, ce se întâmplă cu mine? Doamne, noi încotro?	91
EU – TU (Identitatea, diferența în a fi și etc.-ul)	94

Fieștecine cu rang în stat, pe vremea lui țâști-bâști, mare împărat!	98
Grădina carpatină – Turnul Babel – filosofie și formă de a fi la români –	101
Și totuși nimic nu este exclus!	113
Vârsta copilăriei, vârsta la care trebuie învățată lumea (<i>Interviu realizat de Doina Bulzan</i>)	119
Întrebări și mirări la masa trecutului	127
Ion Măldărescu, OM sau firea românului de-a fi în lume	136
Javrele ordinare și scheunatul la soare	138
La ceas aniversar (<i>Interviu realizat de Adela Ciurel</i>)	144
„Lucru dracu în casa popii“	155
Marea Adunare Națională, singurul Parlament consensual la români	176
Măria, năroada satului, Lulea pensionat, Bircă beat și Marea brambureală	183
Marin Sorescu și gândirea <i>Samkhyā</i>	187
Obiectiv – subiectiv, relație duală în cadrul înțelegerii sau formă speculativă de amețit omenirea?!	201
„Omul de cultură“, cinzaca și noua ordine universală	207
Povestea lui Stan Pățitul, profesor de România sau Ceva despre... o fi și o păți!	211
Preț pe dispreț	216
Răbdare, răbdare, dar... și noi, că orișice, ...orișicum!“	224

Ratarea rătăților, forma bunului simț la români	230
Teză, antiteză și sinteză în poezia cu iz prelipuțian	237
Titi-Par, omul nou și scinteala vremurilor	244
Un om, o viață, o operă!	250
Viața ca iluzie și clipa ca destin	256
Vraja trecutului, ceas aniversar	262
Para mălăiață (și românul, la prima strigare)	264

DE ACELAȘI AUTOR

Blesteme, Editura „Spirit Românesc“,
1995, Craiova.

Pe apa Sâmbetei, Editura „Horion“,
1998, Craiova.

*Organizarea și funcționarea mass-
media în Oltenia*, Editura „Spirit
Românesc“, 2000, Craiova.

Comunicare și Înțelegere, Editura
Newest, Târgu-Jiu, 2005.

*Puntea frântă și căderea spre
niciunde*, Editura Newest, Târgu-
Jiu, 2007.

Mătăniile Alexandrei, Editura Newest,
Târgu-Jiu, 2008.

Vămile apocalipsei, Editura Newest,
Târgu-Jiu, 2009.

Acvariul cu fâțe, Editura Newest,
Târgu-Jiu, 2010.

Viața ca iluzie și clipa a destin,
Editura Măiastra, Târgu-Jiu, 2011.

Preț pe dispreț, Editura Măiastra,
Târgu-Jiu, 2011.